

EESTI STATISTIKA

ILMUB KORD KUUS

RECUEIL MENSUEL

DU

BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

1930

SEPTEMBER

SISUKS PEALE MUU:

Talundite hooned.

Kaubalaevastik 1. I. 1930 a.

Sündivus, surevus, abielluvus ja rahvaarv 1929 a.

Hoolekanne 1927/28 ja 1928/29 a.

Nr. 106(9)

TALLINN

Nr. 106(9)

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO
BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

SISUKORD

TABLE DES MATIÈRES

	Lhk.		Page
Talundite hooned. — J. Kurkus	469	Bâtiments des exploitations agricoles. — J. Kurkus	469
Kaubalaevastik 1. I. 1930. — J. Kits-Õisman	479	Marine marchande le 1. I. 1930. — J. Kits-Õisman	479
Sündivus, surevus, abielluvus ja rahvaarv 1929 a. — H. Reiman	485	Nuissances, décès, mariages et mouvement de la population en 1929. — H. Reiman	485
Hoolekanne 1927/28 ja 1928/29 a. — A. Tuisk	510	Assistance publique en 1927/28 et 1928/29. — A. Tuisk	510

ANALISED TABELID — TABLEAUX PERMANENTS

(Standart-
numera-
tsioon)

(Numération
permanente)

Tab. 1. Väliskeubandus juulis	524
" 2. Väliskeubandus muude riikidega juulis	525
" 3. Põhiesemate ainete väliskeubandus juulis	525
" 4. Tolliametite läbikäik juulis	528
" 5. Tolliasutiste tulud	528
" 6. Riigiraudteede juunis	523
" 7. Tallinna sadama tegevus juulis ja augustis	529
" 8. Eesti Panga äriseis 30. VI. ja 31. VII. 30.	530
" 9. Maapanga äriseis	443*
" 10. Pankade äriseis 1. VI. ja 1. V. 30.	443*
" 11. Üksikute pankade ärisaisu summad 1. VI. ja 1. V. 30.	444*
" 12. Riigi sissetulekud mais	446, 450*
" 13. Valuuta hinnad Tallinna börsil juunis ja juulis	444*
" 14. Vabariigi piiridest ülesõitnud juunis ja juulis	448, 459*
" 15. Linnade rahvastik juunis ja juulis	445*
" 16. Liikvel olev raha 1. VI. 30.	445*
" 18. Pankadevahelise arvekoja tegevus juunis	445*
" 19. Protestitud vekslid mais	445*
" 20. Kapitali emissioonid mais	445*
" 21. Tööstustoodang mais	445*
" 22. Loomataudid juunis	445*
" 23. Tapamajade tegevus juunis	447*
" 24. Suurmüügihinnad juunis ja juulis	449*
" 25. Toiduainete maksumus kalorilise sisalduse järgi 1925—30	531
" 26. Turuhinnad augustis	530
" 27. Elumaksumusindeksid	530
" 28. Suurmüügiindeksid	532
" 29. Tööühtsus juulis	451, 462*
" 30. Tööstusettevõtted ja töölolu 1. juuniks ja 1. juuliks	452, 463*
" 31. Tööõnnetused tööstusettevõtteis mais ja juunis	452, 463*
" 32. Tööstustööliste arvu liikumise indeksid	452, 463*
" 33. Nakkushaigused mais ja juunis	452, 463*

Tab. 1. Commerce extérieur en juillet	524
" 2. Commerce extér. avec les autr. pays en juillet	526
" 3. Commerce extér. des princip. artict. en juillet	528
" 4. Activité des bureaux douaniers en juillet	523
" 5. Recettes douanières	529
" 6. Chemins de fer en juin	530
" 7. Mouvement du port de Tallinn en juillet et août	443*
" 8. Bilans de la Banque d'Estonie le 30. VI. et 31. VII. 30.	443*
" 9. Situation financière de la Banque agricole	444*
" 10. Situation financière des banques au 1. VI. et 1. V. 30.	446, 450*
" 11. Montant des bilans des banques au 1. VI. et 1. V. 30.	444*
" 12. Recettes de l'Etat en mai	448, 459*
" 13. Cours du change à Tallinn en juin et juillet	444*
" 14. Nombre de personnes passées les confins de la Répu- blique en juin et juillet	445*
" 15. Mouv. de la populat. dans les villes en juin et juillet	445*
" 16. Billets en circulation 1. VI. 30.	445*
" 18. Mouvement de la chambre de compensation en juin	445*
" 19. Effets protestés en mai	445*
" 20. Emissions des capitaux en mai	445*
" 21. Production de quelques industries en mai	445*
" 22. Epizooties en juin	445*
" 23. Fonctionnement des abattoirs en juin	447*
" 24. Prix de gros en juin et juillet	449*
" 25. Coût des denrées alimentaires à la base de leur valeur nutritive 1925—30	531
" 26. Prix de détail en août	530
" 27. Nombres-indices du coût de la vie	530
" 28. Nombres-indices des prix de gros	532
" 29. Marché du travail en juillet	451, 462*
" 30. Entreprises industrielles et leur main d'oeuvre au 1 juin et 1 juillet	452, 463*
" 31. Accidents du travail dans les entreprises industriel- les en mai et juin	452, 463*
" 32. Nombres-indices du mouvement du nombre de la main d'oeuvre dans les entrepr. industr.	452, 463*
" 33. Maladies contagieuses en mai et juin	452, 463*

* Viimased andmed ilmutud eelmistes kirikirjades.

Par* sont désignés les tableaux parus dans les NN précédants.

TALUNDITE HOONED.

BÂTIMENTS des EXPLOITATIONS AGRICOLES.

Sis u: 1) Andmestik, lhk. 469. 2) Hoonete arv ja suurus, lhk. 469. 3) Ehitusematerjal, lhk. 473. 4) Hoonete vanus, lhk. 478. 5) Hoonete väärtus, lhk. 477.

1. Andmestik. Talundite varanduste üheks suuremaks *Caractère des données*. osaks on ehitised, mis põllumajandusliku raamatupidamise andmeil moodustavad $\frac{1}{4}$ osa talundite varanduste koguväärtusest. Vastava hinnangu järgi talundite ehitiste koguväärtus ulatub 400 milj. kr. See on hiigla varandus, mis talunditel on tulnud paigutada hoonesse ja mille korraldoid nõual ka jooksvat suuri kulutusi. Mõõdund (1929) aasta üleskirjutusel, mil teostati talundite varanduste ja loomisalade arvestus, oli võimalik võtta eamakoorselt vaatlusele ka talundite ehitised, mis võimaldab üldise ülevaate talundite selle tüüsa varanduse osa kohta. Üleskirjutusel võeti vaatlusele elumajad, laudad, tallid, rehed, aidad, kuivatused, kütinid, keldrid ja saunad. Nagu sellest loendist näha, kuulusid vaatluse alla kõik tähtsamad ehitised ja jäid välja ainult madalehitised (alad, plangud, sillad jne. peale keldrite). Hoonel arvestati kõigis talundeis. Kui ühe katuse all oli mitme kasutamistotstarbega ruume, nagu eluruumid ja tall ehk laut ja ait jne., siis arvestati iga ruum eraldi hoonena. Seepärast ühe katuse all olevaid hooneid on tegelikult vähem, kui see antud andmestikus avaldub. Andmed ühe katuse all olevate hoonete vahelkorras saadakse hiljem. Iga hoone kohta tähendati arv ja aluse (põranda) pindala suurus, peale selle elumajade ja lautade kohta veel seinaja kalusematerjal ning ehitamisaasta. Neis talundeis, kus hinnati varanduste väärtust, arvestati üksikasjaliselt ka hooned, tähendades ülds kõik tunnused, mis vajalised hoonete väärtuse hindamiseks. Viimaste üksikasjaline läbitöötamine annab peale väärtuse hindamiseks vajaliste andmete ka mitmesuguseid teisi praktilisi norme meie talundite ehitiste kohta, nagu ehitiste tüüpide, nende uusväärtuse, amortisatsiooni, kestuse jne. kohta. Järgnevas ülevaates ei ole võimalik esitada hoonete kohta üleskirjutusel saavutatud kogu andmestikku, mis ilmutab eritõena, siin piirdume vaid mõnede üldisemate andmete loomisega.

2. Hoonete arv ja suurus.

Nombre et dimensions des bâtiments.

Üleskirjutuse järgi on talunditel kokku 776 802 ja keskm. ühe talundi kohta 5—8 hoonet. Selle juures ühe katuse all olevad mitmeks otstarbeks kasutatavad ruumid (nagu elumaja, rehi, tall, ait jne.) on arvatud igaüks omaette hoonena. Hoonetest on elumajasid 129 802, lautasid 130 728, tallisid 44 027, rehesid 64 992, aitasid 103 675, kuivatisi 5 115, küünisid ja kuure 197 130, keldreid 40 279 ja saunu 61 054. Kui pidada silmas, et talundeid on sama üleskirjutuse arvestusel 133 357, siis ainult küünide ja kuuride arv ületab talundite arvu, kuna kõigi teiste hoonete arv on talundite arvust väiksem. See tuleb sellest, et mitte kõik talundid, eriti väiksemad, pole kõigi hoonetega varustatud ja mõned talundid ei oma isegi veel omaette elumaja ega lauta. Viimaseid üldsummas pole küll palju, kuid vaadeldes andmeid talundite suuruserühmade järgi,

võib panna tähele, et väiksemas talundeis tihti omaette laut puudub, kuna seevastu suuremad talundid omavad kaks lauta. Sama võib öelda ka elumajade kohta, millega siiski väiksemad talundid on varustatud enam, kui lautadega. Mõnesuguseid hooneid on hoopis vähe, nagu kuivatisi, mis varustatud erisiseadega terade kuivatamiseks. Lautadega võrreldes on ka omaette tallide arv väike, hobuseid peetakse teistes ruumides, mis pole eraldatud hobuste jaoks kindla vaheseinaga ja seega ei saanud tulla tallina arvestusele.

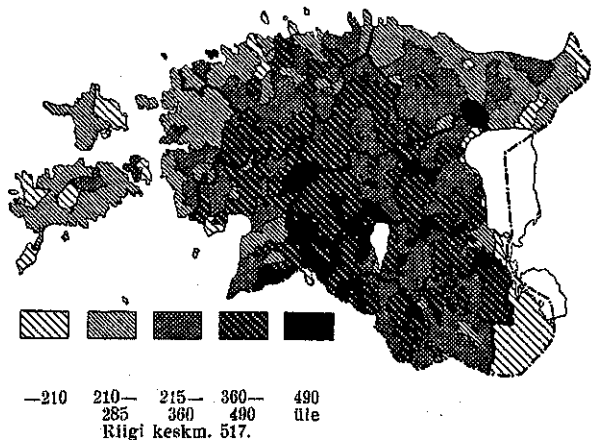
Hoonete arv kasvab ühes talundite suurenemisega, s. o. mida suurem talund, seda suurem on ka hoonete arv, mille juures talundi suurenemisega kasvab ka keskmiselt veel hoone suurus. Erinevalt varustatud hoonete poolest on ka üksikud talundiliigid, mis nähtavasti on nende koostisest suuruse järgi ja ehituse üldvõimalustest. Arvuliselt kõige enam hoonete poolest on varustatud ostutalundid, kel ühe talundi kohta tuleb keskm. 7,7 hoonet. Selle järgi on riigi (end. mõisa) renditalundid, omades keskm. 5,7 hoonet ja renditalundid ostutalumaadel — keskm. 5,3 hoonet. Väikseim on hoonete arv asundustalunditel — keskm. 3,6 hoonet. Asundustalundid oma koostise järgi enamikus kuuluvad väiketalundite hulka, kes saavad läbi väiksema hoonete arvuga, kuid teiselt poolt, asundustalundid pole jõudnud veel lõpule hoonestamisega ja edaspidi nende juures võib oodata hoonete arvu suurenemist. Hoonete arvu vaatlemisel tuleb pidada silmas ka hoonete suurust. Siin avaldub iseloomulikuna, et asundustalundid omades keskm. väiksema arvu hooneid, hoone keskm. suuruse järgi on aga esikohal. Nende hoonete aluspinna suurus on keskm. 62 m², samal ajal, kui ostutalunditel on 55 m² ja riigi (end. mõisa) renditalunditel kõigest 46 m². Asundustalundite hoonete pindala suurusele nähtavasti avaldab mõju endiste mõisahoonete kasutamine, mis nüüdsel kasutamisel tihti osutuvad isegi ebamääraselt suureks. Hoonete kogusuuruse järgi seisavad esikohal ostutalundid, kel keskm. ühe talundi kohta tuleb hoonete aluspindala 424 m². Teistel talundiliigil on hoonestust

Tab. 1. Hoonete arv ja suurus — Nombre et dimensions des bâtiments.

	Hoonete arv Nombre des bâtiments		Hoonete arv Nombre des exploitations		Laudade arv Nombre des maisons d'habitation		Hoonete aluspind Superficie des planchers des bâtiments		Hoonete aluspind Superficie des planchers des maisons d'habitation		Laudade aluspind Superficie des planchers des étables		Keskmiselt Moyenne par		Veise kohta m ² Bovin m ²
	Kokku—Total	Keskmine par explot- ation	Kokku m ² —Total m ²	Keskmine par explot- ation m ²	Laudade arv	Kokku m ² —Total m ²	Keskmine par explot- ation m ²	Kokku m ² —Total m ²	Keskmine par explot- ation m ²	Kokku m ² —Total m ²	Keskmine par explot- ation m ²	Kokku m ² —Total m ²	Keskmine par explot- ation m ²	Kokku m ² —Total m ²	
I. Kokku Eestis—Total	133 357	776 802	5,8	129 802	130 728	42 285 270	317	54 9 755 926	73	75	15 8 344 064	63	64	14	
II. Tähtsaimad ja tüüpi—Genre d'exploitation															
A. Ostutalundid—Exploitations propres gérées par les propriétaires	54 359	418 037	7,7	55 836	60 143	23 033 410	424	55 4 869 099	80	78	15 4 277 257	79	71	14	
B. Renditalundid—Exploitations propres sur le terrain des exploit. propres	7 486	37 666	5,0	6 868	6 981	1 878 519	261	50 445 721	60	65	14 388 098	51	55	15	
C. Riigi (end. mõisa) renditalundid—Exploitations appartenées de l'état	20 117	114 295	5,7	19 622	20 249	5 300 185	263	46 1 283 176	64	65	14 1 018 345	51	50	13	
D. Asundustalundid—Exploitations nouvellement fondées	32 077	116 646	3,6	28 652	25 947	7 280 912	226	62 2 238 088	70	78	16 1 778 536	55	69	15	
E. Palgamataalundid—Exploitations cédées en ré- marchandison	3 985	16 062	4,2	3 148	3 293	895 012	232	56 307 710	80	98	19 1 785 595	46	64	15	
G. Muud talundid—Autres	15 458	74 096	4,8	15 681	14 115	3 917 282	253	58 1 111 182	72	71	14 708 289	46	50	17	
III. Tähtsaimad ja tüüpi—Groupe d'après l'étendue des terres agricoles d'exploitation															
Talundid Exploitat. de															
I. 1—5 ha	23 456	75 982	3,2	20 815	17 454	2 790 859	119	37 1 194 245	51	57	15 545 677	23	31	22	
II. 5—10 "	21 600	88 647	4,1	19 672	18 130	3 600 671	167	41 1 189 829	55	55	14 718 529	31	40	17	
III. 10—20 "	34 973	186 680	5,3	33 048	33 273	9 000 505	257	48 2 281 576	65	69	14 815 559	52	55	14	
IV. 20—30 "	24 235	159 451	6,6	24 005	25 370	8 950 335	369	56 1 288 945	78	79	15 788 102	70	70	13	
V. 30—50 "	22 135	191 378	8,6	23 139	26 814	11 653 955	525	61 2 063 939	93	89	18 819 598	85	85	13	
VI. 50—100 "	6 433	66 811	10,4	7 619	8 636	4 869 168	757	73 811 184	126	106	18 954 070	148	110	13	
VII. 100 ja enam ha—100 et plus ha	471	7 853	16,7	1 464	1 001	1 419 779	3 014	181 328 208	698	224	41 280 028	582	200	15	
IV. Maade järgi—D'après les arrondissements															
Viru	18 113	102 632	5,7	17 340	16 911	5 084 732	290	49 1 171 881	65	68	14 922 997	51	55	13	
Järva	8 108	40 405	5,0	8 038	7 617	3 174 376	387	64 674 079	82	94	18 602 685	74	79	14	
Taru	14 692	87 183	5,9	14 108	13 630	4 404 128	286	51 1 985 460	66	70	14 884 166	59	65	13	
Lääne	13 315	79 652	6,0	13 001	13 667	3 697 009	278	46 958 217	72	74	18 763 018	57	55	13	
Saare	10 168	54 547	5,4	9 941	11 894	2 293 813	226	42 640 462	63	64	11 637 451	63	54	19	
Pärnu	11 313	65 263	5,8	11 386	10 746	4 246 885	375	65 978 529	86	86	18 819 598	76	76	14	
Viljandi	10 488	65 860	6,3	10 389	10 249	4 428 709	422	67 918 216	88	88	18 921 002	88	90	15	
Tartu	19 326	116 220	6,0	18 794	19 250	6 679 365	346	57 1 522 632	79	81	10 276 238	66	66	14	
Võrumaa	4 146	21 407	5,2	3 783	4 119	1 050 032	398	68 368 075	86	96	18 334 178	81	81	15	
Võru	12 860	78 592	6,1	12 320	12 691	4 414 851	343	56 942 193	73	76	15 796 111	62	63	14	
Petseri	10 538	53 251	5,1	10 761	10 014	2 237 390	212	42 610 181	58	57	11 393 610	36	40	16	

märksa vähem, nende hoonete pindala kõigub talundi kohta 226—263 m^2 , seega ei erine üksteisest ka mitte väga tunduvalt. Arvates kokku kõigi talundite hoonete pindala teeb see 42 milj. m^2 ehk 4,2 tuh. ha, mille järgi ühe talundi kohta tuleb hoonete pindala 317 m^2 ja ühe hoone kohta 54 m^2 . Väiksemal talundeil on keskmine hoone suurus hoopis väike (1—5 ha suuruseil talundeil ainult 37 m^2), selle vastu suuremail talundeil kaks ja enam korda suuremad. Kogu hoonete pindala poolest ületavad suuremad talundid mitu korda väiksemaid selle läbi, et neil suuremate hoonete juures on ka hoonete arv suurem. Näiteks, 1—5 ha suuruseil talundeil on hoonete pindala 119 m^2 , kuna 50—100 ha suuruseil 757 m^2 . Hoonete suuruse järgi erinevad talundid ka territoriaalselt. Pea kogu Kesk-Eesti ja suur osa Lõuna-Eestit on hoonestatud tunduvalt rikkamalt kui Põhja-Eesti rannik, saared ja Kagu-Eesti osa (vt. kartogr. nr. 1: Hoonete

Kartogr. 1. Hoonete aluspindala keskm. talundi kohta m^2 .
Superficie sous bâtiments par une exploitation en m^2 .

aluspindala keskm. talundi kohta). Kõige rikkamalt on hoonestatud Viljandimaa talundid, kus ühe talundi kohta tuleb hoonete aluspinda 422 m^2 . Rikkalt on hoonestatud ka Valga-, Võru-, Tartu-, Järva- ja Pärnumaa talundid. Teistes maades on hoonestus vähem, kõige vähem aga Petserimaal, kus talundi kohta on hoonete pindala ainult 212 m^2 . Hoonestamise ulatuse erinevusele territoriaalselt mõõduandvaks võiks arvata talundite koostist suuruse järgi, kuid kahtlemata ka nende üldist majanduslikku olukorda, mis näit. Lõuna-Eestis nii mõneski paigas on võimaldanud küllaldaselt talundeil hoonestuda. Edela-Eesti kohta, näiteks, ei saa öelda, et seal talundid pinnalt oleks väiksemad Lõuna-Eesti talundeist, vaid tihti isegi suuremad, kuid pinna koostis on hoopis vaesem ja see mõjutab ka hoonestamist.

Talundite hoonetest esikohal on elumajad ja karjalaudad, mis oma aluspindala järgi moodustavad üle 40% talundite kogu hoonete aluspinnast, väärtuse järgi aga üle 60% hoonete koguväärtusest.

Elumaja on inimese peavarjuks ja koduks ning selle vastu harilikult esitatakse kõige suuremad nõudmised. Meie käesoleval juhul ei saa võtta vaatlusele elumaju nende hüvede seisukohalt, piirdume vaid nende suuruse iseloomustamisega talunditüüpide järgi ja ka territoriaalselt. Elumajade juures avaldub sama näht, mis toodud juba kogu hoonete kirjeldamisel. Elumajade suurus on täitsa ühenduses talundite suurusega — mida suurem talund, seda suurem on ka keskmiselt elumaja. Vahekorra iseloomustamiseks toome järgmised arvud. Võttes elumaja suuruse 1—5 ha suuruseis talundeis võrdseks 100, on teiste talundirühmade elumaja suurus aluspinna järgi: 5—10 ha talundeis — 105, 10—20 ha t. — 121, 20—30 ha t. — 139, 30—50 ha t. — 156, 50—100 ha t. — 186, üle 100 ha t. — 393.

Neil andmeil näib, et suuremail talundeil eluaseme suhtes on inimesil märksa lähedam olemine, kui väiksemal. Selline arvamine valitseb ka rahva seas. Elamisolude läheduse üle ei saa otsustada aga ainult maja välise suuruse järgi, vaid see oleneb kui palju elab majas rahvast. Andmed näitavad, et talundel kuni 50 ha suuruseni ühe elaniku kohta tuleb talundirühmade keskmiselt peaaegu võrdsest põranda pindala, nimelt 14 ja 15 m^2 ja neis talundeis ei näi olevat selles suhtes suuri erinevusi. Lähedamad olud tunduvad juba üle 50 ha suuruseis talundeis, kus ühe elaniku kohta tuleb põranda pindala keskm. 18 m^2 . Üle 100 ha suuruste talundite elumajade juures on hoopis erinevad normid, mida raske võrrelda harilikkude talundite elumajadega. Neis tuleb põranda pindala ühe elaniku kohta 41 m^2 , mis on ligemale kolm korda suurem meie harilikkude talundite normist. Üle 100 ha suurused talundid moodustavad meie talundite üldarvust aga ainult 0,4% ja nende elanikkude arv — 1,2% talundite rahvastiku koguarvust. Seega elumajade suhtes tunduvalt erineva olukorraga talundeid on võrdlemisi vähe. Suur hulk meie talundite elumaju on enam-vähem ühtlaselt elanikkude poolest koormatud ja selle järgi näib, et olemissel läheduse mõttes mitmesuguse suurusega talundeis pole suuri erinevusi. Iseasi on muidugi küsimusega, kuidas mitmesugustes talundirühmades elumajad ehituslikult ja siseseseadelt on kujunenud. Siin võib arvata, et suuremais talundeis on võimalused avaramad ja selle järgi võiksid elumajad olla ehituslikult paremad ning siseseseadelt mugavamad.

Väga suuri erinevusi ei näita elumajad ka talundiliikide järgi. Ühe elaniku kohta tuleb põranda pindala riigi (end. mõisa) renditalundeil ja renditalund. ostutalumaal 14 m². ostutalundeil — 15 m², asundustalundeil — 16 m², palgamaatalundeil — 19 m². Viimast liiki võiks arvata erandiks, nende elumaja suurus tihti pole niivõrt seotud põllupidamisega, kui oma ametialaga. Teistest talundiliigest suurema põrandapindalaga elaniku kohta on asundustalundid. See nähtavasti on tingitud viimaseaja ehitamisviisist, mil on hakatud panema enam rõhku ruumikamate eluruumide ehitamise peale. Kuid põhjuseks võib olla ka see, et asundustalundeil perekond pole jõudnud veel kasvada selle arvuni, nagu see on vanades talundites. Nii näiteks, ostutalundeis koosneb perekond 4,4, kuna asundustalundeis 3,0 liikmest.

Kartogr. 2. Elumajade aluspindala keskm. elaniku kohta m².
Superficie sous maisons d'habitation par habitant en m².

—11 11—13,5 13,5—16 16—20 üle 20
Riigi keskm. 15.

Territoriaalselt elumajade suurus avaldab ligikaudu sama pilti, mida võis panna tähele kogu hoonete juures. Kesk- ja suures osas Lõuna-Eestis on keskmiselt talundi kohta elumaja pindala enam, kui põhja rannikul, saartel ja Kagu-Eestis. Siin on tähtsam panna tähele kui palju elumaja pindala tuleb ühe elaniku kohta talundeis territoriaalselt. Selle kohta annab ülevaate kartogr. nr. 2, mis on piiratud aluspindala suuruse järgi ühe elaniku kohta. Kartogrammis avalduvad kohad, kus talundite rahvas elumajade suhtes elab lahedamalt, samuti, kus lepitakse vähemaga. Kõige ruumikamate elumajadega kohtadeks osutub Kariste, Karksi, Vändra ja Vigala ümbruskond. Need kohad on juba endistest aegadest tuntud jõukamatena ja seal ühe elaniku kohta tuleb elumaja pindala 20 ja enam m². Leidub ka veel teisi kohti, mis samuti erinevad eluruumide laheduse poolest, kuid need on vähemaulatuslikud. Üldiselt kogu Kesk- ja suuremas osas Lõuna-Eestis on eluruumid

ühe elaniku kohta lahedamad, kuna suurema osa Põhja-Eestil kogu rannikuga on iseloomulik väiksem ruum. Samuti väiksem ruum elaniku kohta tuleb saartel ja Kagu-Eestis. Kõige tihedamalt elatakse Petserimaal ja mõnes paigas Harjumaal, kus ühe elaniku kohta tuleb põranda pindala vähem kui 11 m².

Eeltoodud andmeist võis panna tähele, et eluruumide suuruse suhtes ühe elaniku kohta talundeis talundite suuruserühmade, samuti liikide järgi, peale mõne vähema erandi, pole meil tunduvaid erinevusi, seevastu territoriaalselt avalduvad tähelepanuväärt lahkminekud. Seda näitavad ka maade keskmised, mille järgi ühe elaniku kohta tuleb põranda pinda Pärnu-, Viljandi-, Valga- ja Järvamaal 18 m², Tartu- ja Läänemaal 16 m², Võrumaal 15 m², Viru-, Harju- ja Saaremaal 14 m² ning Petserimaal 11 m². Sellise olukorra kujunemist arvatavasti on põhjustanud mitmed tegurid, nende seas siiski mõõduandvamaks tuleb pidada kohaliku majandusliku võime arenemist.

Teiseks hooneks, mis eriti iseseisvuse aastail on meie tähelepanu köitnud, on karjalaut. Nende arv ületab talundeis isegi vähe elumajade arvu, kuid hoonete väärtuse järgi jääb alla elumajadest. Viimaste väärtus on 156 milj. kr, kuna lautade väärtus 74 milj. kr, s. o. enam kui poole väiksem. Laudad huvitavad meid samadest seisukohtadest, nagu elumajadki ja sellepärast vaatleme kõige pealt, kuidas üksikud talunditüübid on lautade poolest varustatud. Väiksemad talundid pole mitte kõik lautadega varustatud või vähemalt pole neil iseseisvalt omaette lauta, samuti kui see avaldus elumajade juures. Väiksemal talundeil tuleb ette lautade ühiskasutamist ja seda peamiselt asunikkude juures, kes said kasutamiseks endisi suuri mõisa hooned. Neil juhtudel arvestati ikka üks laut, kuna iga talundi peale laudast arvati see osa, mis ta tegelikult kasutab. Samuti toimiti ka elumajade ja teiste hoonete ühiskasutamisel. 10—20 ha suurused talundid on peaaegu kõik omaette lautadega varustatud, veel suuremal talundeil tuleb ette ka kaks lauta. Lautade suurus talundite suuruserühmade järgi erineb märksa suuremates piirides, kui seda elumajade juures võis panna tähele. Kui võtta 1—5 ha suuruste talundite lauda aluspindala võrdseks 100, siis on teiste rühmade pindalad järgmised 5—10 ha—129, 10—20 ha—177, 20—30 ha—226, 30—50 ha—274, 50—100 ha 355 ja üle 100 ha suurused 339. Elumajade juures ulatus vahe ligemale 4-kordseks, kuna lautade juures see on üle kaheksakordne. Siin on mõõduandvaks muidugi karja arv, mida üks ehk teine talundirühm peab. Karja arv talundirühmade

järgi erineb märksa enam, kui rahva arv, millest ka selline vahe. Suured erinevused avalduvad lautade suuruse juures, arvatades seda, näiteks, ühe veise kohta. Väiksemail talundeil tuleb ühe veise kohta lauta märksa enam, kui suuremail, ja esimesel pilgul näib, et väiksemail talundeil pole laudad kuigi hästi kasutatud, võrreldes suuremate talunditega. Siin peab arvestama asjaoluga, et väiksemail talundeil tihti mitmesugused kõrvalhooned puuduvad ja laudas hoitakse peale veiste ka muid loomi, kuid lauta kasutatakse ka mõnede tagavarade hoidmiseks. Talundeis 20—100 ha kõigis rühmades keskmiselt tuleb lauda pindala ühe veise kohta 13 m² ja seda arvu, arvatavasti, tuleb meie talundeis pidada normaalseks. Üksikute talundiliikide järgi lahkuminekuud lauda suuruses ühe veise kohta on hoopis väiksemad, kui suuruserühmade järgi. Viimasel kõikus see arv 13—22 m², talundiliikide järgi aga 13—17 m². Samuti maade järgi pole kõikumised suured. Jättes välja Saaremaa, kõigub maade keskmine 13—16 m². Saaremaal tuleb ühe veise kohta lauda aluspinda 19 m², on seega tunduvalt suurem mandri keskmisest. Kuidas kõigub lauda suurus ühe veise kohta territoriaalselt, selle üle annab lähemat kujutust kartogramm

Kartogr. 3. Lautade aluspindala veise kohta m².
Superficie sous établies par un bovin en m².

--10 10-13 13-15 15-18 üle 18
Riigi keskm. 14.

nr. 3. (Lautade aluspind veise kohta). Kartogrammi järgi ühe veise kohta suurema lauda aluspinnaga laiem valdkond on Lõuna-Eestis, peale selle võtab oma alla Saaremaa ja mõned väiksemad kohad ka Põhja-Eestis. Põhja- ja suurem osa Kesk-Eestit moodustab keskmise ja keskmisest väiksema lauda aluspinnaga valdkonna. Mõlemad värvid esinevad siin vaheldamisi ja ei moodusta laiemaid täitsa ühtlase värviga valdkondi.

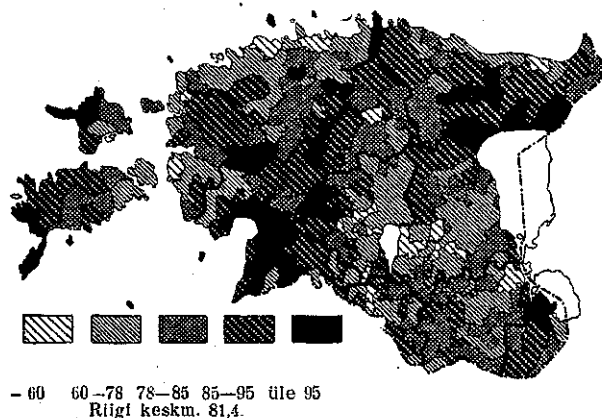
3. Ehitusematerjal. Elumajadest ligemale 95% on ehitatud palkeidest, mille juures pole

eriti tunduvaid lahkuminekuid ei talundiliikide, suuruserühmade ega ka maade järgi. Muu materjali tarvitusele võtmine näib leviavat alles viimastel aastatel vähe enam. Nii asundustalundeil, mille elumajad on võrreldes teiste talundiliikide elumajadega enamikus viimaste aastate töö, palkmajade % ulatub 90-ni, kuna juba 10% elumaju on püstitatud muust materjalist, peaaesjalikult kivist. Palgamaatalundeil on muust materjalist ehitatud elumajade % veelgi suurem (17,5%), kuid need pole puhtal kujul põllumajapidamised ja nende elumajad on püstitatud ametiala otstarbel ameti andja poolt või kasutatakse seks ka endiseid mõisahooneid, mis suure osas on ehitatud kivist. Asundustalundite muust materjalist elumajade suuremat arvu võivad mõjutada samuti endised mõisahooned, mis nüüd asunikku kasutada. Varemalt rajatud talundite juures, milleks on ostutalundid, renditalundid ostutalumaadel ja riigi (end. mõisa) renditalundid, palkmajade % on peaaegu ühtlane ja ulatub ligemale 97 nende elumajade arvust. Seega vanemate talundite juures ainult 3% elumaju on ehitatud mitte palkeidest. Muust materjalist on tarvitatud peamiselt kivi, kuna savi elumajade jaoks on tarvitatud võrdlemisi vähe. Savist seintega elumaju on arvestatud üle riigi 771, suuremal arvul leidub neid Tartu- ja Viljandimaal.

Talundirühmade järgi on palkmajade % peaaegu ühtlane (94—95%). Ainult üle 100 ha suurused talundid moodustavad erandi — neis on palkmaju 64,%, seega märksa vähem üldisest keskmisest. Sesse rühma kuuluvad ka olevad mõisad, teatavasti olid neis levinud kivihooned, mis nähtavasti mõjutabki rühma keskmist. Maade järgi ei ole samuti suuri lahkuminekuid, palkmajade % kõigub siin 91—99% piirides. Väiksem palkmajade % on Harju- ja suurem Põhja-Eestis. Ka Saaremaal on palkmajade % suur, nimelt 97,5.

Lautade juures on seisukord hoopis lahkuminevam. Kõige pealt, lautade juures pole palgil enam seda osa, mis elumajades. Palkseintega laudad moodustavad lautade koguarvust 68,5%, seega juba ligemale kolmandik on ehitatud muust materjalist. Muu materjali hulgas domineerib kivi, kuid ka savi-ehitisi on tähelepanu vääri arv. Lautade juures suuremal hulgal tuleb ette ka segaehitisi, kus tarvitatud ehitamiseks mitut materjali. Iseloomulikult näht lautade ehitusematerjali tarvitamisel avaldub talundirühmade järgi. Materjali tarvitamisel on siin tegemist teatud seadusepärasusega. Väiksemad talundid tarvitavad lauda seinaks enam palke, kuna talundite suurenedes järjekindlalt palkeid osa

Kartogr. 4. Palkselutega elumajade ja lautade %
% des maisons d'habitation et étables en bois.

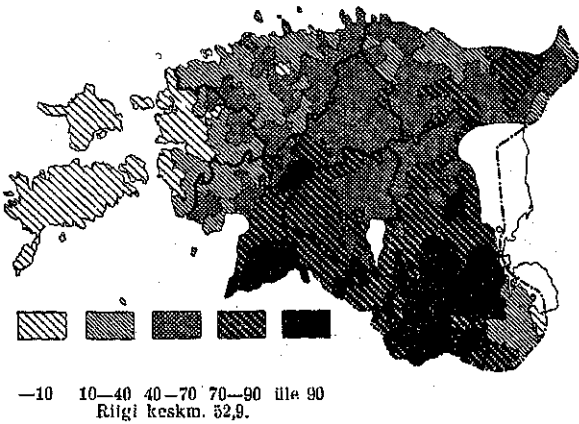
- 60 60-77 78-85 86-95 üle 95
Riigi keskm. 81,4.

väheneb ja muu materjali osa suureneb. Talundirühmade järgi avaldub see järgmiselt: lautade arvust on palkseintega talundeis 1—5 ha suuruses 82,0%, 5—10 ha — 74,8%, 10—20 ha — 70,0%, 20—30 ha — 65,1%, 30—50 ha — 61,0%, 50—100 ha — 60,2% ja üle 100 ha — 38,0%. Suuremais talundeis on ligemale pool lautadest mitte palkidest, vaid muust materjalist, peaaesjalikult kivist, mida võiks seletada vast sellega, et kivi hoonete ehitamine on olnud kulukam ja sellepärast võimalikum suuremais talundeis. Talundiliikide järgi asundustalundeil on palklautade % kõige väiksem, järelikult muust materjalist — suurem. Muust materjalist on asunikud võrdlemisi rohkesti lautade ehitamiseks tarvitanud savi. Neil on arvestatud 1816 saviseintega lauta, s. o. sama palju kui ostutalundeil, kuna asundustalundeid on 32 077—54 359 ostutalundi vastu. Ostutalundid on lautade seinteks tarvitanud ka võrdlemisi palju muud materjali, kuid nende palkseintega lautade % on siiski suurem asunikude omast. Kõige enam palklautasid omavad riigi (end. mõisa) renditalundid — oma lautadest ligi 80% — mida nähtavasti end. mõisatel oli kõige odavam püstitada. Maade järgi on lahkumineku kaunis silmapaistvad. Üldiselt võiks öelda, et Viru-, Järva-, Lääne-, Saare-, Pärnu- ja Petserimaale on iseloomulikumat enam palklaid. Nende % kõigub siin 70—80 vahel lautade üldarvust. Viljandi-, Tartu-, Valga ja Võrumaal palkseintega lautade % on 61—63, s. o. kaunis ühtlane ja väiksem eelloendatud maade omast. Kõige väiksema palklautade %-ga on Harjumaa (58,2). Siin on kõige suurem arv kivilautasid, mida on soodustanud laialdaselt paekivi olemasolu. Savilautasid tuleb ette kõige enam Tartumaal, selle järgi Võru- ja Petserimaal, kuid ka Viljandi- ja Valgamaal on nende arv tähelepanu vääri. Palkseintega elumajade ja lautade osatähtsuse kohta territoriaalselt lähema ülevaate annab kartogramm nr. 4 (Palkseintega elumajade ja lautade %). Kuigi sellel kartogrammil on antud koos elumajad ja laudad, siiski ehitusematerjali territoriaalsed muutused on tingitud peamiselt lautadest, mille ehitusematerjal territoriaalselt erineb tunduvalt, kuna elumajad on ehitatud pea kõik palkidest ja erinevused väiksed. Näib, et suurema %-ga palkehitud piirkonnad ligikaudu ühtivad metsarikkamate kohtadega. Näiteks, Virumaa on tuntud metsarikkamana, seal on palkehitudiste % suurem, samuti metsarikkamatel kohtadel Pärnumaal ja ka teistes maades. Sellest kartogrammist avalduvad kohad, kus muud materjalid, peale palkide, on ehituseks enam tarvitatud. Laiemaks piirkonnaks osutub, peale vähemate erandite, kogu kagupoolne

Eesti võttes oma alla suure osa Viljandi-, Tartu- ja Võrumaast. Selle järgi paistab silma Harjumaa, rannapoolne osa Läänemaast ja Virumaa rannik. Kõigis neis kohtades palkehitudiste % on väiksem, võrreldes metsarikkaste kohtadega, kuid palkehitudiste % on siingi üle poole ja puuehitised on üle maa siiski ülekaalus. Leidub ainult mõni üksik vald, kus palkidest elumajade ja lautade arv moodustab ainult poole osa, teiselt poolt pole väiksem valdade arv, kus palkehitudiste on ligi 100%.

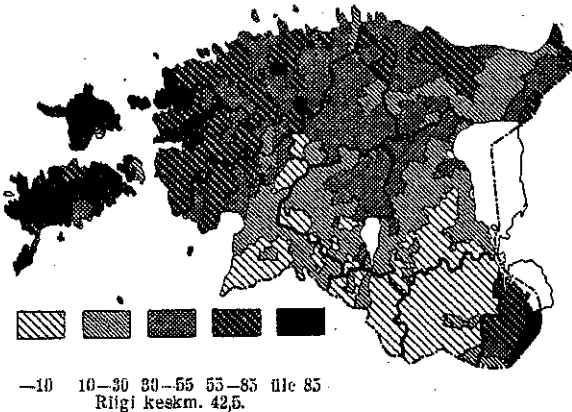
Seni vaatlesime ehitiste seinamaterjali. Üleskirjutus annab andmeid ka katusematerjali üle ja sel alal avalduvad samuti iseloomulikud nähted, mille kohta varem puudus statistiline andmestik. Katusematerjaliks on tarvitatud meie talundeis seni peamiselt laaste, sindleid ja õlgi. Elumajadel on katuseks laastud ja sindlid 55,1%, õled 39,1%, lautadel — laastud ja sindlid 50,7% ja õled 45,5%. Neist andmeist nähtub, et peamiseks katusematerjaliks on laastud ja sindlid, kuid ka õlekatusid on palju, võib olla rohkem, kui seda ilma andmestikuta üldiselt arvata võis. Kivikatuseid tuleb ette võrdlemisi vähem, elumajadest on ainult 2623 kivikatust ja lautadel — 1247. Kivikatuseid tuleb ette kõige enam asundustalundeil. Viimaste ehituse juures ei tule ette enam õlekatusid kaugelgi sel määral, nagu see, näiteks, osutub ostutalundeil või riigi (end. mõisa) renditalundeil. Õlekatusid ehitati varem aastail, viimaste aastate ehitistel domineerivad laastu- ja sindlikatused, kuid ka kivikatuse pealepanek pole talundeis enam nii väga haruldus. Asundustalundeil on laastu- ja sindlikatusid elumajadel 73,2% ja lautadel 71,5%; samal ajal aga ostutalundeil vastavalt 49,3% ja 45,2%. Riigi (end. mõisa) renditalundeil katuste suhtes on umbes sama olukord, mis ostutalundeil, ainult õlekatu-

Kartogr. 5. Laastukatusega elumajade ja lautade %.
% des maisons d'habitation et étables avec toiture en lattes.]

seid on veelgi rohkem. Õlekatusega kaetud on meil elumajadest ligemale pooled (48,0%) ja lautadest üle poole (53,0%). Talundirühmade järgi katuse materjales pole märgata järjekindlust. Nii väikestes kui suurtes talundites tuleb ette laastu- ja sindli-, samuti õlekatuseid ning kindlat tendentsi andmed ei näita. Hoopis erinev on aga olukord maade järgi. Siin on lahkumineku väga suured ja territoriaalselt avalduvad selgepiirilised valdkonnad laastu- ja sindli, kui ka õlekatuste levivuse suhtes. Kõige paremini olukorda kujutavad kartogrammide nr. 5 ja 6. Lõuna-Eesti moodustab laastu- ja sindlikatustega valdkonna. Selline liik katuseid on levinud paaris

Kartogr. 6. Õlekatusega elumajade ja lautade %.
% des maisons d'habitation et étables avec toiture en paille.

kohas Virumaal, kuna teistes kohtades vähem ja Saaremaal ühes Läänemaa rannikuga laastu- ja sindlikatused ei moodusta isegi kümnet protsenti üldarvust. See on meie õlekatuste peamine valdkond, siin terves reas valdades õlekatused moodustavad üle 85%. Õlekatuste peavaldkond võtab oma alla saared, siis kogu loode ranniku pea tervelt, nimelt Läänemaa ja sellega ühtuvad osad

Harju- ja Pärnumaast. Õlekatuseid tuleb ette suuremal määral veel Viru- ja Petserimaal. Õlekatuste osatähtsus väheneb liikudes põhjast lõuna sihis. Kõige vähem tuleb ette neid Võrumaal, kus õlekatustega elumajade arv on ainult 2,0% ja lautade arv — 4,0%. Väga vähe õlekatuseid on levinud ka Valgamaal, mille kohta arvud on vastavalt 4,5% ja 8,0%. Seevastu näiteks Läänemaal on õlekatustega elumaju 76,0% ja lautu 83,0% ja veel enam Saaremaal, kus 83,0% elumajasid ja 87,0% lautasid on kaetud õlgedega.

4. Hoonete vanus. Age des bâtiments.

Selles osas on võimalik panna tähele, kuidas on arenenud meil ehitamine, missuguse tempoga oleme jõudnud edasi iseseisvuse aastail, võrreldes näiteks sõjajärelsete aastatega. Andmed näitavad, et ehitamine on olnud eriti jõudus just viimaseil aastail, 1924 a. peale. Peamiselt asundamise politika tagajärjel on viie (1924—28) aasta kestel ehitatud ligemale kolm korda rohkem, kui enne sõda sama aja kestel (1909—1913). Aastaid enne sõda peetakse tõusuaastaiks, mil olid head saagid ja kogu ühiskondlik elu oli tõusu hoos. Sel ajal (1909—13) on ehitatud ümmarguselt võttes 10 tuhat elumaja ja umbes samapalju laute. Nüüd viimastel (1924—28) aastatel on ehitatud 28 tuhat elumaja ja 30 tuhat lauta. See on määratu vahe ehitamistegevuses ja sellesse kapitali mahutamises. Kuigi selline ehitamine on sündinud peamiselt asundustalundites, oli suurenenud ehitamine ka vanades talundites; ostutalundid ehisid enne sõda 1909—13 aastate kestel 5980 elumaja ja 6371 lauta, nüüd viimastel (1924—28) aastatel aga 6471 elumaja ja 8924 lauta. Karjakasvatuse arendamisega on eriti hoogsalt kasvanud lautade ehitamine. Endistest talunditest veel hoogsamat ehitamise juurkasvu võib panna tähele riigi (end. mõisa) renditalundite juures. Enne sõda (1909—13) oli ehitatud neil 1619 elumaja ja 1550 lauta, nüüd (1924—28) on püstitatud 2542 elumaja ja 3148 lauta. Nende viimaseaja hoonestamine on olnud märksa intensiivsem ostutalundite omast ja seda arvatavasti seepärast, et nende hoonete seisukord oli halvem ja teiselt poolt aitasid seda antud riiklikud soodustused.

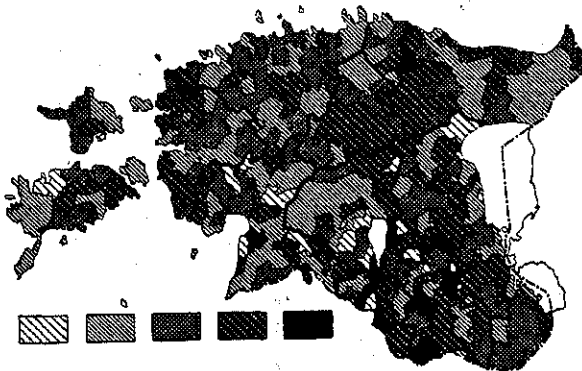
Iseseisvuse aastatel on ehitatud elumajadest ja lautadest ligikaudu kolmandik, kuna kaks kolmandikku on päritud varemaist, peale väikse osa, kõik sõjajärelsete aastail. Asundustalunditeil on uusi hooned üle 2/3 ja muu osa on varemate aastate päritoluga, suurem osa arvatavasti endiseid mõisa hooned, mida kasutatakse tihti ühiselt mitme talundi poolt. Talundirühmade järgi andmed näita-

Tab. 3. Hoonete vanus—Âge des bâtiments.

	Elumajad (ehitatus)—Maisons d'habitation (bâties)						Laudad (ehitatus)—Étables (bâties)							
	Enne 1909 a. Avant 1909		1909/13 arv	1914/18 arv	1919/23 arv	Peale 1923 a. Après 1923		Enne 1909. Avant 1909.		1909/13 arv	1914/18 arv	1919/23 arv	Peale 1923 a. Après 1923	
	Arv Nomb.	%				Arv Nomb.	%	Arv Nomb.	%				Arv Nomb.	%
I. Kokku Eestis	72 904	56,2	10 474	5 879	11 864	28 681	22,1	70 731	54,1	10 652	6 738	12 369	30 238	23,1
II. Talundliikide järgi.														
A. Ostutalundid	35 350	63,3	5 980	3 298	4 737	6 471	11,6	35 523	59,1	6 371	3 843	5 482	8 924	14,8
B. Renditalundid-ostutalumaadel	5 201	7,5	571	274	352	465	6,8	4 940	7,8	500	347	377	727	10,4
C. Riigi (end. mõisa) renditalundid	13 408	63,3	1 619	858	1 195	2 542	13,0	13 093	64,7	1 550	965	1 498	3 148	15,5
D. Asundustalundid	8 009	28,0	771	389	3 459	16 024	55,9	7 754	29,9	596	389	2 937	14 271	55,0
E. Palgamaatalundid	2 597	82,5	202	72	87	190	6,0	2 592	78,7	171	97	129	304	9,2
G. Muud talundid	8 339	53,2	1 331	988	2 034	2 989	19,0	6 829	48,4	1 374	1 097	1 951	2 864	20,9
III. Talundliikide järgi														
Talundid I. 1—5 ha	11 893	57,6	1 705	940	1 023	4 554	21,9	9 585	54,3	1 456	1 016	1 580	3 817	21,9
II. 5—10 "	10 269	52,2	1 558	961	1 758	5 126	26,1	9 096	50,0	1 520	1 009	1 805	4 750	20,1
III. 10—20 "	16 210	49,0	2 631	1 450	3 583	9 174	27,8	16 138	48,5	2 498	1 692	3 484	9 461	28,4
IV. 20—30 "	12 785	53,3	1 858	1 011	2 475	5 876	24,5	13 102	51,6	1 958	1 156	2 640	6 514	25,7
V. 30—50 "	15 077	65,0	2 000	1 123	1 835	3 154	13,6	16 297	60,8	2 477	1 391	2 191	4 458	16,6
VI. 50—100 "	5 325	69,9	859	350	546	789	9,7	5 705	66,1	705	430	638	1 149	13,8
VII. 100 ja enam ha	1 245	85,6	63	44	44	58	4,0	308	80,7	38	35	31	89	8,9
IV. Maade järgi.														
Viru	9 600	55,4	1 432	732	1 515	4 061	23,4	8 496	50,2	1 461	841	1 812	4 301	25,4
Järva	4 060	58,0	522	299	591	1 956	24,4	4 104	53,8	555	356	805	2 037	26,7
Harju	8 258	53,3	1 295	691	1 190	2 738	19,3	7 611	55,8	1 173	713	1 242	2 891	21,2
Lääne	7 291	56,1	1 151	621	1 098	2 340	21,8	7 391	54,1	1 084	704	1 214	3 174	23,2
Saare	5 491	55,2	893	555	960	2 042	20,5	7 286	61,6	865	581	907	2 195	18,5
Pärnu	6 897	60,8	958	494	906	2 081	18,4	5 996	55,8	1 005	522	884	2 339	21,8
Viljandi	6 528	62,9	713	324	891	1 924	18,5	6 250	61,0	718	393	897	1 996	19,5
Tartu	11 048	58,8	1 395	789	1 425	4 137	22,0	10 843	58,3	1 520	1 011	1 486	4 390	22,8
Valga	2 000	53,6	300	85	345	1 003	26,9	2 174	52,8	292	137	361	1 155	23,0
Võru	6 402	52,0	821	453	1 167	3 477	28,2	6 571	51,8	852	581	1 176	3 478	27,4
Peitseri	4 751	44,0	994	836	1 776	2 424	22,5	4 009	46,0	1 122	916	1 695	2 282	22,8

vad, et hoonestamine viimaseil aastail on intensiivsemalt sündinud väiksemis talundis. Viimastesse enamikus kuuluvad ka asundustalundid, kes oma suure hoonestamisega mõjutavad keskmisi kõrgendavalt. Kui võtta ainult ostutalundid, siis nende andmestik

Kartogr. 7. Elumajadest ja lautadest ehitatud peale 1923 a. % des. % des maisons d'habitation et étables bâties après 1923.

—12 12—20 20—25 25—35 üle 35
Riigi keskm. 22,6.

näitab ikkagi väiksemate talundite pinevamat ehitamist viimastel aastatel. Vahekord on järgmine: elumajadest on ehitatud peale 1923 a. ostutalundis 1—5 ha suuruseni 12,5%, 5—10 ha — 12,5%, 10—20 ha — 12,5%, 20—30 ha — 11,5%, 30—50 ha — 11,5%, 50—100 ha — 9,5%, üle 100 ha talundis 6,5%. Sellise nähte põhjuseks võib olla ühelt poolt väiksemate ta-

lundite suurem juurdetekkimine, kes end hoonestavad, teiselt poolt ka asjaolu, et suuremad talundid oma hooned püstivad kapitaalsemalt ja seepärast need ei tule nii ruttu uuendamisele, kui väiksemis talundis. Intensiivsemalt on viimaseil aastail hoonestunud talundid 5 kuni 30 ha suuruseni. Territoriaalselt viimaste aastate hoonestamisel ei avaldu mitte väga suuri lakkuminekuid. Hoonestatud on üle maa suure hooga. Üksikute maade järgi kõigub peale 1923 a. püstitatud hoonete arv 18—28% vahel üldarvust. Vähe nagu tundub, et Lõuna-Eestis on hoonestatud enam, kui Põhja-Eestis, vahe pole aga kuigi nimetamisväärne. Viimaste aastate hoonestamise kohta lähema ülevaate annab kartogramm nr. 7, mis näitab peale 1923 a. püstitatud elumajade ja lautade osa territoriaalselt. Siin võib panna tähele, et vähe intensiivsem hoonestamine ühtib ligikaudu põllupinna rikkama osaga, alates Virumaalt läbib see osa Järva-, Tartu-, Valga- ja Võrumaa. Tagasihoidlikum on hoonestamine olnud Harju-, Lääne-, Saare-, Pärnu- ja Viljandimaal.

5. Hoonete väärtus. Kliimaolud ei võimalda meil saada läbi kergete ehitistega ja sellepärast paratamata ollakse sunnitud ehitama neid põhjalikult, mis nõuab aga suuri kulutusi. Põllumajandusliku raamatupidamise järgi ehitistesse paigutatud kapital moodustab

tervelt ühe kolmandiku talundite varanduste koguväärtusest. 1929 a. üleskirjutusel hinnatud hoonete väärtus on 376 milj. kr. Üleskirjutusel jäid hindamata peale keldrite kõik madalehitised, nagu veekaevud, puu- ja kivi-aiad, plangud, sillad, sõnikuruumid jne. Arvates juurde nende väärtuse raamatupidamise normidel tõuseb talundite kogu ehitiste väärtus 400 milj. kr peale. See summa ületab ligi neli korda näiteks loomade väärtuse ja näitab missuguse suure varanduse osaga siin on tegemist. Talundite hoonetest väärtuse järgi kõige suurema osa moodustavad elumajad. Nende väärtus on 156 milj. kr ehk 41,6% üleskirjutusel hinnatud hoonete väärtusest (s. o. ilma madalehitisteta). Maade järgi kõigub elumajade osa väärtus hoonete koguväärtusest 37,6% kuni 50,3%. Väiksem osa elumajadel on Viljandi-, Valga- ja Võrumaal, kus see moodustab 37,6–39,3%. Neis maades langeb vastavalt suurem osa lautade ja tallide peale. Blumajadele väärtuse järgi järgnevad laudad, mis on hinnatud 74 milj. kr peale, selle järgi

on kuurid ja küünid — 50 milj. kr, siis rehed — 38 milj. kr, aidad — 21 milj. kr ja tallid — 17 milj. kr. Neil andmeil on võimalik panna tähele, mis maksab keskmiselt üks hoone. Jagades üksikute hoonete koguväärtust hoonete arvuga, näeme, et kõigi talundite kohta keskmiselt maksab ümmarguselt võttes üks elumaja 1200 kr, laut 570, tall 400, rehi 600, ait 210, kuivatis 730, kuur ja küün 250, kelder 150 ja saun 120 kr. Endast pole need keskmised suured, kuid kõigi talundite kohta kokku moodustavad määratu kapitali. Suuremail talundeil, kel suuremad hooned, loomulikult on ka keskmine hoone väärtus üldkeskmisest kõrgem, seevastu väiksemail talundeil — madalam. Territoriaalselt hoonete kapitali juures avaldub näht, et põllupinna poolest rikkamates valdkondades 100 ha põllumajandusliku maa kohta hoonete kapitali tuleb enam, kui vaesemates. See on ka täitsa loomulik, sest põllupinna rikkamad kohad võimaldavad suurema toodangu ning ühtlasi vajavad seks suuremat tööhulka ja kapitali.

Tab. 4. Hoonete väärtus (1000 kroonides)—Valeur des bâtiments (en 1000 couronnes).

Maad Arrondissement.	Elumajad Maisons d'habitation	Laudad Étables	Tallid Écuries	Rehed Granges	Aidad Grèniers	Kuivatised Séchoirs	Kuurid ja küünid Hangars et chais	Keldrid Caves	Saunad Bains	Kokku Total	100 ha põllumajandusliku maa kohta Par 100 ha de superficie agricole	Hoonete koguväärtusest moodustavad % De valeur totale en %		
												Elumajad Maisons d'habitat.	Laudad ja tallid Étab. et écuries	Muud hooned Autres bâtim.
Viru	20 851	8 666	2 475	5 421	2 086	377	6 150	587	328	47 041	14,6	43,3	23,7	33,0
Järva	10 886	8 299	1 193	1 984	1 413	353	4 646	362	205	25 841	14,4	40,2	25,1	34,7
Harju	15 512	8 021	1 197	3 393	1 919	304	5 810	725	401	37 824	11,1	41,0	24,4	34,6
Lääne	13 183	5 729	633	3 308	1 914	200	3 622	351	399	29 319	9,1	45,0	21,7	35,3
Saare	8 653	3 680	232	1 305	1 118	127	1 121	225	681	17 022	7,4	50,8	22,9	26,3
Pärnu	16 079	7 227	1 511	4 509	2 530	288	4 784	638	769	38 476	14,7	41,8	22,7	35,5
Viljandi	15 438	8 798	2 697	3 791	2 554	452	5 868	780	751	41 069	17,5	37,6	27,8	34,6
Tartu	27 441	12 952	4 408	6 217	3 569	1 070	8 048	1 292	1 814	66 609	18,2	41,2	20,1	32,7
Valga	6 116	3 280	825	1 426	1 051	181	2 215	288	417	15 799	18,8	38,7	26,0	35,3
Võru	16 044	7 873	1 934	4 634	2 430	396	6 133	555	877	40 876	19,3	39,3	24,0	36,7
Petseri	7 428	2 826	575	2 256	1 263	17	1 912	151	389	16 817	17,3	44,2	20,2	35,6
Kokku—Total	156 631	74 271	17 680	38 876	21 897	3 765	50 307	5 934	7 331	376 692	14,2	41,6	24,4	34,0
%-des	41,6	19,7	4,7	10,3	5,8	1,0	13,4	1,6	1,9	100	—	—	—	—

KAUBALAEVASTIK 1. I. 1930 a. MARINE MARCHANDE le 1. I. 1930.

(Kokkuvõtted tehtud Mereasjanduse Peavalitsuse 1930 a. laevade registri andmetel).

Sisu: 1) Merekaubalaevastik, lhk. 479. 2) Sisevete laevastik, lhk. 481.

Merekaubalaevastik—Marine marchande.

1.	20—100 br. reg. tn.		101 reg. tn. ja üle		Kokku		1 jaan. 1929 a.	
	arv	br. reg. tn.	arv	br. reg. tn.	arv	br. reg. tn.	arv	br. reg. tn.
Aurulaevad— <i>Navires à vapeur</i>	26	1 298	57	51 688	83	52 929	74	38 767
Mootorlaevad— <i>Navires à moteur</i>	9	325	5	2 013	14	2 338	12	2 252
Mootorpurjelaev.— <i>Navires à mateur et voiles</i>	15	507	17	4 779	32	5 286	29	5 040
Purjelaevad— <i>Navires à voiles</i>	200	7 959	49	11 256	249	19 215	262	19 775
Kokku—Total	250	10 087	128	69 681	378	79 768	377	65 834
Praamid— <i>Chalandes</i>	22	1 361	35	7 065	57	8 426	54	8 178
Ühise—Grand total	272	11 448	163	76 746	435	88 194	431	74 012

1. Merekaubalaevastik. Marine marchande.

Laevade registri andmetel ulatus merekaubalaevastiku üldmaht 1930 a. alguseks 79 768 *br reg tn*, kusjuures arvestatud on laevad 20 *br reg tn* alates ja jäetud välja praamid. Toodud arvu eelmise aasta vastava arvuga võrreldes võib konstateerida merekau-

balaevastiku mahu tunduvat suurenemist 1929 a. jooksul ja nimelt 13 934 *br reg tn* ehk 21% võrra, mis kaugelt ületab iga-aastase juurdekasvu eelmistel aastatel. 1927 a. peale algas kaubalaevastiku täienemine, mis jätkub iga aastaga hoogsalt, nagu tõendavad järgnevad arvud:

Merekaubalaevastiku maht 1. I. 1930—79 768 br. reg. tn.,	juurdekasv 1929 a.—13 934 br. reg. tn.
" " 1. I. 1929—65 834 " " "	1928 a.—7 387 " " "
" " 1. I. 1928—53 447 " " "	1927 a.—2 389 " " "

Ühes praamidega ulatub merekaubalaevastiku maht 1 jaanuariks 1930 a. 88 194 *br reg tn*, eelmise aasta 74 012 *br reg tn* vastu, olles suurem 14 182 *br reg tn* võrra.

Arvu poolest jäi merekaubalaevastik nii eelmise kui varemaste aastate arvu lähedale muutudes ainult ühe võrra. Üldse pole seni mahu suurenemisega käinud kaasas ka laevade arvu suurenemine, mis näitab, et vähenemise laevu iga aasta asetame suurematega.

Aurulaevade arvel, mis mahu poolest suurimaks laevaliigiks meie kaubalaevastikus moodustades 60% kogumahust, sündiski kogu kaubalaevastiku täienemine. 1929 a. osteti välismaalt 12 aurulaeva mahuga 14 675 *br reg tn* ja registreeriti üks varem soetatud väike 21 *br reg tn* suurune aurulaev, nii et kogusummas 1929 a. jooksul tuli aurulaevadele juurde 13 laeva mahuga 14 696 *br reg tn*. Ostetud aurikutest olid enamuses suuremad. 7 a.-l. suurus ulatus 1000—2000 *br reg tn*, mis kogusummas moodustasid 12 407 *br reg tn*. Ainult 4 ostetud aurulaeva suurus oli 250—500 *br reg tn* ja 1 a.-l. — 500—1000 *br reg tn*. Tuleb veel märkida, et pool 1929 a. juurdeostetud mahust, 4 suuremat laeva, on võrdlemisi noored — ainult 10—12 a. vanad. Varemäl aas-

tail ostsime peaaasjalikult vanemaid laevu, seega oleme 1929 a. teinud edusammu meie laevastiku koostise tasapinna tõstmise alal. Aurulaevade koostises tuli ette 1929 a. ka vähenemisi, mille tõttu absoluutne juurdekasv oli väiksem eelnimetatud juurdeostudest ulatudes 9 laevani mahuga 14 162 *br reg tn*. Vähenemine polnud kuigi suur; hukkus 1 väiksem a.-l. — 71 *br reg tn* suuruses, müüdi välismaale 1 a.-l. — 143 *br reg tn*, lammutati 1 a.-l. — 45 *br reg tn*, võeti sõjalaevaks 1 a.-l. — 183 *br reg tn* ning uuesti mõõtmise läbi kahanes mõne laeva maht kogusummas 93 *br reg tn*. Nimetatud muutused andsidki vähenemise kogusumma 4 a.-l. — 534 *br reg tn*.

Purjelaevad, mis peale aurulaevade järgmiseks suurimaks (24% üldmahust) laevaliigiks, avaldavad viimastel aastatel kahanemise tendentsi. 1929 a. oli purjelaevade absoluutne vähenemine 13 laeva — 560 *br reg tn*. Purjelaevade koostisest langes 1929 a. välja küll märksa enam laevu, kuid tuli ka juurde, mille tõttu purjelaevade üldarvud muutusid ainult eelpool nimetatud arvu võrra. Kahanemise põhjuseks oli, võrreldes teiste laevaliikidega, suurel määral laevade hukkumine. Hukkus 6 purjekat 799 *br reg tn* suuruses; välis-

maale müüdi 7 purjekat mahuga 361 *br reg tn*, ehitati ümber mootorpurjekaks 2 p.-l. — 333 *br reg tn*, vanaduse ja vigastuste tõttu muutusid sõidukõlbmatuks 3 p.-l. — 95 *br reg tn* ning konfiskeeriti 1 p.-l. — 28 *br reg tn* suuruses — seega on loendatud kõik purjelaevade koostisest väljalangenud laevad, milliseid kogusummas oli 19 p.-l. 1616 *br reg tn*. Juurde tuli purjelaevu: ostuteel 2 laeva — 632 *br reg tn*, kodumaal ehitati 1 p.-l. mahuga 21 *br reg tn*, registreeriti endiseid 3 p.-l. — 353 *br reg tn* ja ümberõõtmise teel tuli juurde 50 *br reg tn*, mis kokku andsid juurdekasvu 6 p.-l. — 1056 *br reg tn* suuruses, seega ei suutnud tasakaalustada purjelaevade vähenemist.

Mootorlaevad on kõige väiksemaks liigiks meie merelaevastiku koostises, moodustades ainult 2338 *br reg tn* ehk 3% üldarvust. 1929 a. muutus nende koostis vähe, osteti juurde ainult 2 m.-l. — 86 *br reg tn*. Ka eelmistel aastatel oli selles laevaliigis vähe muutusi, see püsib tasapinnal, milleni jõudis 1927 a.

Mootorpurjekaid on mahu poolest poole rohkem mootorlaevadest — 32 laeva mahuga 5286 *br reg tn*. Juurde tuli mootorpurjekaid 1929 a. 4 — mahuga 821 *br reg tn*, millest 2 osteti ja 2 ehitati purjelaevadest ümber. Absoluutne mootorpurjekate suurenemine oli aga ainult 3 laeva — 246 *br reg tn*, sest 1 p.-l. 579 *br reg tn* suuruses müüdi 1929 a. välismaale.

Ka praamide arv ja maht suurenes 1929 a. ulatudes 1930 a. alguks 57 mahuga 8426 *br reg tn* eelmise aasta 54 praami — 8178 *br reg tn* vastu.

Kaubalaevastiku suuruse üle on andmed toodud tab. 1. Arvult on kõige enam laevu suurusega 20—50 *br reg tn*, nime't pool kogu arvust. Enamus (325 ehk 86% laevade üldarvust) kuulub suuruseliiki kuni 500 *br reg tn*, mahust moodustavad nad aga vähema osa, nimelt 42%; kuna väike arv laevu suurusega üle 500 *br reg tn* annab ligi 1/3 kogumahu. Käesoleva aasta alguks oli, võrreldes eelmise aastaga, merekaubalaevastikus enam suuremaid laevu, nagu näitavad järgnevad arvud:

	1. I. 1930.	1. I. 1929.
arv <i>br reg tn</i>	325	33 939
kuni 500 <i>br reg tn</i>	325	349
üle 500 „ „ „	33	31 328
„ „ „	33	45 829
„ „ „	33	28
„ „ „	33	34 506

Aurulaevad kuuluvad suuruseliiki üle 100 *br reg tn*, ainult ligi 1/3 laevadest (26 laeva) omab mahu alla 100 *br reg tn*. Aurulaevade suuruse ülemmääraks on 3234 *br reg tn* ja suuremaid — mahuga üle 1000 *br reg tn* — on 23 aurulaeva ehk 36% koguarvust.

Purjelaevade suurus ulatub 758 *br reg tn*, kuid 249 purjelaevast on 152 laeva, seega üle

poole, ainult kuni 50 *br reg tn* suured ja ülejäänud, peale ühe, kuuluvad kõik suuruseliiki 50—500 *br reg tn*.

Mootor- ja mootorpurjelaevade suuruse ülemmäär asub 500—600 *br reg tn* ümber, kuid mootorlaevadest on enamus kuni 50 *br reg tn*, kuna mootorpurjelaevadest enamus üle 50 *br reg tn*.

Kogu meie kaubalaevastikust, arvatud ühes praamid, on mahu järgi kodumaal ehitatud 21%, arvu poolest aga üle poole laevadest.

Kodumaal on ehitatud enamus (70% nende üldmahust) purjekatest, praamid osaliselt ja üksikud auru- ja mootorlaevad.

Ehitusematerjaliks on purje- ja mootorpurjelaevadel puu, kuna aurulaevadest ainult 1 ja mootorlaevadest üksikud on puust.

Vanuselt on pool merekaubalaevastiku mahust (ilma praamideta) üle 25 a. vana. Vanemaks laevaliigiks osutuvad aurulaevad ja osalt ka purjelaevad. Aurulaevade mahust on üle 40 a. 15,8%, 25—40 aastates on 48,5%, keskmises eas (15—25 a.) on 10,5% ja noori, kuni 15 a. vanu, on 25,2% mahust. Võrreldes eelmise aastaga on aurulaevade vanus 1930 a. alguks märksa paranenud, kuna üle 25 a. vana mahu suhtarv oli 64,3% eelmise aasta 71,3% vastu, ja mahu % vanusega kuni 15 a. tõusis 16,2—25,2%-ni.

Laevastiku vanus % mahu järgl.

2.	Kuni 5 a.	Laevastiku vanus % mahu järgl.							
		5—10	10—15	15—20	20—25	25—30	30—35	35—40	Üle 40 a.
Aurulaevad— <i>Navires à vapeur</i>	—	4,6	20,6	6,2	4,3	16,5	19,0	12,7	15,8
Mootor- ja mootorpurjelaevad— <i>Navires à moteur et à moteur et voiles</i>	7,9	37,2	47,6	4,8	—	—	0,4	—	2,1
Purjelaevad— <i>Navires à voiles</i>	8,7	31,9	8,2	12,3	11,9	13,8	3,2	3,3	1,7
Kokku—Total	2,8	14,3	20,2	7,5	5,7	15,7	13,5	9,2	11,1

Purjelaevade, kui puust ehitiste ja seetõttu kiirem vananevate, vanus pole nii kõrge kui aurulaevadel. Üle 25 a. vana on 27% purjelaevade mahust, keskeas (15—25 a.) 24,2% ja ligi pool (48,3%) purjelaevade mahust on kuni 15 a. vana, millest enamus langeb 5—10 a. vanusele. Mootor- ja mootorpurjelaevad on väikse erandiga kõik kuni 15 a. vanad.

Kodusadamaid on merekaubalaevastikul endiste aastate eeskujul 10, mille hulgas Tallinn esikohal olles kodusadamaks 60% üldmahust.

Laevade omamise viisidest on endiste aastate eeskujul kõige laialdasemaks omamine osanikkudena, nimelt 35,8%, millele järgnevad aktsiaseltsid 33,6%, üksikud isikud

24,2% ja riik 6,6%-ga üldmahust ilma praamideta.

Kauba ja reisijate veoga oli ametis 91,6% kogumahust, töötades enamjaolt tramp-laevadena, kuna ülejäänud olid tegevad abi-laevadena.

2. Sisevete laevastik.

Flotte marchande intérieure.

Jõgedel ja järvedel liikuv laevastik, mis koosneb 20 aurulaevast, 1 mootorlaevast, 1 praamist ja 73 lodjast kogumahuga 5294 *br reg tn*, on 1930 a. alguks, võrreldes eelmise aastaga, vähenenud mahu poolest 300 *br reg tn* võrra.

Aurulaevad on vähenenud ühe väiksema võrra, mis aurulaevade mahu vähendas ainult 36 *br reg tn* võrra. Aurulaevade maht (1262 *br reg tn*) moodustab 24%. Aurulaevade suuruse ülemmääraks on 250 *br reg tn* suured, kusjuures pool neist ainult kuni 50 *br reg tn*. Vanuse poolest kuuluvad sisevete aurikud enamjaolt 20—25 aastatesse.

Lodjad moodustavad suurema osa (75% mahust) sisevete laevastikust. Nende maht kahanes 1930 a. alguks 3971 *br reg tn*-ni eelmise aasta 4271 *br reg tn* vastu, olgugi et arvult lotje tuli 1 võrra juurde, põhjustades seega ka kogu sisevete mahu vähenemise. Lodjad on enamjaolt kuni 100 *br reg tn* suured, kuid ülemmääraks on samuti nagu aurikutel 250 *br reg tn*.

Mere- ja sisevete laevastiku arvud kokku võetult on järgnevad:

3.	Mere laevad		Sisevete laevad		Kokku	
	Arv	Br. reg. tn.	Arv	Br. reg. tn.	Arv	Br. reg. tn.
Aurulaevad	83	52 924	20	1 262	103	54 181
Mootorlaevad	14	2 338	1	25	15	2 363
Mootorpurjelaevad	32	5 286	—	—	32	5 286
Purjelaevad	249	19 215	—	—	249	19 215
Praamid ja lodjad	57	8 426	74	4 007	131	12 433
Üldse	435	88 194	95	5 294	530	93 488

Tab. 3. Sisevete kaubalaevastik suuruse ja ehitusmaterjali järgi.
Flotte marchande intérieure d'après le tonnage et matériel de construction des navires.

	20—50 rgt. br.		51—100 rgt. br.		101—250 rgt. br.		Kokku—Total					
	Arv Nombre	Maht. rgt. Tonnage		Arv Nombre	Maht. rgt. Tonnage		Arv Nombre	Maht. rgt. Tonnage				
		br.	net.		br.	net.		br.	net.	br.	net.	
Aurulaevad—Navires à vapeur	11	366	130	5	339	168	4	557	251	20	1262	549
Sellest puu—Dont de bois	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mootorlaevad—Navires à moteur	1	25	16	—	—	—	—	—	—	1	25	16
Sellest puu—Dont de bois	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Praamid—Chalands	1	36	33	—	—	—	—	—	—	1	36	33
Sellest puu—Dont de bois	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lodjad—Chalands	38	1 175	958	29	2 043	1 713	6	753	627	73	3 971	3 298
Sellest puu—Dont de bois	38	1 175	958	29	2 043	1 713	6	753	627	73	3 971	3 298
Kokku—Total	51	1 602	1 137	34	2 382	1 881	10	1 310	878	95	5 294	3 896
Sellest puu—Dont de bois	38	1 175	958	29	2 043	1 713	6	753	627	73	3 971	3 298

Tab. 4. Sisevete kaubalaevastik laevade vanuse ja ehituskoha järgi.
Flotte marchande intérieure d'après l'âge et pays de construction des navires.

Laevallik ja ehituskohat	1929—1925		1924—1920		1919—1915		1914—1910		1909 ja var.		Teadmata Inconnu		Kokku Total									
	Arv Nombre	Maht. rgt. Ton- nage	Arv Nombre	Maht. rgt. Ton- nage	Arv Nombre	Maht. rgt. Ton- nage	Arv Nombre	Maht. rgt. Ton- nage	Arv Nombre	Maht. rgt. Ton- nage	Arv Nombre	Maht. rgt. Ton- nage	Arv Nombre	Maht. rgt. Ton- nage								
															br.	net.	br.	net.	br.	net.	br.	net.
Aurulaevad—Navires à vapeur	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—								
Ehituskohaga kodumaal—Construits en Estonie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—								
" välismaal—Construits à l'étranger	—	—	3	191	108	—	—	4	395	171	6	247	118	1	135	38	2	182	33			
" teadmata—Inconnu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	214	112	4	214	112			
Kokku—Total	—	—	3	191	108	—	—	4	395	171	7	294	123	6	392	147	20	1262	549			
Mootorlaevad—Navires à moteur	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Teadmata—Inconnu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	25	16	1	25	16		
Kokku—Total	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	25	16	1	25	16			
Praamid—Chalands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Kodumaal—Construits en Estonie	1	36	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	36	33		
Kokku—Total	1	36	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	36	33		
Lodjad—Chalands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Kodumaal—Construits en Estonie	11	513	437	6	180	155	1	82	68	13	896	736	5	356	293	10	773	647	46	2800	2336	
Välismaal—Construits à l'étranger	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	91	78	—	—	—	—	—	—	—	1	91	78
Teadmata—Inconnu	—	—	—	1	40	36	—	—	—	2	100	79	—	—	23	940	769	26	1080	884		
Kokku—Total	11	513	437	7	220	191	1	82	68	16	1087	893	5	356	293	33	1713	1416	73	3971	3298	
Üldse—Grand total	12	549	470	10	411	299	1	82	68	20	1482	1064	12	650	416	40	2120	1579	95	5294	3896	

	Anrulaevad <i>Navires à vapeur</i>						Mootorlaevad <i>Navires à moteur</i>						Mootorpurjelaevad <i>Navires à moteur et voiles</i>							
	Maht rgt. <i>Tonnage</i>		Sellest Eestis ehitatud <i>Dont construits en Estonie</i>				Maht rgt. <i>Tonnage</i>		Sellest Eestis ehitatud <i>Dont construits en Estonie</i>				Maht rgt. <i>Tonnage</i>		Sellest Eestis ehitatud <i>Dont construits en Estonie</i>					
			Arv- Nombre	Arv- Nombre	br.	net.			Arv- Nombre	Arv- Nombre	br.	net.			Arv- Nombre	Arv- Nombre	br.	net.	Arv- Nombre	Arv- Nombre
	br.	net.					br.	net.					br.	net.						
Laevad— <i>Navires</i> 20—50 sellest puu — <i>dont de bois</i>	13	457	41	1	21	9	9	325	143	—	—	—	—	13	359	192	7	181	92	152
51—100 sellest puu	13	839	149	1	58	2	4	137	69	—	—	—	—	13	358	192	7	181	92	152
101—250 sellest puu	11	1 947	720	2	407	136	1	214	104	—	—	—	—	11	1 499	1 005	1	70	47	48
251—500 sellest puu	17	6 223	2 873	1	409	27	2	665	350	—	—	—	—	17	5 872	2 631	4	664	477	36
501—1000 sellest puu	6	4 094	1 905	—	—	—	2	1 134	742	2	1 134	742	1	574	425	—	—	—	—	1
1001—1500 sellest puu	10	12 697	7 487	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	3 229	2 400	—	—	—	—
1501—2000 sellest puu	7	11 052	6 993	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	3 229	2 400	—	—	—	—
2001 ja üle sellest puu	6	14 720	8 222	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	574	425	—	—	—	—
Kokku—Total 20—100 sellest puu	26	1 206	190	2	79	11	9	325	143	—	—	—	—	15	507	297	8	251	139	200
Kokku üle 100 rgt. sellest puu	57	51 633	28 202	3	816	163	5	2 013	1 196	2	1 134	742	17	4 779	3 535	4	664	477	49	
Üldse— <i>Grand total</i> sellest puu	83	52 929	28 392	5	895	174	14	2 338	1 339	2	1 134	742	32	5 286	3 832	12	915	616	249	
Ehitusekohi teadmata— <i>Lieu de construction inconnu</i> sellest puu	4	397	4	—	—	—	2	64	30	—	—	—	1	104	73	—	—	—	2	

A. Suuruse, ehitusematerjali ning ehitusekoha järgi—

B. Vanuse järgi—

Ehitamise aeg <i>Années de construction</i>	Sel. üle 100 rgt. — <i>Dont plus de</i>				Sel. üle 100 rgt. — <i>Dont plus de</i>				Sel. üle 100 rgt. — <i>Dont plus de</i>			
	Arv- Nombre	Arv- Nombre	br.	net.	Arv- Nombre	Arv- Nombre	br.	net.	Arv- Nombre	Arv- Nombre	br.	net.
1929—1925 sellest puu	—	—	—	—	2	1	74	37	—	—	—	—
1924—1920 sellest puu	2	2 429	1 376	—	3	3	1 169	769	2	1 134	742	—
1919—1915 sellest puu	11	1 091	6 289	10	10	10	872	6 289	6	6	6	—
1914—1910 sellest puu	7	3 269	1 029	3	3	3	3 062	989	1	1	1	—
1909—1905 sellest puu	6	2 275	1 211	5	5	5	2 225	1 206	—	—	—	—
1904—1900 sellest puu	13	8 911	4 872	8	8	8	8 708	4 659	—	—	—	—
1899—1895 sellest puu	14	10 078	5 607	8	8	8	9 738	5 582	—	—	—	—
1894—1890 sellest puu	11	6 717	3 730	9	9	9	6 589	3 669	—	—	—	—
1889—1885 sellest puu	2	461	253	1	1	1	403	251	—	—	—	—
1884—1880 sellest puu	3	1 006	525	2	2	2	916	512	—	—	—	—
1879 ja varem sellest puu	10	6 475	3 696	8	8	8	6 371	3 669	1	1	1	—
Teadmata sellest puu	4	397	4	1	1	1	320	—	1	1	1	—
Kokku—Total sellest puu	83	52 929	28 392	57	57	57	51 633	28 202	14	14	14	2 338
	1	242	171	1	1	1	242	171	5	5	5	351
									5	5	5	1 739
									1	1	1	2 013
									1	1	1	1 196
									32	32	32	5 286
									31	31	31	3 832
									17	17	17	4 779
									16	16	16	3 535
									4	4	4	664
									4	4	4	477
									12	12	12	915
									12	12	12	616
									2	2	2	249
									2	2	2	249

Tab. 2. MEREKABALAELAVASTIKU KODUSADAMAD, TEGEVUSESELOOM JA LAEVADE OMANIKUD.
PORTS MARCHANDS MARITIMES, GENRE DE L'ACTIVITE DES NAVIRES ET LES PROPRIETAIRES DES NAVIRES.

	Aurulaevad Navires à vapeur		Mootorlaevad Navires à moteur		Mootorpurjelaevad Navires à moteur et voiles		Purjelaevad Navires à voiles		K o k k u Total		Praadid Chalandes		Üldse Grand total			
	Arv—Nombre	Maht. reg. tn. Tonnage	Arv—Nombre	Maht. reg. tn. Tonnage	Arv—Nombre	Maht. reg. tn. Tonnage	Arv—Nombre	Maht. reg. tn. Tonnage	Arv—Nombre	Maht. reg. tn. Tonnage	Arv—Nombre	Maht. reg. tn. Tonnage	Arv—Nombre	Maht. reg. tn. Tonnage		
Tallinn	60	36 545	14	2 358	1 339	8 551	2 589	8 21	6 305	5 370	17 4	48 789	28 434	5 127	53 865	33 056
Pärnu	12	9 918	—	—	—	397	308	49	4 972	4 282	64	15 287	10 188	5 441	15 828	10 687
Narva ja Narva-Jõesuu	4	291	—	—	—	77	49	8	219	217	9	617	404	2 758	3 375	2 983
Kuressaare	—	—	—	—	—	167	89	23	1 705	1 507	26	1 802	1 596	—	1 802	1 596
Haapsalu	—	—	—	—	—	97	11	48	1 072	1 548	48	1 039	1 339	—	1 039	1 339
Käsmu	4	5 725	—	—	—	622	460	43	2 613	2 303	11	8 860	6 068	—	8 860	6 068
Kunda	—	—	—	—	—	—	—	6	363	320	6	385	320	—	385	320
Paldiski	—	—	—	—	—	—	—	10	377	308	10	377	308	—	377	308
Loksa	2	382	—	—	—	445	381	11	424	352	16	1 251	868	—	1 251	868
Hiiu-kärda	1	68	—	—	—	—	—	4	423	359	5	491	388	—	491	388
Üldse—Grand total	83	52 929	14	2 338	1 339	5 286	3 832	249	19 215	16 363	378	79 768	49 926	8 426	88 194	57 608

A. Laevade kodusadamad — Ports marchands maritimes.

B. Laevade tegevuse iseloom — Genre de navigation des navires.

	Arv	Reisijate ja prahi veo laevad Navires de voyageurs et de marchand.		Arv	Reisijate ja prahi veo laevad Navires de ligne		Arv	Tramplaevad—Navires sans ligne définie		Arv	Ablaevad—Navires auxiliaires.		Arv	Üldse—Grand total		
		Arv	Maht. reg. tn. Tonnage		Arv	Maht. reg. tn. Tonnage		Arv	Maht. reg. tn. Tonnage		Arv	Maht. reg. tn. Tonnage		Arv	Maht. reg. tn. Tonnage	
a) Vedur- ja päästelaevad—Navires remorqueurs et de sauvetage	21	1 024	184	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Jäsurajad—Brise-glacé	5	3 606	1 071	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
c) Trüelaevad, tõstelaev ja meremärkide panijad—Navires aux artifices, de signaux, hydrographiques etc	6	1 401	155	1	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Üldse—Grand total	83	52 929	28 392	14	2 338	1 339	3 832	249	19 215	16 363	378	79 768	49 926	8 426	88 194	57 608

C. Laevade omanikud — Propriétaires des navires.

	Arv	Riik—État		Arv	Üksikud isikud—Personnes privées		Arv	Aksiaseltsid, osatühisused—Kaubanduslikud ettevõtted—Associations, sociétés et autres entreprises commerciales		Arv	Laevaosaniikud—Compagnons		Arv	Üldse—Grand total		
		Arv	Maht. reg. tn. Tonnage		Arv	Maht. reg. tn. Tonnage		Arv	Maht. reg. tn. Tonnage		Arv	Maht. reg. tn. Tonnage		Arv	Maht. reg. tn. Tonnage	
15) Riik—État	15	5 205	1 821	2	74	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17) Üksikud isikud—Personnes privées	17	10 887	6 261	6	524	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37) Aksiaseltsid, osatühisused—Kaubanduslikud ettevõtted—Associations, sociétés et autres entreprises commerciales	37	25 465	14 185	4	1 209	791	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13) Laevaosaniikud—Compagnons	13	11 362	6 625	2	581	289	14	2 338	1 698	173	14 146	12 016	20 628	3 368	3 445	20 973
Üldse—Grand total	83	52 929	28 392	14	2 338	1 339	3 832	249	19 215	16 363	378	79 768	49 926	8 426	88 194	57 608

SÜNDIVUS, SUREVUS, ABIELLUVUS ja RAHVAARV 1929 a.

NAISSANCES, DÉCÈS, MARIAGES et MOUVEMENT de la POPULATION en 1929.

Sis: 1) Sündivus, lhk. 485. 2) Surevus, lhk. 488. 3) Abielluvus, lhk. 492. 4) Rahvaarvu liikumine Eestis, lhk. 494.

1. SÜNDIVUS.—NAISSANCES.

Lõplike kokkuvõtte andmeid toome alljärgnevalt lühikese ülevaate rahva looduslikust liikumisest 1929 a. sotsiaalses eelmiste aastate andmeiga. Rõhutatud on selles vaid neid momente, mis selgitavad 1929 a. arvudes ilmsiks tulnud erinevusi; muud rahva looduslikku liikumist Eestis valgustavad selgitused lei-

davad s. a. ilmunud Riigi Stat. Keesküüroo väljaandes „Rahvastik ja tootishoid Eestis“. Tabeloas on lisatud uudisena surnute vanus üheaastastes rühmades. Teised tabelid vastavad eelmise aasta tabelitele.

Sündivus 1922—29 a. — Naissances de 1922—29.

1.	1929			1928			1927			1926	1925	1924	1923	1922	Keskml. 1922—26 Moyenne		
	M.	N.	K.	H.	F.	T.	M.	N.	K.						M.	N.	K.
Maad ühes neis asuvate linnadega—Arrondiss. avec les villes	Elusalt — Nés-vivants.																
Viru	1475	1327	2802	1495	1343	2838	1448	1265	2713	2813	2800	2885	3050	3128	1511	1424	2935
Järva	577	521	1098	574	571	1145	525	526	1051	1048	960	972	1056	981	515	488	1003
Harju	1657	1592	3249	1563	1683	3245	1609	1555	3103	3130	3466	3320	4088	3918	1888	1802	3690
Lääne	732	649	1381	748	702	1450	684	658	1342	1460	1481	1581	1624	1556	791	751	1542
Saare	491	523	1014	586	566	1172	580	488	1008	1269	1290	1262	1330	1342	670	622	1292
Pärnu	823	726	1549	857	808	1665	860	805	1665	1742	1639	1798	1982	1801	904	889	1793
Viljandi	622	599	1221	664	640	1304	707	656	1363	1263	1260	1322	1310	1355	680	622	1302
Tartu	1473	1436	2909	1596	1453	3049	1580	1490	3070	3029	3059	3060	3296	3477	1619	1565	3184
Valga	292	331	623	357	340	697	331	326	657	775	807	851	802	888	423	402	825
Võru	759	767	1526	849	819	1668	832	777	1639	1529	1648	1723	1888	1756	893	805	1668
Petseri	863	875	1738	930	898	1828	1013	961	1974	1945	2035	2167	2123	2025	1070	969	2059
Kokku—Total	9764	9346	19110	10221	9843	20064	10198	9507	19705	19977	20445	21441	22347	22255	10934	10359	21293
	Surnult — Mort-nés.																
Viru	27	18	45	32	30	62	26	22	48	62	66	74	111	86	42	38	80
Järva	15	20	35	14	13	27	14	10	24	34	27	39	49	40	22	16	38
Harju	41	38	79	41	36	77	29	44	73	81	101	116	134	121	62	48	110
Lääne	14	13	27	18	14	32	14	12	26	35	40	51	34	40	21	17	38
Saare	14	12	26	18	9	27	12	18	30	36	36	32	45	39	23	15	38
Pärnu	15	13	28	16	16	32	21	5	26	41	40	56	42	47	27	18	45
Viljandi	17	17	34	19	12	31	16	15	31	31	40	34	40	39	20	17	37
Tartu	28	17	45	29	21	50	34	15	49	56	59	57	87	70	35	31	66
Valga	9	2	11	11	5	16	12	7	19	15	20	11	15	16	6	9	15
Võru	12	17	29	21	12	33	17	15	32	34	36	48	47	45	24	18	42
Petseri	4	4	8	3	5	8	6	2	8	9	8	4	3	5	4	2	6
Kokku—Total	196	171	367	222	173	395	201	165	366	434	473	502	617	548	286	229	515
Peale selle registreeritud enne 7 kuu kandmisaega surnultsündinud ¹⁾ —En plus les mort-nés enregistrés avant né avant 7 mots de grossesse	16	22	38	18	7	25	20	14	34								

Alates 1921 a. kõrgeimast arvust iseseisvuse-aastail, sündivus Eestis on langenud järjekindlalt kuni 1928 a., mil oli, võrreldes eelmise aastaga, väike tõus. Nüüd aga on selgunud selle väikese tõusu erandlik iseloom, sest 1929 a. sündivus on madalam, kui kunagi varem, arvatud välja ainult revolutsiooni-aegne sündivus 1917 a. Tõsi, arvult 1929 a. sündivus ületab ka veel 1919 a. sündivuse, kuid arvatud 1000 elaniku kohta saame vaid madalaima arvu — 17,4 sündi.

Otsustades kolme viimase aasta andmeid (tab. 2) sündivuse langus näib olevat kiire just maal: linnades 1929 a. sündivus võrdub 1927 a.; suurimas neist, nim. Tallinnas, koguni 1928 a. omaga; maal aga on see 1927 a. arvust madalam 0,6‰ võrra. Eriliselt suur on sündivuse langus, võrreldes 1922—1926 a. keskmisega, varem kõrgeima sündivusega Valga-24,8%, Saare-21,8% ja Peterimaa 15,4%; väiksem on langus, loomulikult, madala sündivusega Viljandi-6,6% ja Virumaa — 4,1%,

¹⁾ Kuni 1927 a. puuduvad andmed enne 7 kuu kandmisaega surnultsündinute kohta, mispärast pole võimalik neid eraldada üldarvust.

Elussündinute arv 1000 elaniku kohta — Nombre des nés-vivant par 1000 habitants.

2.	Uldine sündivus Coefficient général pour le pays	Sündivus maades Arrondissements	1929	1928	1927	1922—26	Sündivus linnades Villes	1929	1928	1927
1929	17,1	Maad ilma linnadeta—Arrondissements sans villes	19,4	20,5	20,0	...	Linnad—Villes	11,6	11,7	11,6
1928	18,0						Tallinn	11,0	11,0	10,7
1927	17,7						Haapsalu	13,8	12,0	16,4
1926	17,9						Kuressaare	12,0	11,1	10,1
1925	18,3	Maad ühes linnadega Arrondiss. avec villes					Narva	12,4	12,5	13,3
1924	19,2						Nõmme	16,8	13,7	14,3
1923	20,1						Paide	13,6	11,0	11,2
1922	20,2	Viru	18,8	19,0	18,2	19,6	Paidiski	9,6	9,5	10,6
1921	20,8	Järva	18,9	19,7	18,0	17,2	Petseri	17,0	19,7	19,1
1920	18,4	Harju	14,8	14,8	14,4	16,8	Pärnu	10,3	12,3	10,9
1919	17,3	Lääne	18,2	19,1	17,7	20,3	Põltsamaa	8,4	5,4	11,0
1918	20,2	Saare	17,7	20,4	18,7	22,6	Rakvere	12,9	10,5	9,9
1917	16,9	Pärnu	16,5	17,7	17,7	19,1	Tapa	14,3	17,9	20,6
1916	19,5	Viljandi	15,8	16,9	17,7	16,9	Tartu	10,5	11,4	10,9
1915	22,6	Tartu	16,5	17,3	17,4	18,1	Tõrva	16,8	14,6	13,6
1914	24,7	Valga	15,7	17,6	16,5	20,8	Türi	17,5	22,8	14,2
1910—1913	25,1	Võru	18,4	20,1	19,8	20,1	Valga	10,3	11,7	12,6
1901—1908	26,0	Petseri	28,6	30,1	32,4	33,8	Viljandi	13,6	13,0	14,4
1888—1889	29,9						Võru	11,5	11,2	12,0

ning teist aastat tõus ainukeses — Järvemaal 9,8%. Nähtavasti üldiste sündivuse langust mõjutavate tegurite kõrval pole mõjuta ka viimased halvad põllumajanduseaastad.

Rahvuselt (tab. 3) leiame 1929 a. sündivuses languse kõigil peale juutide. Kuid pidades silmas sündivuse keskmist tasapinda kolmel viimasel aastal on viimaste sündivus ühes sakslastega ikkagi madalaim; kõrgeim aga venelastel.

Elussündinute ema rahvus. (1000 elan. kohta, 1922 a. rahvalug. andmeid).—Nationalité des mères des nés-vivant. (par 1000 hab. d'après les données du rec. de 1922).

3.	Ema rahvus							Teadmata % Inconnue %	
	Resi Estonienne	Vene Russe	Saksa Allemande	Rootsi Suédoise	Juudi Juive	Muud Autres	Kokku Total		
1929	16,9	23,8	7,9	17,7	10,7	11,3	17,3	0,7	
1928	17,6	24,5	10,9	18,1	10,5	14,4	18,1	0,8	
1927	17,3	24,7	11,2	17,3	9,6	11,9	17,8	0,6	
1926	16,2	21,9	8,8	18,7	11,2	12,2	18,0	0,6	
1925	16,8	22,0	10,2	17,8	9,0	9,7	18,5	0,1	
1924	17,4	21,6	11,9	17,4	15,1	10,7	18,3	0,3	
1923	18,3	22,3	12,6	20,4	15,8	11,9	19,4	0,7	
1922	17,1	20,7	10,1	16,4	9,8	13,9	17,3	14,4	
Keskmine— Moyen. 1927—1929		17,3	24,2	10,0	17,7	10,3	12,5	17,7	0,7

Sündinute isa ühiskondlik kiht (väljaspool abielu sünd. ema järgi)—Situation sociale des pères des nés-vivant (nés illég.-sit. de la mère).

5.	Põllupidajad Agricuture	Palgalise tööjõuga tööstuse ja kauband. ettevõtpeidajad ning kapitalist elan- vad isikud—Entre- preneurs industr. commerciaux ainsi que rentiers etc.	Isetöötajad, tööstuse ja kauband. väike- ettevõtjad—Petits entrepreneurs tra- vaillant eux-mêmes dans l'ind. et comm.	Töölised ja teenijad Ouvriers et service	Ametnikud (ühes politsei ja õpetaja- tega ilma kaitse- väelasteta) Employés (compris police et instituteurs, sans militaires)	
						1929
1929	18,7	6,1	15,4	16,6	16,4	
1928	19,8	6,5	17,0	17,1	18,1	
1927	19,8	7,9	16,4	16,1	17,3	
Keskm.—Moyenne 1927—29		19,4	6,8	15,2	16,6	17,3

Sündimise järjekorras (tab. 6) leiame 1929 a., peale pikemat langust, tõusu esimese lapse kasuks, millest sündide üldarvu languse juures võib järeldada vaid las-

Vanemate (isa) tööala (tab. 4) järgi on 1929 a. sündivuse languses esikohal tööstus; väikest tõusu osutavad ainult majateenijad.

Sündinute isa tööala %₁₀₀ (Väljaspool abielu sünd. ema järgi).
Occupation des parents des nés-vivant en %₁₀₀ (nés illégit. d'après l'occup. de la mère).

4.	Põllumajand. Agriculture	Tööstus Industrie	Kaubandus Commerce	Riir ja omava- litsuse teenistus (ühes õpetajate, politsei ja kait- sevägaga)	Ühiskondl. alal tegevad Service public	Majateenijad Service domes- tique	
							1929
1929	18,7	17,6	16,8	16,2	26,5	4,2	
1928	20,5	21,4	17,4	17,3	28,2	4,0	
1927	20,4	19,4	16,4	16,8	19,6	4,1	
Keskm.—Moyen. 1927—29		19,9	19,5	16,9	16,7	24,7	4,1

Ühiskondlikult kihituselt (tab. 5) leiame 1929 a. sündivuses tõusu vaid isetöötajate väikeettevõtjate juures; kuna langus, võrreldes eelmise 2 a. keskmisega, on eriti suur palgalise tööjõuga tööstuse ja kaub. ettevõtjail — 15,8%, ametnikel — 7,8%. Siiski viimaste sündivus on 3 a. keskmiselt kõige lähedam põllupidajate sündivusele, kelle juures leiame 1929 a. languse — 5,5%.

tearvu piiramise kasvu. Võrreldes eelmise aastaga on vähe tõusnud vaid 3 ja 5 lapsena sündinute osatähtsus, kuid ulatudes siiski mitte 1927 a. tasemeni.

1) Employés d'Etat et des administrations publiques.

Elussündinute sündimise järjekord — *Ordre de naissance et durée du mariage des parents des nés-vivant.*

6.	1 laps 1-er en- fant	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12 ja enam 12 et pl.	Kokku Total	Teadm. Inconnu
1929	84,7	23,8	15,9	10,1	6,1	3,9	2,3	1,4	0,8	0,5	0,3	0,2	100,0	0,7
1928	83,0	24,4	15,8	10,7	5,9	3,9	2,5	1,7	0,9	0,5	0,4	0,3	100,0	0,3
1927	83,0	24,2	16,2	9,9	6,2	4,1	2,4	1,8	1,0	0,6	0,3	0,3	100,0	0,6
1926	83,3	25,3	16,3	9,4	5,8	3,8	2,5	1,6	1,0	0,5	0,3	0,2	100,0	0,6
1925	83,1	25,2	15,2	9,2	5,6	3,7	2,4	1,6	0,9	0,5	0,3	0,2	100,0	12,3
1924	86,7	25,1	14,0	8,5	5,8	3,9	2,3	1,7	1,0	0,6	0,2	0,2	100,0	21,5
Keskm.—Moyen 1927—29	83,6	24,1	15,9	10,2	6,1	4,0	2,4	1,6	0,9	0,6	0,3	0,3	100,0	0,6
Sellest—Dont:														
Linnas—Villes	47,9	25,8	12,5	6,5	3,1	1,9	1,0	0,6	0,3	0,2	0,1	0,1	100,0	0,7
Maal—Arrondiss.	80,2	23,7	16,8	11,2	6,8	4,5	2,7	1,9	1,0	0,6	0,3	0,3	100,0	0,5

Vanemate abielu kestuses (tab. 7) leiame mitmeski suhtes huvitavaid muutusi 1929 a.: jätkub küll enne abiellumist ja kuni 0,5 a. abielu kestel sündinud laste arvu kasvamine, samuti kui kasvab väljaspool abielu sündinute arv, kuid kasvanud on ka 1—2 a. ja 5—9 a. kestusega abieludes sündinute arv, mis vastab sündivuse järjekorras esimeste ja

3 ja 5 lapsena sündinute osatähtsuse kasvule. 0,5—1 a. kestusega abieludes sündinute osatähtsus on vähe langenud, kuid siiski kõrgem kui 1925—26 a. Ses rühmas 1929 a. langeb 9 kuust kuni 1 a. kestusega abielude arvele 5,8%. Seega moodustab kuni 8 kuu kestusega abielus sündinute arv 10,8% sündinute üldarvust.

Elussündinute vanemate abielu kestus. — *Durée de mariage des parents des nés-vivant.*

7.	Enne abi- ellumist ¹⁾	Kuni 0,5 a. Mõnus te 0,5 a.	0,5—1 a.	1 a.	2 a.	3—4 a.	5—9 a.	10—14 a.	15—19 a.	20—24 a.	25—29 a.	30 ja üle 30 a. et pihus	Kokku Total	Teadmata Inconnu	Väljaspool lõigatimes
1929	1,2	6,9	9,5	12,7	9,6	15,6	23,0	8,5	6,0	1,9	0,1	0,0	100,0	7,1	8,3
1928	1,0	6,3	10,3	11,5	9,2	16,3	27,7	8,9	6,5	2,1	0,2	—	100,0	7,0	8,2
1927	0,8	6,2	10,1	11,3	9,3	16,8	26,9	9,6	6,7	2,1	0,2	—	100,0	6,7	8,1
1926	0,7	5,3	9,2	11,9	10,2	18,8	23,9	11,0	6,6	2,1	0,3	0,0	100,0	14,9	8,3
1925	0,5	5,8	9,3	11,9	11,2	20,4	19,2	12,3	7,1	2,0	0,3	0,0	100,0	15,4	7,4
1924	0,4	6,7	12,7	10,9	11,5	13,5	16,6	13,2	6,5	1,8	0,2	0,0	100,0	13,7	7,2
1923	0,2	5,5	15,6	15,8	11,1	12,7	16,5	13,8	6,4	2,2	0,2	—	100,0	16,3	7,4
1922	0,5	5,8	6,8	17,4	10,4	14,0	18,0	16,1	7,3	2,8	0,4	0,0	100,0	23,7	7,4
Keskm.—Moyenne 1927—1929	1,0	6,4	10,0	11,8	9,4	16,3	27,5	9,0	6,4	2,0	0,2	0,0	100,0	6,9	8,2
Sellest—Dont:															
Linnas—Villes	1,8	7,6	12,5	14,6	10,8	17,1	23,3	7,3	3,8	1,0	0,2	—	100,0	2,6	9,7
Maal—Arrond.	0,8	6,2	9,3	11,1	9,0	16,0	28,6	9,4	7,1	2,3	0,2	0,0	100,0	8,0	7,9

Elussündinute vanemate vanus — *Âge des parents des nés-vivant.*

8.	Alla 18 a.	Isa — <i>Âge du père.</i>													Kokku Total	Teadmata Inconnu	Väljaspool abielu lõigatimes	Keskmine vanus Moyenne
		18 a.	19 a.	20—24 a.	25—29 a.	30—34 a.	35—39 a.	40—44 a.	45—49 a.	50—54 a.	55—59 a.	60 a. ja va- nem—60 a. et pihus						
1929	—	0,0	0,1	6,4	25,1	25,2	19,5	12,9	6,6	2,7	1,0	0,5	100,0	0,9	8,3	34,8		
1928	—	0,0	0,2	6,3	23,8	24,5	20,0	13,5	7,1	2,9	1,2	0,5	100,0	0,5	8,2	35,1		
1927	—	0,1	0,1	6,1	24,5	23,6	20,2	13,6	7,3	2,9	1,1	0,5	100,0	0,8	8,1	35,1		
1926	—	0,0	0,2	6,4	22,7	23,9	21,3	13,4	7,6	3,0	1,1	0,4	100,0	0,9	8,3	35,2		
1925	—	0,0	0,2	6,5	22,4	24,1	21,4	13,4	7,4	3,1	0,9	0,6	100,0	11,5	7,4	35,3		
1924	0,0	0,0	0,2	6,5	21,2	25,2	20,7	13,8	7,8	3,2	1,0	0,4	100,0	15,2	7,2	35,4		
1923	—	0,0	0,2	6,7	20,8	25,0	21,1	14,1	7,4	3,1	1,1	0,5	100,0	17,2	7,4	35,4		
1922	0,1	—	0,1	6,1	19,7	25,4	20,6	14,5	8,3	3,4	1,2	0,6	100,0	25,3	7,4	35,8		
Keskm.—Moyenne 1927—1929	—	0,0	0,1	6,3	24,5	24,5	19,9	13,3	7,0	2,8	1,1	0,5	100,0	0,7	8,2	35,0		
Sellest—Dont:																		
Linnas—Villes	—	0,0	0,1	8,3	28,6	25,0	18,5	11,1	5,4	2,1	0,7	0,2	100,0	0,8	9,7	33,7		
Maal—Arrond.	—	0,1	0,1	5,8	23,5	24,4	20,2	13,8	7,4	3,0	1,2	0,5	100,0	0,7	7,9	35,3		
		Ema — <i>Âge de la mère.</i>																
1929	0,4	0,8	1,7	21,3	30,3	23,6	14,9	5,9	0,6	0,0	0,0	—	100,0	1,4	—	29,8		
1928	0,4	0,9	1,6	21,4	29,4	24,0	15,3	6,3	0,7	0,0	0,0	—	100,0	1,2	—	30,0		
1927	0,4	0,6	1,6	21,7	29,7	23,5	15,3	6,4	0,8	0,0	0,0	—	100,0	1,6	—	30,0		
1926	0,3	0,8	1,4	21,6	30,1	23,4	15,5	6,1	0,8	0,0	0,0	—	100,0	10,9	—	30,0		
1925	0,3	0,7	1,5	20,9	30,9	22,9	15,8	6,2	0,8	0,0	0,0	—	100,0	12,7	—	30,1		
1924	0,2	0,6	1,4	22,1	29,3	23,2	15,6	6,7	0,9	0,0	0,0	—	100,0	16,7	—	30,1		
1923	0,3	0,7	1,5	21,1	29,2	23,6	15,9	6,8	0,9	0,0	0,0	—	100,0	19,0	—	30,2		
1922	0,3	0,5	1,4	21,2	28,3	23,7	16,5	7,1	1,0	0,0	0,0	—	100,0	27,6	—	30,3		
Keskm.—Moyenne 1927—1929	0,4	0,8	1,6	21,6	29,8	23,7	15,2	6,2	0,7	0,0	0,0	—	100,0	1,4	—	29,9		
Sellest—Dont:																		
Linnas—Villes	0,4	0,9	1,8	24,4	31,6	23,0	13,1	4,4	0,4	0,0	0,0	—	100,0	1,3	—	29,2		
Maal—Arrond.	0,4	0,7	1,6	21,0	28,4	23,9	15,7	6,6	0,7	0,0	0,0	—	100,0	1,4	—	30,1		

¹⁾ Enfants nés avant le mariage et légitimés par le mariage compris.

Vanemate vanuses (tab. 8) leiame 1929 a. muutused, mis on kooskõlas sündinute järjekorra andmetega: ühes esimese lapse osatähtsuse tõusuga on langenud vanemate keskmine vanus, jätkates eelmiste aastate langust: isadel 35,1 a. pealt 34,5 a. peale ja emadel 30 a. pealt 29,5 a. peale. Vanuserühmadest on tõusnud osatähtsus isadel 20–34 a. ja

emadel 19–29 a., teistel kõigil on vähenenud.

Kuude järgi keskmine päevane sündivus (tab. 9) osutab 1929 a. üldiselt juba varem konstateeritud aastaegade erinevusi, ainult teravamal kujul: aasta esimese veerandi sündivus 1929 a. ületab sama aja sündivuse eelmistel aastatel ja hilis-suve suurim sündide arv on nihkunud edasi septembrisse.

Keskmine päevane sündivus kuude järgi (aasta päevane keskmine = 100).
Natalité moyenne par jour d'après les mois (moyenne par jour pour l'année = 100).

9.	Jaau.	Veebr.	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	Sept.	Okt.	Nov.	Deft.
1929	110,3	114,5	107,7	104,3	96,1	94,9	98,8	99,2	106,0	94,1	82,8	92,2
1928	106,7	108,3	104,4	100,2	91,5	95,5	103,6	102,2	99,1	93,2	100,5	99,6
1927	99,5	102,7	96,2	105,8	100,0	101,7	105,5	98,0	100,8	95,8	94,6	99,8
Keskml.—Moyenne 1927–29	105,5	106,7	102,7	103,3	95,9	97,4	102,7	99,8	101,9	94,4	92,8	97,3
Sellest—Dont:												
Linnas—Villes	101,4	104,8	100,0	105,0	103,0	101,0	108,4	101,7	100,8	84,9	90,6	98,7
Maal—Arrond.	106,5	107,2	103,4	103,0	94,2	96,5	101,3	99,4	102,2	96,6	93,3	97,0

Sündinute soos (tab. 10) leiame 1929 a. vahekorra poiste vanuses küll vähe kõrgema kui eelmisel aastal, kuid ühes sellega siiski madalama varemast aastaist. Maades tulevad ilmsiks suured kõikumised, erinevalt eelmistest aastatest: nii on näiteks vahekord muutunud poiste kahjuks Petseri- ja Võrumaal, kus varem alati on sündinud poisse rohkem. Ainult Viru- ja Viljandimaal on poiste ülekaal püsiv.

Mitmikute (tab. 11) arvus leiame 1929 a., võrreldes eelmisega, vähe muutusi; seda enam aga nende soolises vahekorras, sest segasooliste arv on vähenenud suuresti, eelmise aasta 42,3% pealt 32,7% peale, peamiselt ühesooliste

1000 tüdruku kohta sündis poisse (maades-ühes linnadega).
Nombre des garçons pour 1000 filles.

10.	1929	1928	1927	1926	1925	1924	1923
Viru	1111,5	1113,2	1144,7	1058,9	1112,2	1037,3	1058,0
Järva	1107,5	1005,2	998,1	996,3	1156,2	1088,7	1125,2
Harju	1040,8	929,9	1034,1	1025,9	1097,5	1075,2	1048,0
Lääne	1127,9	1065,5	1039,5	1037,5	1153,4	968,0	1001,4
Saare	938,8	1000,0	1188,5	1092,7	1071,4	1109,4	1035,6
Pärnu	1139,0	1069,0	1068,3	965,1	1052,0	1024,9	1039,7
Viljandi	1038,4	1037,5	1077,7	1044,1	1023,3	1173,9	1024,9
Tartu	1025,3	1098,4	1060,4	1122,7	1011,6	986,6	1123,1
Valga	882,2	1050,0	1015,3	1076,2	1195,3	983,0	991,7
Võru	989,6	1036,0	1109,4	1131,4	1035,7	1101,0	1007,4
Petseri	986,3	1035,6	1054,1	1093,0	1094,2	1128,4	1091,2
Üldse Eestis	1045	1039	1073	1060	1076	1051	1055

tüdrukute kasuks. Samuti on langenud mitmikute surnult sündide arv.

Mitmikud — Accouchements multiples.

11.	% ₁₀₀ sünnitusejuhtudest % ₁₀₀ au total des naissances		Kaksik-sünnide soo % Sexe dans les accouch. doubles			Mitmikute surn. sünd. % % des mort-nés lors des accouchem. multiples	
	Kaksikud Acc. doubles	Kolmikud Acc. triples	2 poiss. 2 garçons.	1 p. 1 g. 1 t. 1 f.	2 tütarl. 2 filles.	P.	T.
1929	14,6	0,2	33,8	32,7	33,5	4,9	4,9
1928	14,8	0,3	31,2	42,3	26,5	9,7	6,3
1927	13,9	0,3	30,1	39,8	30,1	9,1	4,2
1926	13,3	0,3	37,3	35,5	27,2	5,2	4,4
1925	14,5	0,1	31,8	38,8	29,4	6,4	5,1
1924	14,8	—	29,1	35,6	35,3	11,0	10,9
1923	13,5	—	36,2	37,5	25,3	8,1	6,6
1922	13,9	0,2	27,2	39,2	33,6	3,8	11,8
Keskml.—Moyenne 1927–1929	14,4	0,3	31,7	38,4	29,9	8,0	5,2
Sellest—Dont: Linnas—Villes	12,2	0,2	30,9	35,3	33,8	7,2	2,1
Maal—Arrond.	15,0	0,3	31,8	39,0	29,2	8,1	5,8

2. SUREVUS—MORTALITÉ.

Tab. 12 arvude järgi on meil 1929 a. tegemist erakorraliselt kõrge surevusega — suuremaga kui ühelgi iseseisvusaegsel rahuaas-

tal. Arvutatud 1000 elaniku kohta 18,1 juhtu võrdub peaaegu maailmasõjaeelse surevusega Eestis 1910–1913 a. Kuid siis olid olud

Surevus 1922—29 a. — Mortalité de 1922—29.

12.	1929			1928			1927			1926	1925	1924	1923	1922	Keskmine 1922—1926		
	M.	N.	K.	M.	N.	K.	H.	F.	T.						Moyenne		
Maad ühes neis asuvate linnadega—Arrondis. avec les villes																	
Viru	1502	1202	2704	1880	1188	2508	1408	1186	2594	2391	2254	2369	2344	2461	1300	1064	2364
Järva	546	489	1029	519	440	959	533	555	1088	883	799	819	792	835	442	384	826
Harju	2027	1861	3888	1761	1547	3808	2014	1731	3748	3574	3104	3095	2945	3318	1723	1484	3207
Lääne	840	797	1637	675	624	1299	772	640	1412	1205	1284	1324	1286	1440	691	617	1308
Saare	569	617	1186	468	472	938	558	592	1150	1009	1016	952	947	1012	494	493	987
Pärnu	894	878	1772	772	738	1510	844	831	1673	1549	1455	1436	1409	1602	770	720	1490
Viljandi	729	689	1418	686	675	1361	723	738	1461	1222	1157	1333	1242	1479	678	609	1287
Tartu	1659	1584	3243	1510	1381	2891	1654	1547	3201	3051	2594	2671	2690	2999	1478	1321	2799
Valga	340	304	644	255	259	544	379	297	676	662	639	632	596	746	337	318	655
Võru	730	641	1371	644	580	1224	718	567	1285	1248	1269	1308	1263	1303	603	615	1278
Petseri	690	602	1292	647	536	1183	552	517	1069	1253	1109	979	1126	1160	610	516	1126
Kokku—Total	10520	9658	20178	9345	8440	17785	10155	9201	19356	18047	16680	16918	16630	18357	9186	8141	17327

teised ja ka sündivus kõrgem. Praegu on nii aastate kõrgest surevusest suur osa langeb kõrge surevus rahvale hukatuseks. Ainuke- raukade arvele, nagu näeme allpool. seks lohutuseks selle juures on, et viimaste

Surevus 1000 elaniku kohta — Mortalité par 1000 habitants.

13.	Üldine surevus Coefficient général pour le pays	Surevus maades Arrondissements				Surevus linnades Villes				
		1929	1928	1927	1922—1926	1929	1928	1927	1922—1926	
Aastad—Années										
1929	18,1									
1928	15,9									
1927	17,0									
1926	16,2									
1925	14,9									
1924	15,2									
1923	15,0									
1922	16,1									
1921	15,5									
1920	20,0									
1919	27,0									
1918	30,0									
1917	25,2									
1916	23,0									
1915	20,0									
1914	19,2									
1910—1913	18,4									
1901—1908	19,1									
1888—1889	22,2									
		Maad ilma linnadeta Arrondissements sans villes	19,0	16,9	17,9	...				
		Maad ühes linnadega—Arrondissements avec villes								
		Viru	18,1	17,2	17,9	15,8	Linnad—Villes	15,7	13,7	15,0
		Järva	17,7	16,5	18,7	14,2	Tallinn	15,4	13,4	15,2
		Harju	17,7	15,1	17,1	14,6	Haapsalu	22,6	15,0	17,9
		Lääne	21,5	17,1	18,6	17,2	Kuressaare	21,1	12,6	21,9
		Saare	20,6	16,4	20,1	17,2	Narva	18,5	17,1	19,0
		Pärnu	18,8	16,1	17,8	15,8	Nõmme	15,6	11,7	13,1
		Viljandi	18,4	17,7	19,0	16,7	Paide	12,1	14,3	20,7
		Tartu	18,4	16,4	18,2	15,9	Paldiski	16,7	13,0	20,3
		Valga	16,2	13,7	17,0	16,5	Petseri	14,9	9,9	12,4
		Võru	16,5	14,8	15,5	15,4	Pärnu	18,9	16,1	17,4
		Petseri	21,2	19,4	17,6	18,5	Põltsamaa	15,2	10,5	13,5
							Rakvere	14,2	12,2	14,3
							Tapa	15,4	12,6	17,6
							Tartu	15,2	13,4	16,5
							Tõrva	24,8	11,1	17,2
							Türi	11,2	11,9	15,2
							Valga	10,3	11,9	12,5
							Viljandi	16,2	15,1	15,8
							Võru	16,8	14,3	13,2

Jälgides surevusemäära üksikuis riigiosis surevusega, mis, tösi, oli laste surevuse tõttu (tab. 13) leiame selle erakorraliselt tõusnud siis ka erakorraliselt kõrge. Võttes võrdluse-just maal; linnades on see pea võrdne 1927 a. aluseks 1922—26 a. keskmised koefitsiendid

Keskmine päevane surevus kaude järgi (keskmine päevane surevus aastas = 100).—Nombre moyen des décès par jour et par les mois (moyenne par jour pour l'année = 100).

14.	Jaauuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	Septem-ber	Oktoob-ber	Novem-ber	Detsem-ber
	Mehed — Hommes.											
1929	102,0	193,7	170,2	110,8	88,3	85,7	79,3	71,5	70,7	78,3	77,5	79,3
1928	105,2	110,3	122,0	112,4	95,9	94,1	89,1	83,5	80,8	97,6	101,1	108,1
1927	119,9	112,5	106,3	116,8	116,0	100,4	82,7	83,0	84,7	87,7	92,0	99,1
Keskml. 1927—29	109,1	139,8	133,6	113,3	100,0	93,3	83,5	79,1	78,6	87,5	89,8	95,0
Sellest: Linnas	108,2	128,8	115,6	112,6	99,0	90,7	90,5	84,8	89,5	88,3	91,7	92,8
Maal	109,3	143,4	139,6	113,0	100,3	91,1	81,1	77,2	74,9	87,1	89,1	95,7
	Naised — Femmes.											
1929	100,5	227,8	182,2	101,8	90,5	76,5	65,0	71,3	71,1	70,6	72,8	79,9
1928	108,1	113,2	121,1	113,2	101,1	91,3	84,5	81,1	86,3	94,0	98,1	108,0
1927	135,0	114,6	125,5	121,3	112,0	88,8	80,2	71,8	81,3	82,5	91,0	97,3
Moyenne 1927—29	114,5	153,6	144,2	111,9	101,0	85,4	76,1	74,3	78,2	81,8	86,7	94,4
Dont: Villes	110,4	144,7	126,9	111,6	100,3	89,0	78,4	79,7	86,9	83,8	94,6	97,7
Arrondissements	116,0	156,9	150,3	112,0	101,2	84,2	75,4	72,4	76,6	81,4	84,0	93,3
	Kokku — Total.											
1929	101,3	210,0	176,0	106,5	89,3	81,3	72,4	71,4	70,9	74,6	75,3	79,6
1928	106,6	111,7	121,6	112,8	98,3	93,0	86,9	82,4	83,4	95,9	99,7	108,1
1927	127,1	113,5	115,5	118,9	114,0	94,9	81,5	77,4	83,1	85,2	91,5	98,2
Keskml. 1927—29	111,7	146,4	138,7	112,6	100,5	89,5	80,0	76,8	78,9	84,8	88,3	94,7
Sellest:—Dont:												
Linnas—Villes	108,2	136,5	121,2	112,1	99,7	94,5	84,7	82,3	88,2	85,9	93,1	95,3
Maal—Arrond.	112,5	149,8	144,7	112,8	100,7	87,8	78,4	75,0	75,7	84,4	86,7	94,5

on surevus 1929 a. reeglipäraselt tõusnud kõige enam (arvatud ühes linnad) Lääne-Eestis, põhjast lõuna vähenevas järjekorras: Lääne-25,0%, Järva- 24,7%, Harju- 21,2% (Tallinna, kui linna, maast madalama surevuse tõttu), Saare- 19,3% ja Pärnumaal 19,0%; Ida-Eestis aga on surevuse tõus palju väiksem, kuid edelast kirde suunas tõusvas järjekorras: Valgamaal koguni langus 7,3% võrra, siis tõus Võru- 7,1%, Viljandi- 10,3%, Tartu- 15,7%, Viru- 14,3% ja Petserimaal 14,0%.

Sellest võib järeldada, et 1929 a. kõrget surevust on mõjutanud suurel määral 1928/29 aasta erakorraliselt külm talv, mis andis end tunda eriti mere piirkonnis. Seda tõestavad ka andmed surevusekuudest (tab. 14).

Keskmine päevane surevus 1929 a. esimesel veerandil jaan. — märtsis, eriti aga veebruaris, osutub harukordselt kõrgeks, kuna aasta viimases veerandis see on jälle eelmistest aastatest koguni madalam — jällegi kahtlemata harukordselt sooja sügistalve tõttu. Selline terav ilmastiku mõju surevusele näib esinevat eeskätt maal, kuna surevus linnas on aasta läbi ühtlasem — kuigi ka seal talvekuudel leiame suuremad arvud.

Nii kui näitavad surnute vanuse andmed (tab. 15), erakorraliselt vali talv, kas otse või tõvede kaudu (mis selgub alles surmapõhjuste vaatlusel), on tõstnud eeskätt raukade surevust. Tab. 15 leiame kõige pealt

1929 a. erakorraliselt tõusnud surnute keskmise vanuse: meestel 45, a. pealt 47, a. peale ja naistel 49, a. pealt 52, a. peale. See on seda enam tähelepanu pälviv, et 1924 a. peale surnute keskmine vanus, arvates välja suure lastesurevusega 1927 a., on püsinud võrdlemisi ühtlasel tasemel; varemil aastail aga oli surnute keskmine vanus mitne aasta võrra madalam. Eriteoses „Rahvastik ja tervishoid“ juhtisime tähelepanu sellele, et meil Eestis kõrge raukade osatähtsuse juures ja sündivuse langedes surevuse koefitsient võib tõusta raukade surevuse arvel ja teataval määral kahtlemata tõusebki. Kuid 1929 a. surevus on erakorraliselt tõusnud, võrreldes eelmise — 1928 a. nii raukade kui noor- ja keskealiste arvel, võrreldes kõrge laste surevusega 1927 a. aga ainult raukade arvel. Nimelt, 1929 a. suri rohkem kui eelmisel — 1928 a.: kuni 60 aastaseid 541 in., 60 a. ja vanemaid, s. o. rauke, aga 1842 in.; võrreldes 1927 a. suri 1929 a. kuni 60 a. vähem 616 in. võrra, rauke aga rohkem 1523 in. võrra. Viimase kolme aasta keskmisena raukade osatähtsus surnute arvus oli üldse 46,1%, meestel 41,3%, naistel 51,3%. Alates 1922 a. aga on raukade osatähtsus, 1926—28 a. kõikumisele vaatamata, siiski üldiselt kasvanud

	mehed	36,0%	1922 a.	45,5%	1923 a.
	naised	45,5%	1922 a.	41,4%	1923 a.
38,5%	1924 a.	39,6%	40,2%	41,4%	1927 a.
46,2%	1924 a.	49,5%	51,4%	50,4%	1927 a.
38,9%	1928 a.	41,1%	43,9%		
48,6%	1928 a.	50,0%	55,0%		

Surnute vanus — Age des décès.

15.	Surnute vanus — Age des décès.																		Kokku Tolal	Teadm. Inconnu	Keskmine Age moyen	
	1 a.	1-4 a.	5-6 a.	7-9 a.	10-14 a.	15-19 a.	20-24 a.	25-29 a.	30-39 a.	40-49 a.	50-59 a.	60-69 a.	70-79 a.	80-89 a.	90-99 a.							
Mehed — Hommes																						
1929	11,3	5,1	1,0	1,0	1,2	2,2	3,8	3,7	6,0	8,5	12,3	17,8	17,0	7,8	0,7	100,0	0,8	47,4				
1928	12,8	6,0	1,1	1,0	1,5	2,5	4,3	3,3	5,9	8,2	12,3	18,8	16,1	7,6	0,6	100,0	0,6	45,4				
1927	12,7	7,3	1,7	1,3	1,6	2,6	4,4	3,5	6,3	7,7	12,0	16,1	15,5	6,8	0,5	100,0	1,2	43,7				
1926	12,9	6,6	1,4	1,1	1,4	2,4	3,7	3,7	5,6	7,5	12,3	16,4	16,6	7,7	0,7	100,0	7,4 ¹⁾	45,3				
1925	13,3	5,1	0,7	0,7	1,5	2,7	4,3	3,0	6,6	8,7	13,2	17,2	15,2	7,2	0,6	100,0	6,1 ¹⁾	45,5				
1924	14,5	4,9	0,8	0,8	1,7	3,0	4,5	3,2	6,8	8,7	11,5	16,3	15,7	7,0	0,6	100,0	6,5 ¹⁾	44,5				
1923	15,4	6,2	0,7	1,1	1,7	2,8	3,8	3,4	5,9	8,5	12,0	15,8	15,1	7,1	0,5	100,0	5,5 ¹⁾	43,0				
1922	17,9	6,3			1,7	3,1	3,7	3,0	6,4	8,3	11,3	14,0	14,7	6,7	0,6	100,0	5,5 ¹⁾	41,1				
Keskm. 1927—29	12,3	6,1	1,3	1,1	1,4	2,4	4,1	3,5	6,1	8,2	12,2	16,9	16,4	7,4	0,6	100,0	0,9	45,5				
Sellest: Linoas	8,4	4,5	1,1	1,1	1,0	2,2	5,1	4,8	8,7	11,9	15,4	17,7	13,4	4,4	0,3	100,0	1,1	45,8				
Maal	13,5	6,7	1,3	1,1	1,5	2,5	3,8	3,1	5,2	6,9	11,2	16,7	17,4	8,4	0,7	100,0	0,8	45,4				
Naised — Femmes																						
1929	9,7	4,8	0,9	1,0	1,3	2,7	3,2	3,0	4,6	5,8	8,0	16,3	24,2	12,9	1,6	100,0	0,9	52,3				
1928	10,6	6,3	1,2	1,1	1,6	2,8	3,7	3,4	6,1	5,2	8,0	16,1	21,0	11,6	1,3	100,0	0,8	49,0				
1927	10,8	7,6	1,9	1,5	2,0	2,7	3,3	3,0	5,2	5,7	7,7	15,1	20,8	11,3	1,4	100,0	1,4	47,8				
1926	11,4	6,6	1,4	1,1	1,9	2,7	3,1	3,3	4,5	5,6	8,0	15,5	20,8	12,6	1,5	100,0	...	49,1				
1925	11,6	5,0	0,8	0,6	2,1	3,1	3,4	3,1	5,5	4,8	8,6	16,6	21,0	12,4	1,4	100,0	...	49,9				
1924	12,4	5,4	0,6	1,0	2,1	2,9	3,3	3,1	5,5	5,4	8,8	15,5	20,0	11,7	1,7	100,0	...	49,0				
1923	13,8	6,9	0,5	1,4	2,1	3,1	3,1	3,2	5,6	5,6	8,8	14,9	19,3	10,8	1,2	100,0	...	46,1				
1922	16,2	6,5			1,9	3,1	3,2	2,8	4,7	5,8	8,2	14,1	19,8	10,2	1,2	100,0	...	44,9				
Moyen: 1927—29	10,4	6,2	1,3	1,2	1,6	2,7	3,4	3,1	5,3	5,6	7,9	15,8	22,1	12,0	1,4	100,0	1,0	49,7				
Donk: Villes . .	6,8	3,9	1,1	0,7	1,0	2,6	4,0	4,2	7,0	7,2	9,2	17,3	21,6	12,2	1,2	100,0	0,9	52,5				
Arrond.	11,6	7,0	1,4	1,3	1,8	2,8	3,1	2,8	4,7	5,0	7,5	15,3	22,3	11,9	1,5	100,0	1,1	48,7				
Indeksid (1927 a. = 100).																						
Mehed — Hommes																						
1929	92,6	72,3	65,5	79,1	78,8	88,7	89,3	111,0	99,5	114,4	106,8	114,7	117,9	119,2	136,0	104,0	63,8	108,5				
1928	93,9	75,3	60,7	76,0	87,2	86,4	91,1	90,2	87,4	98,7	94,8	96,5	95,9	103,2	114,0	92,7	42,5	103,9				
1927	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0				
Naised — Femmes																						
1929	94,6	67,3	48,5	69,1	71,7	105,7	99,7	104,0	86,4	107,9	110,2	114,3	122,5	120,1	119,5	105,6	62,9	109,4				
1928	90,4	76,9	60,4	65,4	72,2	97,1	101,0	105,9	108,4	85,5	96,5	98,4	93,1	94,5	84,4	92,3	53,8	102,5				
1927	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0				

1) Teadmata vanuse % on võetud koos mõlema soo kohta.

Sellest võib järeldada, et lähemal aastail surevus Eestis ei saa suuresti langeda, ehk olgu siis, kui laste ja alaealiste võrdlemisi kõrget surevust suudetakse rõhuda erakorraliselt alla. 1929 a. arvud (indeksid) igatahes näitavad eelmisest aastast vaid vähe madalamat laste, kuid kõrgemat alaealiste surevust; naistel aga alaealiste surevus ületab koguni 1927 a.

Kuna meid eriti huvitab noorte surevus, siis toome surnute lühendatud vanusetabeli (tab. 16) maade ja suuremate — üle 10 tuh. elanikuga linnade järgi. Selle tabeli kasutamisel peab mõistatavalt pidama silmas, et laste osatähtsus surnute seas on seal loomulikult suurem, kus on sündivus suurem, nii kui näitavad ka kõrgeima sündivusega Peterimaa ja madalaimaga Viljandimaa arvud. Kuid siiski, pidades ühtlasi silmas ka eeltoodud sündivuse koeffitsientide maade järgi, võime ligikaudu jõuda selgusele ka tõelise laste surevuse erinevuse kohta. Rinnalaste surevusest täpsed arvud maade järgi sündinute arvu alusel ilmuvad hiljem eriulevaates. Üle ühe aasta vanuste laste, samuti täiealiste ja ka raukade täpseks surevuse määramiseks on aga vajalikud andmed rahva vanuslikust koostisest, mida võib anda ainult uus rahvalugemine — 1922 a. rahvalugemise andmed on selleks liig vananenud.

Surnute vanus linnades ja maades 1927—29 a.
Age des décès dans les villes et arrondissements 1927—29.

16.	Vanused							Kokku Total	Teadm. Inconn.
	1 a.	1-4	5-9	10-14	15-19	20-49	50 ja üle		
Tallinn	6,8	3,0	2,0	1,0	2,5	31,7	52,6	100,0	0,6
Tartu	6,6	3,5	1,9	1,1	2,4	22,9	61,0	100,0	0,4
Narva	9,8	5,8	2,1	0,7	2,6	25,0	54,0	100,0	3,5
Pärnu	5,2	4,3	2,2	1,2	2,5	22,3	62,3	100,0	0,9
Valga	7,2	4,1	1,0	1,0	3,1	26,6	57,0	100,0	0,2
Viljandi	6,8	4,9	1,0	1,2	2,3	21,5	62,3	100,0	0,5
Rakvere	9,2	3,8	1,5	0,6	1,5	25,7	57,7	100,0	1,1
Nõmme	16,4	8,9	1,6	0,0	1,8	31,4	39,3	100,0	0,6
Muud linnad — Autres villes	10,0	4,6	2,9	1,1	1,7	20,2	59,5	100,0	1,8
Linnad kokku — Total	7,6	4,2	2,0	1,0	2,4	26,6	56,2	100,0	1,0
Viru	12,9	7,6	3,3	1,7	2,9	19,4	52,2	100,0	0,8
Järva	10,6	6,4	3,2	1,9	2,9	17,5	57,5	100,0	0,6
Harju	11,0	4,9	2,9	2,0	2,5	19,1	57,6	100,0	0,7
Lääne	11,4	5,1	2,4	1,5	2,1	16,4	61,1	100,0	0,7
Saare	12,6	5,4	2,6	2,1	3,3	14,8	59,2	100,0	1,1
Pärnu	8,5	5,7	2,4	1,7	2,7	17,9	61,1	100,0	1,6
Viljandi	7,8	4,8	1,8	1,4	2,9	18,1	65,2	100,0	1,3
Tartu	11,7	7,8	2,6	1,6	2,8	16,6	56,9	100,0	1,1
Valga	10,0	6,1	1,5	1,5	2,9	17,5	59,9	100,0	0,5
Võru	12,2	5,6	2,1	1,4	2,3	18,4	58,0	100,0	0,9
Petseri	30,2	14,7	2,6	1,5	2,0	16,2	32,8	100,0	0,5
Maad kokku — Arrondissem.	12,6	6,8	2,6	1,7	2,7	17,4	56,2	100,0	0,9
Üldse—Gr. total	11,4	6,2	2,4	1,5	2,6	19,7	56,2	100,0	1,0

Perekonnaseisult (tab. 17) leiame 1929 a. kõrge raukade surevuse tõttu mõnin-

gaid erinevusi eelmisest aastast. Nimelt, tõusnud on leskede %, eriti suuresti naistel; meestel on peale selle tõusnud ka veel lahutatute %. Langenud on mõlemal sool nii abieluliste kui vallaliste %, kuid viimaste siiski vähem.

Surnute perekonnaseis — État civil des décès.

17.	15 aastat ja vanematest oli — 15 an. et plus					
	Vallalised Célibataires	Abielus Mariés	Leski Veufs	Lahutatud Divorcés	Kokku Total	Teadm. Inconnu
Mehed — Hommes.						
1929	21,5	59,6	18,4	0,5	100,0	3,2
1928	21,9	60,1	17,6	0,4	100,0	1,8
1927	23,4	58,9	17,3	0,4	100,0	2,2
1926	22,3	59,3	18,0	0,4	100,0	7,9 ¹⁾
1925	22,3	60,0	17,3	0,4	100,0	7,0 ¹⁾
1924	22,4	60,1	17,3	0,2	100,0	8,4 ¹⁾
1923	22,2	58,4	19,1	0,3	100,0	9,2 ¹⁾
1922	18,6	61,0	20,2	0,2	100,0	21,8
Keskm. 1927—29	22,2	59,6	17,8	0,4	100,0	2,8
Sellest: Linnas	24,9	60,7	18,1	1,0	100,0	2,9
Maal	21,3	59,1	19,4	0,2	100,0	2,7
Naised — Femmes.						
1929	21,4	28,4	50,0	0,2	100,0	2,3
1928	22,0	30,3	46,7	0,4	100,0	1,3
1927	22,2	30,0	47,5	0,3	100,0	1,9
1926	21,6	30,5	47,6	0,3	100,0	...
1925	22,1	30,2	47,4	0,3	100,0	...
1924	22,1	31,3	46,3	0,3	100,0	...
1923	21,3	31,5	47,0	0,2	100,0	...
1922	18,6	31,7	49,5	0,2	100,0	19,3
Moyen. 1927—29	22,0	29,5	48,2	0,3	100,0	2,1
Dont: Villes	23,9	27,3	48,0	0,8	100,0	1,9
Arrond.	21,3	30,4	48,2	0,1	100,0	2,2

Töölalt (tab. 18) leiame 1929 a. surevuse olevat tõusnud kõigil aladel, arvatud välja tööstus. Neid täiendavad andmed ühiskondlikust kihitusest (tab. 19) aga näitavad, et surevus on tõusnud ühes põllupidajatega (kui maaelanikel) ka töölilil ja teenijail, kellest ka suur osa maaelanikke, ja isetöötajail väikeettevõtjail; palgalise tööjõuga ettevõtjail ja ametnikel aga on surevus, vaatamata üldise tõusu peale, langenud — osalt vast nende tulusliku olukorra, peamiselt aga nende seas väheste raukade arvu tõttu (enamik ametnikke noored ja kesk-alised).

Surnute tööala (1000 vastava ala elaniku kohta).
Occupation des décès (par 1000 habitants des occup. corresp.)

18.	Tööala					
	Põllumajandus Agriculture	Tööstus Industrie	Kaubandus Commerce	Riigil ja omavalitsuste teenistus (ühes poliitsel, õpetajate ja kaitsesõjaväe) ²⁾	Ühiskondl. alal tegevad Service publique	Majasteenijad Service domés- tique
1929	15,1	12,7	12,3	6,9	17,2	10,0
1928	18,5	14,7	11,0	3,9	16,9	9,3
1927	14,8	15,9	11,7	5,0	16,4	10,5
Keskm.—Moyen. 1927—29	14,5	14,5	11,6	5,8	17,5	9,9

¹⁾ Teadmatute % on arvatud mehed ja naised koos. ²⁾ Compris police, instituteurs et militaires.

Surnute ühiskondlik kihitis (1000 vastava kihil elaniku kohta).
 Situation sociale des décedés (par 1000 habitants de la situation correspondant).

19.	Põllupidajad Agriculteurs	Palgalise töötajaga tööstuse ja kauband. ettevõtjate ning kapitalist elavad isikud Entrepr. industrielles, commerciaux et rentiers	Isetöötajad, tööstuse ja kaubanduse väike-ettevõtjad—Petits entrepreneurs travaillant eux-mêmes dans l'industrie et commerce	Töölised ja teenijad Ouvriers et services	Ametnikud (ühes politisel ja õpetajatega ilma kaitseväelasteta) Employés, (compris police et instituteurs, sans militaires)
1929	14,9	14,5	13,2	18,6	8,3
1928	13,0	14,9	11,6	12,0	7,6
1927	14,1	16,3	12,6	13,5	9,0
Keskm.—Moyenne 1927—29	14,0	15,2	12,5	13,0	9,7

Rahvuselt (tab. 20) 1929 a. surnute koostis näitab eestlaste ja tavaliselt madala surevusega rootslaste (mereäärseid!) osatähtsuse tõusu, kuna teiste eriti nimetatud rahvuste osatähtsus vastavalt on langenud. Ent 1000 elaniku kohta arvatud (1922 a. rahval. andmeil) püsivad esikohal ikkagi veel venelased, peamiselt kõrge laste surevuse tõttu.

mille tõttu paljudki ametlikult abiellusid, kes endistes oludes eelistasid elada vabaabiellus. Ent teiseks peab pidama silmas ka tulundusliku konjunktuuri muutuse põhjusi: sellest tingitud abielluvuse järsule langusele 1924 ja 1925 a. järgnevaks uueks suuremaks tõusuks pole eeldusi, pidades silmas jätkuvat depressiooni seisundit tulundusealal.

Surnute rahvus — Nationalité des décedés.

20.	Eestlased Estoniens	Venelased Russes	Sakslased Allemands	Rootslased Suédois	Lätlased Lettons	Juudid Juifs	Muud Autres	Kokku Total	Teadmata Inconnu
Üldse Gr. total									
1929	87,7	8,5	1,7	0,8	0,5	0,2	0,0	100,0	0,3
1928	87,4	9,0	1,7	0,6	0,6	0,3	0,4	100,0	0,5
1927	88,7	7,9	1,7	0,5	0,5	0,3	0,4	100,0	0,6
1926	88,9	7,8	1,7	0,6	0,3	0,3	0,4	100,0	7,4
1925	89,1	7,7	1,8	0,5	0,3	0,2	0,4	100,0	6,4
1924	90,6	6,2	2,0	0,4	0,3	0,2	0,3	100,0	7,1
1923	89,8	6,7	1,9	0,6	0,4	0,2	0,4	100,0	5,5
Keskm.—Moyen. 1927—29	87,9	8,5	1,7	0,6	0,5	0,3	0,5	100,0	0,5
Sellest—Dont: Linnas—Villes. Maal—Arrond.	84,6 89,0	6,5 9,1	5,9 0,4	0,3 0,8	0,9 0,4	1,0 0,0	1,1 0,3	100,0 100,0	1,1 0,3
Mehed — Hommes.									
Keskm.—Moyen. 1927—29	87,9	8,7	1,3	0,7	0,6	0,3	0,5	100,0	0,5
Sellest—Dont: Linnas—Villes. Maal—Arrond.	85,7 88,6	6,5 9,5	4,2 0,4	0,3 0,7	0,9 0,5	1,1 —	1,3 0,3	100,0 100,0	1,2 0,3
Naised — Femmes.									
Keskm.—Moyen. 1927—29	87,9	8,2	2,1	0,6	0,5	0,3	0,4	100,0	0,5
Linnas—Villes. Maal—Arrond.	83,4 89,5	6,5 8,8	7,1 0,3	0,3 0,8	0,8 1,0	0,9 0,2	0,9 0,2	100,0 100,0	1,1 0,3
1000 vast. rahv. elan. kohta 1927—1929 a. Par 1000 hab. de la nationalité correspond.									
Mehi	19,2	19,5	18,3	17,1	...	12,1	16,5	19,2	—
Naisi	15,3	15,9	17,0	13,8	...	10,5	11,1	15,5	—
Kokku—Total	17,2	17,6	17,5	15,4	...	11,3	13,7	17,3	—

Abielluvus 1922—29 a. — Mariages de 1922—29.

21.	Abiellusid registreeritud—Mariages enregistrés								Keskm. 1922—26 Moyen.
Maad ühes neis asuvate linnadega Arrond.avec villes	1929	1928	1927	1926	1925	1924	1923	1922	
Viru	1 203	1 219	1 183	1 245	1 124	1 167	1 238	1 278	1 214
Järva	430	488	439	333	309	349	400	399	359
Harju	2 286	2 252	2 209	2 154	2 095	2 210	2 321	2 272	2 212
Lääne	598	512	516	475	477	515	596	608	534
Saare	333	342	322	312	329	300	415	423	368
Pärnu	736	733	777	819	705	732	870	907	807
Viljandi	539	588	578	498	519	544	613	680	570
Tartu	1 449	1 387	1 381	1 335	1 263	1 306	1 482	1 490	1 387
Valga	266	266	296	292	310	316	339	359	323
Võru	562	575	578	580	610	620	686	690	637
Petsert	495	441	384	507	466	562	528	538	520
Kokku—Total	8 807	8 801	8 680	8 550	8 207	8 761	9 494	9 644	8 931

Selgesti ilmneb selle teguri mõju erinevas abiellude arvu muutuses linnas ja maal, nii kui näitavad 1000 elaniku kohta toodud arvud tab. 22: suur toiduainete hinna langus 1929 a. on abielluvust, nähtavasti, linnades soodustanud, maal, vastupidi, aga takistanud. Koefitsientides väljenduv üldine abielluvuse tasapinna erinevus linnas ja maal on aga tingitud suurel määral erinevast rahvastiku vanuslikust koostisest, nii kui korduvalt oleme rõhutanud.

Abiellumise a ja s (tab. 23) esinevad ka 1929 a. varem konstateeritud muutused — rippuvuses traditsioonilistest abiellumisaegadest, kevade- ja suvistepühadest. Ent selle juures pälvib tähelepanu detsembrikuu abielluvuse sageduse jätkuv langus — 1929 a. vast ehk ka aasta lõpuks selgunud põllutulundusliku olukorra halvenemise mõjul.

Vanuselt (tab. 24) leiame abiellujate koostise vähe muutunud: 1929 a. abiellujate keskmine vanus, võrreldes eelmise aastaga, meestel on jälle langenud 0,3 a. võrra, naistel

3. ABIELLUVUS.—MARIAGES.

Abiellude arv 1929 a.—8 807—on suurem eelmise aasta arvust — 8 801 — vaid mõne juhu võrra, mis arvatud 1000 elaniku kohta on mõjuta. Seega võime konstateerida seisakut abiellude arvu väikses kasvus, mis tuli ilmsiks pärast uue perekonnaseisu seaduse maksmapanemist 1926 a. juulis. Juba siis abiellude arvu tõus oli näha ette, sest uus abiellude registreerimise kord kergendas abiellumist,

1) Koos muudega.

Abielluvus 1000 elaniku kohta. — Nombre des mariages par 1000 habitants.

22.	Üldine abielluvus—Coefficient général pour le pays	Abielluvus maades Arrondissements	1929	1928	1927	1922—1926	Abielluvus linnades Villes	1929	1928	1927
			1929	7,9	Maad ilma linnadeta — Arrondissement sans villes					
1928	7,9						Tallinn	12,0	11,4	11,7
1927	7,8		7,1	7,3	7,1	...	Haapsalu	6,4	7,2	8,6
1926	7,7	Maad üheslinnadega Arrondissements avec villes					Kuressaare	4,7	6,0	6,5
1925	7,3						Narva	9,6	7,1	7,8
1924	7,9						Nõmme	9,3	7,0	7,7
1923	8,6	Viru	8,1	8,2	7,9	8,1	Paide	8,0	5,3	9,2
1922	8,7	Järva	7,4	8,4	7,5	6,2	Paidiski	0,9	2,6	4,1
1921	9,9	Harju	10,4	10,2	10,1	10,1	Petseri	8,2	7,7	11,5
1914	6,6	Lääne	6,7	6,7	6,8	7,0	Pärnu	8,7	8,4	7,6
1910—1913	7,3	Saare	5,8	6,0	5,6	6,4	Põltsamaa	5,1	4,4	5,0
1901—1908	6,8	Pärnu	7,8	7,8	8,3	8,6	Rakvere	6,8	7,6	7,3
1888—1889	7,1	Viljandi	7,0	7,6	7,5	7,4	Tapa	9,9	14,4	12,0
		Tartu	8,2	7,9	7,8	7,9	Tartu	9,1	8,9	8,6
		Valga	6,7	6,7	7,5	8,1	Tõrva	4,2	4,2	8,4
		Võru	6,8	6,9	7,0	7,7	Türi	10,6	13,5	7,1
		Petseri	8,1	7,2	6,3	8,5	Valga	7,3	5,1	6,6
							Viljandi	8,7	7,9	8,8
							Võru	9,1	7,7	7,1

Keskmise päevase abielluvuse suhe kuude järgi (aasta keskmine = 100).
Rapport du nombre des mariages par jour (moyenne pour l'année = 100).

23.	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	September	Oktoober	November	Detsember
1929	61,6	90,1	122,3	100,7	137,2	146,4	73,6	75,4	77,2	72,2	87,0	155,5
1928	71,6	105,9	123,9	114,2	145,9	112,7	81,3	65,4	83,9	60,6	75,5	158,7
1927	62,8	106,6	103,0	128,8	98,7	150,6	86,0	60,2	75,7	79,8	80,6	162,8
Keskm.—Moyenne 1927—29	65,4	100,9	116,5	114,5	127,4	138,5	80,3	67,1	78,9	70,8	81,1	159,0
Sellest: Linnas—Villes	62,3	79,4	84,9	96,3	103,3	125,2	81,1	88,2	106,4	92,3	94,9	185,4
Dont: Maal—Arrond.	67,0	112,5	133,5	124,3	140,4	145,7	79,9	55,7	64,1	59,3	73,6	144,8

aga seisab endisel tasemel — 26,7 a. Alates nuse kõikuvat langust, naistel aga suurt pü-
1922 a. võib konstateerida meestel keskmise va- sivust.

Abiellujate keskmine vanus. — Âge moyen des mariés.

24.	1929		1928		1927		1926		1925		1924		1923	
	M.	N.	H.	F.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
Linnas—Villes	30,8	27,3	31,0	27,5	31,3	27,5	31,5	27,6	31,4	27,5	31,1	27,1	31,3	27,3
Maal—Arrond.	30,5	26,3	30,7	26,3	31,0	26,6	30,6	26,3	31,0	26,5	31,0	26,5	31,1	26,4
Kokku—Total	30,6	26,7	30,8	26,7	31,1	26,9	30,9	26,7	31,2	26,8	31,0	26,7	31,2	26,7

Abielluute vanuslik koostis %—Répartition des mariés d'après l'âge en %.

25.	18 a.		19 a.		20—24 a.		25—29 a.		30—34 a.		35—39 a.		40—44 a.		45—49 a.		50—54 a.		55—59 a.		60—64 a.		65 ja üle	Kokku	Teadmata
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.					
a) Mehed — Hommes.																									
1929	0,0	0,3	0,8	23,9	36,8	17,4	8,8	4,8	3,1	1,7	1,1	0,7	0,0	100,0	0,2										
1928	0,0	0,2	0,9	22,7	38,5	17,9	9,2	5,3	2,8	1,3	1,3	0,8	0,6	100,0	0,1										
1927	0,0	0,3	0,7	22,2	34,8	17,9	10,7	5,5	3,4	2,1	1,0	0,8	0,6	100,0	0,8										
1926	—	0,5	0,6	22,8	35,2	17,5	10,5	5,5	3,0	1,8	1,3	0,6	0,7	100,0	9,7										
1925	0,0	0,5	0,8	25,2	32,8	19,0	10,1	5,2	3,5	2,1	1,3	0,9	0,6	100,0	5,4										
1924	—	0,4	0,8	23,5	32,8	19,0	10,6	5,2	3,2	2,0	1,3	0,7	0,5	100,0	7,6										
1923	0,0	0,3	0,7	23,2	32,0	19,8	10,8	5,2	3,3	1,8	1,4	0,8	0,7	100,0	5,4										
1922	0,0	0,3	0,6	21,3	31,2	22,5	10,6	5,8	3,0	1,8	1,4	0,8	0,7	100,0	1,2										
Keskm.—Moyenne 1927—29	0,0	0,3	0,8	22,9	36,0	17,8	9,5	5,2	3,1	1,8	1,2	0,8	0,6	100,0	0,4										
Sellest: — Dont: Linnas—Villes	0,0	0,1	0,6	23,8	35,0	16,9	9,9	5,5	3,5	2,0	1,2	0,9	0,6	100,0	0,6										
Maal—Arrondissements	0,0	0,3	0,9	22,5	36,6	18,2	9,3	5,0	2,9	1,3	1,1	0,8	0,6	100,0	0,3										
b) Naised — Femmes.																									
1929	1,7	3,4	5,3	41,2	25,3	11,9	5,9	2,8	1,5	0,6	0,2	0,1	0,1	100,0	0,4										
1928	1,7	2,9	5,4	40,7	26,2	12,0	6,2	2,8	1,2	0,6	0,2	0,1	0,0	100,0	0,5										
1927	1,6	2,8	5,3	39,7	26,3	12,5	6,5	2,9	1,5	0,7	0,1	0,1	0,0	100,0	1,2										
1926	1,8	3,0	5,0	40,1	27,1	12,0	6,5	2,9	1,5	0,8	0,2	0,1	0,0	100,0	9,8										
1925	1,5	3,1	5,3	40,6	26,4	11,6	5,8	2,8	1,7	0,8	0,3	0,1	0,0	100,0	5,6										
1924	1,7	3,1	5,0	41,0	26,9	11,8	5,4	2,7	1,4	0,6	0,2	0,1	0,1	100,0	7,7										
1923	1,6	3,0	5,3	41,2	26,5	11,5	5,9	2,6	1,4	0,5	0,4	0,1	0,0	100,0	5,6										
1922	1,6	3,2	4,9	40,2	27,2	11,9	5,6	2,8	1,7	0,8	0,2	0,1	0,0	100,0	1,3										
Keskm.—Moyenne 1927—29	1,7	3,0	5,3	40,6	25,9	12,1	6,2	2,8	1,4	0,6	0,2	0,1	0,1	100,0	0,7										
Sellest: — Dont: Linnas—Villes	1,4	2,6	4,6	39,1	26,2	13,7	7,1	3,2	1,7	0,8	0,3	0,2	0,1	100,0	0,9										
Maal—Arrondissements	1,8	3,3	5,7	41,9	25,8	11,2	5,7	2,6	1,2	0,5	0,2	0,1	0,0	100,0	0,6										

Vanuserühmelt (tab. 25) leiame 1929 a. küll rohkem muutusi kui keskmiselt, kuid siiski on need üsna väikesed; meestel 20—29 a. rühma osutab jätkuvat kasvu, vanemad rühmad aga kahanemist, naistel seevastu on muutused ebareeglipärasemad.

Perekonnaseisult (tab. 26) samuti 1929 a. abiellujad erinevad eelmistele aastatele lähedates vahelkordades: lahutatute osatähtsus meestel jätkab tõusu, naistel püsides eelmise aasta arvul; leskede osatähtsus langeb naistel, meestel püsib eelmise aasta arvul.

Ühiskondlikult kihituselt (tab. 27) leiame 1929 a. abielluvuses tõusu töölisel ja teenijail ning isetöötajail väikeettevõtjail

Abiellujate endine perekonnaseis %
Etat civil antérieur des époux en %.

26.	Meheed—Hommes			Naised—Femmes		
	Vallal. Celibat.	Lesed Veufs	Lahut. Divorcés	Vallal. Filles	Lesed Veuves	Lahut. Divorcées
1929	89,3	7,5	3,2	93,2	4,1	2,7
1928	89,5	7,5	3,0	92,5	4,4	2,7
1927	88,8	8,0	3,2	93,1	4,8	2,1
1926	89,3	7,8	2,9	93,1	4,5	2,4
1925	88,8	8,1	3,1	92,3	5,5	2,2
1924	89,4	8,3	2,3	93,1	5,4	1,5

(toiduainete maksumuse langus linnades) ja vastavalt languse põllupidajatel, tööstuse-kaubanduslikel ettevõtjail ja ametnikel — viimastel siiski mitte alla 1927 a. taseme.

1000 vastavast ühiskondlikust kihist mehest abiellusid 1927—29 a.
De 1000 hommes appartenant à la classe sociale correspondante ont se marié (1927—29).

27.	Põllupidajad <i>Agriculteurs</i>	Palgalise tööjõuga tööstuse- ja kauband. ettevõtte pidajad ning kapitalist-elavad isikud <i>Entrepreneurs industriels et commerciaux et rentiers</i>	Isetöötajad tööst. ja kauband. väikeettevõtjad— <i>Petits entrepreneurs travaillant eux-mêmes dans l'industrie et commerce</i>	Töölised ja teenijad <i>Ouvriers et service</i>	Ametnikud (ühes politsei ja õpetajatega ilma kaitsväelasteta— <i>Employés (y compris police et instituteurs sans militaires)</i>)
1929	5,7	4,1	10,2	9,6	13,3
1928	6,0	4,3	10,1	9,2	13,7
1927	5,9	6,3	10,0	8,8	13,2
Keskmine— <i>Moyenne</i> 1927-29	5,9	4,9	10,1	9,2	13,4

Abielude lõppemise arvud 1929 a. on, (tab. 28) eelmise aastaga võrreldes, palju suuremad: lahutuste arv on tõusnud, eriti aga

on kasvanud abielude lõppemine surma läbi. Seetõttu abielude juurekasv 1929 a. on üsna väikene — väiksem kui kunagi enne.

Abielude sõlmimine ja lõppemine 1922—29 a. — *Mariages enregistrés et mariages dissous de 1922—29.*

28.	Sõlmitud abielude arv <i>Nombre de mariages enregistrés</i>	Surma tõttu lõppenud abielud <i>Mariages finis à cause de décès</i>	Lahutatud abielud <i>Divorcés</i>	Abielude juurekasv aastas <i>Accroissement des mariages</i>	1000 abielumise kohta <i>Pour 1000 mariages</i>		Abielutatbutsed 100 000 elaniku kohta <i>Divorcés pour 100 000 habitants</i>
					Surma tõttu lõppenud abielusid <i>Finis à cause de décès</i>	Lahut. lõpetatud abielusid <i>Divorcés</i>	
1929	8 807	7 290	671 ¹⁾	846 ¹⁾	837,7	76,2 ¹⁾	60,1 ¹⁾
1928	8 801	6 354	566	1 881	722,0	64,3	50,7
1927	8 860	6 598	553	1 512	760,1	64,0	49,6
1926	8 550	6 287	560	1 703	735,3	72,2	50,1
1925	8 207	5 985	593	1 640	726,8	72,3	53,1
1924	8 761	6 066	491	2 204	672,4	56,0	44,0
1923	9 494	5 804	432	3 008	590,3	50,1	43,4
1922	9 644	6 000	569	3 075	622,1	50,1	51,5

4. RAHVAARVU LIKUMINE EESTIS. — MOUVEMENT DE LA POPULATION EN ESTONIE.

Rahvaarvu liikumine Eestis — *Mouvement de la population en Estonie*

29.	Sündinud (ilma surn. sündinuteta) <i>Naissances (excl. mort-nés)</i>	Surnud— <i>Décès</i>	Sündinute (+) või surnute (—) ülekaal <i>Excédent des naissances ou des décès</i>	Rahva looduslik juurekasv või kahanemine <i>Accroissement naturel en ‰</i>	Sisse sõltinud <i>Nombre des arrivées</i>	Välja sõltinud <i>Nombre des départs</i>	Sisse- (+) või välja- sõltinute (—) ülekaal <i>Excédent des arrivées ou des départs</i>	Rahvaarvu kasv (+) või kahanemine (—) aasta jooksul <i>Accroiss. ou diminution mécanique</i>	Rahva üldine juurekasv või kahanemine <i>Résultat général en ‰</i>	Rahvaarv I. I. populatsioon <i>Population au I. I.</i>	Rahvaarv I. VII populatsioon <i>Population au I. VII.</i>
1919	18 456	28 800	- 10 344	- 9,7	(-10344)	(- 9,7)	1 069 344	1 064 172
1920	19 825	21 868	- 1 798	- 1,6	19 476	195	+ 19 281	+ 175 15	+ 10,4	1 059 000	1 067 772
1921	22 067	17 143	+ 4 924	+ 4,5	46 554	30 288	+ 16 266	+ 21190	+ 19,7	1 076 543	1 067 138
1922	22 255	18 401	+ 3 854	+ 3,5	35 879	30 336	+ 5 543	+ 9397	+ 8,5	1 097 733	1 102 431
1923	22 347	16 630	+ 5 717	+ 5,1	39 719	38 068	+ 1 651	+ 7368	+ 6,6	1 107 180	1 110 314
1924	21 441	16 918	+ 4 523	+ 4,1	35 380	35 734	- 404	+ 2232 ²⁾	+ 2,0	1 114 498	1 115 614
1925	20 445	16 880	+ 3 765	+ 3,4	35 994	39 219	- 3 225	+ 540	+ 0,5	1 116 730	1 117 000
1926	19 977	18 047	+ 1 930	+ 1,7	127 405	130 262	- 2 857	+ 927	+ 0,8	1 117 270	1 116 806
1927	19 705	19 356	- 349	- 0,3	192 690	194 441	- 1 751	+ 1402	+ 1,3	1 116 943	1 115 642
1928	20 064	17 785	+ 2 279	+ 2,0	246 651	247 218	- 667	+ 1612	+ 1,4	1 114 941	1 115 747
1929	19 110	20 178	- 1 068	- 1,0	260 640	261 378	- 738	- 1806	- 1,6	1 116 553	1 115 650
1930	1 114 747	..

¹⁾ Eelkokkuvõtte arvud.

²⁾ Arvu saavutamisel on arvatud maha Eesti-Läti piiriõhendamisel 1924 a. Eestile kadumäläinud elan. arv—1887.

Eelselfgitatud sündivus-surevuse ja rahva ülepiiri liiklemise andmeid (Eesti Statistika

Sündivuse (+) või surevuse (-) ülekaal linnades ja maades.
Excédent de la natalité (+) ou de la mortalité (-) d'après les villes et arrondissements.

30.	1929	1928	1927
Linnad — Villes	- 1353	- 632	- 1327
Tallinn	- 571	- 311	- 565
Häapsalu	- 40	- 14	- 7
Kuressaare	- 37	- 5	- 42
Narva	- 159	- 119	- 151
Nõmme	+ 16	+ 25	+ 13
Paide	+ 5	+ 11	+ 32
Paldiski	- 9	- 4	- 12
Petseri	+ 8	+ 29	+ 23
Pärnu	- 185	- 83	- 142
Põltsamaa	- 20	- 15	- 7
Rakvere	+ 8	- 21	- 51
Tapa	- 4	+ 18	+ 9
Tartu	- 304	- 122	- 329
Tõrva	- 19	+ 9	- 9
Türi	+ 20	+ 33	+ 3
Valga	+ 1	+ 6	+ 2
Viljandi	- 33	- 29	- 17
Võru	- 30	- 18	- 7
Maad — Arrondissements	+ 285	+ 2911	+ 1676
Viru	+ 249	+ 410	+ 321
Järva	+ 48	+ 148	+ 11
Harju	- 75	+ 230	- 18
Lääne	- 218	+ 165	- 63
Saare	- 129	+ 239	- 40
Pärnu	- 38	+ 238	+ 132
Viljandi	- 144	- 13	- 74
Tartu	- 30	+ 230	+ 198
Valga	+ 3	+ 138	+ 12
Võru	+ 185	+ 462	+ 361
Petseri	+ 438	+ 616	+ 382
Kokku — Total	- 1088	+ 2279	+ 349

nr 99) saavutame rahvaarvu liikumise bilansi 1929 a. kohta, nagu see on toodud tabelis 29.

Tulemus on masendav: surnute ülekaal ühes väljasõitjate ülekaaluga annab rahvaarvu vähenemise 1929 a. jooksul 1806 inim. võrra. Seetõttu on rahvastiku üldarv langenud 1-ks jaan. 1930 a. 1114747 peale, eelmise aasta 1116553 asemel, mis osutab kahenemist 1,0‰ võrra.

Rahva loodusliku liiklemise arvele langeb sellest vähenemisest 1,0‰. Üksikute maade ja linnade osa rahvastiku looduslikus liiklemises näitab tab. 30.

Nii näeme, et linnad elavad aastast aastasse defitsiidiga — surnute ülekaaluga, suurimaga 1929 a. Maad on aga seni annud ikka sündide ülekaalu, kuid 1929 a. on see väga väikene, mis tõttu üldine bilanss osutub rahvaarvu kasvule negatiivseks. Suurima puudujäägiga esineb 1929 a. suurima surevusega Läänemaa, sellele järgneb väikseima sündivusega Viljandimaa ja kolmandaks Saaremaa. Eelmistel aastatel aga on kõige halvema bilansiga esinenud Viljandimaa. Kindla rahvastiku juurekasvuga on kolme aasta jooksul esinenud paljuütlevalt ainult Vene piiriäärsed Viru-, Võru- ja Petserimaa.

Sündivuse, surevuse jne. kohta varem Keskbüroo väljaandeks ilmunud artiklid ja andmed:

- Abielluvus, sündivus, surevus, rahvaarvu liikumine, H. Reiman, „Rahvastik ja tervishoid Eestis“ 1930 a., lhk. 8—44.
- Sündivus, surevus, abielluvus ja abielulahutused 1928 a., H. Reiman, „Eesti Statistika“ nr. 94(9) 1929 a., lhk. 436—491.
- Sündivus, surevus, abielluvus ja abielulahutused 1927 a. „Eesti Statistika“ nr. 85(12), 1928 a., lhk. 693—713.
- Sündivus, surevus, abielluvus ja abielulahutused 1926 a. „ „ „ 74(1), lhk. 1—18.
- Sündivus, surevus, abielluvus ja abielulahutused Eestis 1925 a. „Eesti Statistika“ nr. 64(3), lhk. 97—133.
- Sündivus, surevus ja abielluvus 1924. „Eesti Statistika“ nr. 47(2), lisa.
- Sündivus, surevus, abielluvus ja rahvalikumine 1921—1923. „Eesti demograafia“ v. II.
- Sündivus 1922. „Eesti Statistika“ nr. 18(7), lhk. 54—80.
- Surevus 1922. „ „ „ 20(9), „ 63—76.
- Abielluvus Eestis 1922. „Eesti Statistika“ nr. 21(10), lhk. 61—69.
- Rahvaarvu kasv Eestis (1921—25). „Eesti Statistika“ nr. 55(10), lhk. 5—8.
- Rinnalaste surevus 1925. „Eesti Statistika“ nr. 65(4), lhk. 200—219.
- „ „ 1925. „ „ „ 81(8), „ 460—470.

Tab. 3. ABIELLUMISED PEIGMEHE ELUKOHA JÄRGI — MARIAGES D'APRES le DOMICILE des ÉPOUX.

	Jaun.	Veebr.	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	Sept.	Okt.	Nov.	Dets.	Kokku
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
LINNAD—VILLES.	159	169	271	201	324	347	222	261	271	242	271	493	3231
Tallinn	59	77	127	106	156	166	102	119	126	112	145	233	1528
Haapsalu	1	2	1	2	—	5	3	4	2	1	—	6	29
Kuressaare	—	—	2	1	4	2	3	1	2	1	—	3	19
Narva	9	16	21	21	18	20	20	23	28	19	22	36	253
Nõmme	3	6	9	4	14	14	3	8	15	8	18	16	118
Paide	2	—	4	2	3	3	3	1	2	1	2	4	27
Paidiski	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Petseri	—	1	7	1	3	4	1	3	5	1	2	4	32
Pärnu	14	11	20	10	13	18	21	19	16	10	15	20	187
Põltsamaa	1	1	2	1	4	1	—	—	3	—	—	2	15
Rakvere	4	7	5	5	9	9	3	9	11	5	7	13	87
Tapa	3	3	3	2	4	3	1	4	5	4	1	5	38
Tartu	37	30	48	30	61	71	44	48	39	45	42	97	587
Tõrva	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	10
Türi	1	1	2	1	4	7	4	3	2	2	1	5	34
Valga	10	7	10	8	10	7	7	3	6	8	4	23	103
Viljandi	13	3	9	2	14	10	6	8	10	14	6	18	111
Võru	2	3	5	3	6	7	1	7	2	8	3	5	52
MAAD—ARROND.	302	440	644	528	702	713	329	303	288	298	359	670	5576
Viru	53	56	77	80	115	127	50	58	49	47	41	110	863
Järva	15	19	35	40	49	46	21	16	12	15	17	46	331
Harju	30	36	65	48	83	104	36	28	40	37	52	78	639
Lääne	16	47	52	54	72	77	25	12	15	25	28	56	479
Saare	24	25	25	33	46	49	14	18	9	8	31	37	314
Pärnu	27	34	56	38	82	59	28	39	46	28	34	78	549
Viljandi	27	30	58	37	41	51	24	19	17	16	32	55	413
Tartu	50	32	100	98	91	110	46	49	40	45	42	114	862
Valga	7	9	13	17	27	14	12	5	3	8	16	17	153
Võru	24	36	72	60	67	40	42	17	30	38	28	56	510
Petseri	29	58	86	28	29	36	31	47	27	31	38	23	463
Kokku maad ühes neis asu- vate linnadega — Arrond. <i>avec les villes.</i>	461	609	915	729	1026	1000	551	564	559	540	630	1163	8807
Viru	66	70	103	106	142	156	73	90	88	71	70	159	1203
Järva	21	23	44	46	60	59	29	24	21	22	21	60	430
Harju	92	121	202	158	253	284	141	155	181	157	215	327	2286
Lääne	17	49	53	56	72	82	28	16	17	20	31	61	508
Saare	24	25	27	34	50	51	17	14	11	9	31	40	333
Pärnu	41	45	76	48	95	77	40	58	62	38	49	98	736
Viljandi	41	40	69	40	59	62	30	27	27	33	38	73	539
Tartu	87	112	143	123	152	181	90	97	79	90	84	211	1449
Valga	17	17	28	26	38	21	19	9	9	16	20	46	266
Võru	25	39	77	63	73	47	43	24	32	46	31	61	562
Petseri	29	59	93	29	32	40	32	50	32	32	40	27	495

Tab. 4. ABIELLUNUTE VANUS JA PEREKONNASEIS — ÂGE et ÉTAT CIVIL des ÉPOUX.

Pruudi v. 1)*)	Peigm. v. 2)													Teadm. Incon.	Kokku Total
	—18 a.	18 a.	19 a.	20—24 a.	25—29 a.	30—34 a.	35—39 a.	40—44 a.	45—49 a.	50—54 a.	55—59 a.	60—64 a.	65— a.		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
a) Abieellunute vanus — Âge des époux.															
—18 a.	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
18 "	1	2	4	12	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	23
19 "	3	10	8	35	9	4	1	—	—	—	—	—	—	—	70
20—24 "	74	136	211	1152	401	78	24	10	4	—	—	—	—	6	2006
25—29 "	56	100	184	1558	948	281	83	13	4	—	—	—	—	8	3235
30—34 "	10	41	46	555	485	287	91	23	10	1	1	1	—	2	1532
35—39 "	3	7	10	209	215	189	94	30	8	2	1	1	—	—	770
40—44 "	—	—	3	54	91	109	85	60	16	2	1	—	—	2	423
45—49 "	1	—	3	27	42	67	66	36	23	8	1	—	—	1	275
50—54 "	—	—	—	8	15	25	36	36	17	5	3	3	—	1	150
55—59 "	—	—	—	3	4	11	13	22	24	13	3	1	—	1	100
60—64 "	—	1	—	1	1	9	13	6	14	8	5	3	2	1	64
65— "	—	—	—	1	1	2	4	8	9	14	4	1	7	—	51
Teadmata—Inconnu	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	14	17
Kokku—Total	149	297	469	3617	2214	1046	515	244	129	53	18	10	10	36	8807
b) Peigmehe perekonnaseis — État civil de l'époux.															
Vallaline—Célibat.	1	23	70	2081	3155	1382	601	289	140	60	24	11	4	13	7854
Lesk—Veuf	—	—	—	8	42	84	96	92	97	78	71	50	47	—	605
Lahutatud—Divorcé	—	—	—	5	37	66	71	42	38	11	5	2	—	1	278
Teadmata—Inconnu	—	—	—	2	1	—	2	—	—	1	—	1	—	3	10
Kokku—Total	1	23	70	2096	3235	1532	770	423	275	150	100	64	51	17	8807
c) Pruudivere perekonnaseis — État civil de l'épouse.															
Vallaline—Jeune fille	149	297	469	3592	2106	897	393	151	81	33	7	—	3	26	8194
Lesk—Veuve	—	—	—	7	49	84	73	65	36	19	9	10	7	3	362
Lahutatud—Divorcée	—	—	—	15	56	72	49	28	12	1	1	—	—	2	236
Teadmata—Inconnu	—	—	—	3	3	3	—	—	—	—	1	—	—	5	15
Kokku—Total	149	297	469	3617	2214	1046	515	244	129	53	18	10	10	36	8807

*) A ja c on pruudi vanus, aga b osas peigmehe vanus.

2) Age de l'épouse. 2) Age de l'époux.

	Põllumajandus — Agriculture								Tööstus — Industrie						Kaubandus	
	Kokku—Total	Põllumajanduse aegade- ja metsanduse- võlgjad—Agriculteurs et forestiers (entrepreneurs)	Asunikud—Nouveaux exploitants	Põsivad vabadik ja väike- maapid—Petits exploitants des terres à bail	Töölised ja teenijad Ouvriers et services	Ametnikud—Employés	Muud sellel alal tege- vad isikud—Autres	Päilitöö (erisamata) Agricolt. non spécialisée	Kokku—Total	Tööstuse suuretevit- jad (palgatud tööjõuga) Grands entrepreneurs industriels	Isetegevad väikeette- võlgjad (palgatud töö- jõu) — Petits entrepreneurs industriels	Töölised ja teenijad Ouvriers et services	Ametnikud — Employés	Muud tööstuse alal tegevad isikud—Autres	Kokku—Total	Kaubanduse, rahand, transp. ja side suurete- võlgjad (p. tööjõuga) Commerçants, financiers et autres des transp.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
a) Peigmehe tööala —																
LINNAD —																
VILLES . . .	113	28	2	—	59	20	—	4	1247	12	326	801	108	—	770	69
Tallinn . . .	15	5	1	—	5	3	—	1	580	7	96	421	54	—	441	41
Haapsalu . . .	3	3	—	—	—	—	—	—	11	—	9	2	—	—	9	—
Kuressaare . . .	1	—	—	—	—	—	—	—	6	1	1	2	—	—	6	—
Narva . . .	13	2	—	—	8	3	—	—	127	—	17	99	11	—	32	3
Nõmme . . .	3	—	—	—	1	2	—	—	45	—	15	29	1	—	25	1
Paide . . .	2	1	—	—	1	—	—	—	12	—	6	5	—	—	5	—
Paldiski . . .	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Petseri . . .	2	—	—	—	—	2	—	—	6	—	5	1	—	—	11	—
Pärnu . . .	8	2	1	—	4	1	—	—	64	1	16	40	7	—	37	4
Põltsamaa . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	2	2	—	—	3	—
Rakvere . . .	2	1	—	—	1	—	—	—	44	—	20	22	2	—	13	2
Tapa . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	7	4	1	—	12	—
Tartu . . .	39	8	—	—	22	6	—	3	222	2	95	102	23	—	110	14
Tõrva . . .	3	—	—	—	3	—	—	—	4	—	4	—	—	—	2	—
Türi . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	19	—	4	14	—	—	6	—
Valga . . .	4	1	—	—	3	—	—	—	35	—	11	21	3	—	26	1
Viljandi . . .	18	2	—	—	9	2	—	—	41	—	15	24	2	—	21	2
Võru . . .	4	2	—	—	2	—	—	—	15	1	1	13	—	—	11	—
MAAD —																
ARROND. . .	3995	2340	346	47	978	44	1	230	879	3	414	402	59	—	263	3
Viru . . .	520	334	55	10	102	7	—	12	214	—	64	135	15	—	44	—
Järva . . .	226	118	37	—	52	2	—	17	66	—	32	31	3	—	20	1
Harju . . .	456	251	30	5	184	4	1	31	94	—	26	68	5	—	30	—
Lääne . . .	370	209	44	3	83	4	—	27	48	—	25	19	4	—	29	—
Saare . . .	249	178	28	3	26	4	—	5	30	—	14	16	—	—	16	—
Pärnu . . .	367	199	17	6	110	5	—	30	94	2	45	36	11	—	41	—
Viljandi . . .	306	141	19	3	132	4	—	7	68	—	35	28	5	—	21	1
Tartu . . .	603	322	68	5	164	8	—	36	143	—	91	46	6	—	26	—
Valga . . .	103	44	16	1	41	1	—	—	26	1	17	6	2	—	11	—
Võru . . .	377	229	32	5	75	4	—	32	88	—	58	22	8	—	18	1
Petseri . . .	418	315	—	1	59	1	—	42	7	—	7	—	—	—	7	—
Kokku—Total	4108	2368	348	47	1037	64	1	243	2125	15	740	1203	107	—	1033	72
b) Pruudi tööala —																
LINNAD —																
VILLES . . .	249	121	5	1	102	6	—	14	839	9	270	526	34	—	427	20
Tallinn . . .	65	35	—	—	23	3	—	4	396	2	102	267	25	—	238	8
Haapsalu . . .	6	4	—	—	2	—	—	—	6	—	6	—	—	—	1	—
Kuressaare . . .	4	4	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	5	—
Narva . . .	9	4	—	—	4	1	—	—	151	1	10	136	4	—	14	1
Nõmme . . .	2	—	—	—	—	—	—	—	19	—	14	4	—	—	21	1
Paide . . .	5	—	—	—	4	—	—	—	3	—	—	3	—	—	—	—
Paldiski . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Petseri . . .	9	5	1	—	3	—	—	—	4	—	4	—	—	—	5	—
Pärnu . . .	22	11	—	—	9	—	—	—	25	2	9	19	1	—	28	2
Põltsamaa . . .	2	—	—	—	1	—	—	—	3	—	3	—	—	—	3	1
Rakvere . . .	21	13	—	—	8	—	—	—	18	1	11	6	—	—	9	1
Tapa . . .	9	7	1	—	1	—	—	—	4	—	4	—	—	—	2	—
Tartu . . .	48	21	—	—	21	2	—	4	140	3	86	58	2	—	69	6
Tõrva . . .	3	—	—	—	1	—	—	—	2	—	2	—	—	—	1	—
Türi . . .	6	2	—	—	4	—	—	—	5	—	—	5	—	—	1	—
Valga . . .	5	2	—	—	3	—	—	—	9	—	5	3	1	—	4	—
Viljandi . . .	20	6	—	—	13	—	—	—	37	—	7	30	—	—	15	—
Võru . . .	13	8	—	—	5	—	—	—	6	—	5	1	—	—	11	—
MAAD —																
ARROND. . .	3973	2044	126	49	1462	10	—	282	367	1	235	114	17	—	104	2
Viru . . .	581	327	19	17	154	2	—	12	100	—	43	50	7	—	30	—
Järva . . .	210	99	9	3	86	2	—	11	14	—	11	2	1	—	5	—
Harju . . .	433	171	7	1	213	—	—	41	36	—	19	14	3	—	13	1
Lääne . . .	392	193	13	4	142	—	—	40	20	—	12	7	1	—	5	1
Saare . . .	273	188	8	3	63	—	—	6	6	1	4	1	—	—	2	—
Pärnu . . .	385	172	7	4	165	1	—	36	53	—	32	19	2	—	13	—
Viljandi . . .	380	113	8	3	195	1	—	10	25	—	19	6	—	—	9	—
Tartu . . .	555	245	31	4	222	3	—	50	61	—	54	5	2	—	15	—
Valga . . .	114	44	5	1	62	—	—	2	11	—	7	3	—	—	2	—
Võru . . .	339	184	19	5	99	1	—	33	35	—	20	6	—	—	8	—
Petseri . . .	411	308	—	1	61	—	—	41	6	—	5	1	—	—	2	—
Kokku—Total	4222	2165	131	50	1504	16	—	296	1206	10	505	640	51	—	531	22

1) Emplois d'État et des administrations publiques. 2) Service domestique, ouvr. exerc. la prof. chang. et chôm. 3) Personnes sans profession. 4) Empl. (aussi de police et instituteurs).

Tab. 7. SÜN DIVUS 1929 a. — *NAISSANCES en 1929.*
 Sündinute arv kuude järgi (ilma surnutsüündinuteta, ühes väljaspool abielu süündinutega).
Naissances d'après les mois (excl. les mort-nés, incl. les naissances illégitimes).

	Jaanuar		Veebruar		Märts		April		Mai		Juuni		Juuli		August		September		Oktoober		November		Detsember		Kokku Total		Üldse Grand total		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.		M.	N.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26		27	
LINNAD —																													
VILLES . . .	167	147	178	155	184	151	178	164	173	141	178	147	164	174	181	156	151	152	144	138	121	136	135	137	2004	1708	3802		
Tallinn	65	52	59	56	70	56	64	58	63	49	68	53	60	70	67	45	58	58	55	52	51	45	74	54	754	648	1402 ¹⁾		
Haapsalu	3	1	4	1	4	3	8	7	4	2	2	1	2	2	2	1	1	4	—	4	2	1	2	1	34	28	62 ²⁾		
Kuressaare	1	3	1	1	3	—	3	5	4	1	2	2	1	1	3	1	5	5	1	1	2	—	1	2	27	22	49		
Narva	15	18	20	11	11	11	9	18	15	11	13	13	17	10	20	12	15	10	11	11	13	13	19	10	178	148	326		
Nõmme	8	9	8	11	18	8	8	8	8	8	9	8	11	9	9	8	6	10	5	9	11	6	11	8	112	102	214 ³⁾		
Paide	—	2	3	3	2	1	4	3	—	—	3	2	1	2	3	3	1	2	2	—	1	2	4	2	24	22	46		
Paidiski	1	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	1	1	—	—	3	8	11		
Petseri	5	4	2	3	1	5	3	3	4	2	4	5	—	2	2	2	1	2	2	2	2	3	4	3	30	36	66		
Pärnu	11	8	12	13	10	9	16	8	7	11	10	10	7	9	11	11	8	7	6	2	4	9	12	9	114	106	220		
Põltsamaa	—	—	2	2	4	1	—	—	1	2	1	—	—	1	1	—	4	2	—	2	—	1	—	1	13	12	25		
Rakvere	9	3	12	7	7	5	11	2	8	9	8	6	13	7	6	9	7	2	7	5	4	5	9	6	99	66	165		
Tapa	1	—	3	3	3	3	2	2	3	3	1	4	4	3	2	2	3	2	3	2	1	3	—	—	30	25	55		
Tartu	28	25	28	26	29	39	25	31	30	21	34	25	22	32	42	37	22	28	33	32	17	30	27	23	337	343	680		
Tõrva	2	4	6	3	—	1	3	1	1	1	2	2	—	3	1	1	1	3	—	2	1	1	1	—	18	22	40		
Türi	3	1	4	1	2	1	3	2	1	2	4	3	1	2	1	3	4	4	—	1	3	4	3	3	29	27	56		
Valga	4	10	6	5	9	7	4	8	8	9	5	3	7	6	5	10	5	5	6	3	2	5	5	8	66	79	145		
Viljandi	8	3	5	7	6	6	10	4	14	9	8	8	13	9	3	6	11	5	11	7	2	7	6	6	97	77	174		
Võru	3	1	3	1	5	1	5	4	3	1	4	4	4	5	2	3	—	2	3	2	3	2	4	1	39	27	66		
MAAD — AR-																													
RONDISSEM.	753	724	660	685	745	668	633	663	619	627	576	589	670	595	649	624	689	674	632	614	540	504	594	581	7760	7548	15308		
Viru	108	100	117	83	107	116	95	92	93	91	89	103	99	93	107	104	108	101	95	75	91	74	89	81	1198	1113	2311		
Järva	40	32	32	36	48	49	36	35	44	38	34	41	50	24	51	42	57	42	29	39	30	25	43	44	494	447	941		
Harju	70	71	68	85	71	77	67	69	62	78	54	47	74	81	64	62	75	60	63	56	58	55	62	79	788	834	1622		
Lääne	63	54	70	60	51	49	67	69	65	63	63	48	52	61	53	43	76	57	51	41	37	34	50	42	698	631	1319		
Saare	55	66	34	46	35	36	51	47	24	27	38	40	45	39	41	48	39	34	31	44	34	33	37	41	464	501	965		
Pärnu	74	61	55	57	78	67	57	57	65	54	58	41	63	52	63	40	57	49	54	69	35	36	55	40	709	620	1329		
Viljandi	57	47	33	35	41	45	37	36	39	47	36	36	49	41	41	45	44	53	52	51	36	42	47	32	512	510	1022		
Tartu	102	112	99	99	112	82	84	87	96	90	88	89	102	77	87	98	106	115	107	93	82	77	71	74	1136	1093	2229		
Valga	24	15	23	17	21	22	8	19	15	20	13	25	8	21	23	20	15	16	19	23	19	14	20	18	208	230	438		
Võru	68	65	55	75	83	56	71	49	56	63	55	68	56	42	50	56	56	70	56	67	56	57	58	66	720	740	1460		
Petseri	92	101	74	92	98	69	60	83	60	56	53	51	72	64	69	66	56	74	75	56	62	57	62	64	833	839	1672		
Kokku maad ühes nellsasuv.linn-dega Arrond. avec les villes	920	871	838	840	929	819	811	827	792	768	754	736	834	769	830	780	840	826	776	752	661	640	779	718	9764	9346	19110		
Viru	132	121	149	101	125	132	115	112	116	111	108	122	129	110	133	125	130	113	113	91	108	92	117	97	1475	1327	2802		
Järva	44	35	42	43	55	54	45	42	47	43	44	47	56	32	58	50	64	51	33	43	36	32	53	49	577	521	1098		
Harju	144	135	135	153	158	141	139	149	133	135	131	109	146	160	140	117	139	128	123	117	121	107	147	141	1657	1592	3249		
Lääne	66	55	74	61	55	52	75	76	69	65	65	49	54	63	55	44	77	61	51	45	39	35	52	43	732	649	1381		
Saare	56	69	35	47	38	36	54	52	28	28	40	42	46	40	44	49	44	39	32	45	36	33	38	43	491	523	1014		
Pärnu	85	69	67	70	88	76	73	65	72	65	63	51	70	61	74	51	65	58	60	71	39	45	67	49	823	726	1549		
Viljandi	65	50	40	44	51	52	47	40	54	58	45	44	62	51	45	51	59	60	63	60	38	50	53	39	622	599	1221		
Tartu	130	137	127	125	141	115	109	118	126	111	122	114	124	109	129	135	128	143	140	125	99	107	96	97	1473	1436	2909		
Valga	33	29	35	25	30	30	15	28	24	30	20	30	15	30	29	31	21	24	25	28	22	20	26	26	292	331	623		
Võru	71	66	58	76	88	57	76	53	59	64	59	72	60	47	52	59	56	78	59	69	59	59	62	67	759	737	1526		
Petseri	97	105	76	95	99	74	63	92	64	58	57	56	72	66	71	68	57	76	77	58	64	60	66	67	863	875	1738		

1) Selles arvus 1 leitud laps. 2) Selles arvus 1 leitud laps. 3) Selles arvus 4 leitud last.

HOOLEKANNE 1927/28 ja 1928/29 a. ASSISTANCE PUBLIQUE en 1927/28 et 1928/29.

Sisü: Hoolekande korraldus ja andmed, lhk. 510. 1) Hoolealuste arv, lhk. 510. 2) Hoolealla kuuluvuse põhjused, lhk. 513. 3) Hoolealuste sugu, lhk. 513. 4) Hoolealuste vanus, lhk. 513. 5) Hoolekande kulud, lhk. 513. 6) Riiklik hoolekanne, lhk. 515. 7) Omavalitsuste hoolekanne, lhk. 517.

Hoolekande korraldus ja andmed.

Organisation de l'assistance et caractères des données.

Hoolekannet korraldava ja kandma vastavaid kulusid on kohustatud osalt riik, osalt omavalitsused. Nende kõrval töötavad nimetatud alal paljud eraorganisatsioonid ja — asutised, hankides tarvilikke summasid oma algatusist ja toetusist riigilt, omavalitsusilt ning seltskonnalt.

Abiandmist teostatakse lahtiselt ja kinniselt või poolkinniselt; lahtiselt peamiselt 1. emade ja laste nõuandepunktide kaudu, 2. toetades abivajavaid nende kodus, 3. paigutades hoolealuseid võõrriisse perekonnisse ülalpidamiseks ja kandes vastavaid kulusid, 4. tasudes puudustkaupnatavate isikute ravimiskulusid torvishoivetasutis. Kinniselt või poolkinniselt teostub hoolekanne paigutamise teel vastavaisse hoolekaudasutisiasse. Poolkinnisel hoolekandel hoolealune haigib osa ülalpidamise kulusid ise või saab osa lahtise hoolekande korras.

Statistiliste andmete kogumine hoolekande alal kuulub Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile ja sünnib Hoolekandeseaduse alusel 1927 a. väljaantud hoolekande statistika korraldamise juhtnõude järgi. Omavalitsused esitavad aruanded nii enda kui oma piirkonda ja nende ülesandeks kuuluva erahoolekande kohta ministeeriumile. Eraorganisatsioonid saavad aruanded neile asutisile, kellele seaduse järgi kuuluvad ülesanded nad täidavad. Organisatsioonid, kelle tegevus ulatub mitme omavalitsuse piirkonda, jaotavad aruande territoriaalselt nimetatud omavalitsuste vahel. Har- ja sotsiaalminist. saadab kogutud materjali ühes aruandega riiklikust hoolekandest Riigi statistika keskbüroole.

Hoolekandjad kohustuvad täitma hoolealuste isikute kohta määrusega ettenähtud registreerimiskaarte. Kaartide põhjal koostatakse aruanded ministeeriumi poolt maksma peetud v.a. nide järgi eraldi lahtise ja kinnise või poolkinnise hoolekande kohta. Mõlemal korral eritletakse hoolealuseid ligema abiandmise viisi ja hoolealuste liigi järgi. Hoolealuste liike loendatakse juhtnõures 24 tähtsamat, millest osal omakord alajaotusi. Iga abiandmise viisi ja hoolealuste liigi puhul küsitakse hoolekannet vajavate ja seda saavate isikute arvu, viimase aastast liikumist ja hoolealuste sugu ning vanust aruandeaasta lõpuks — 31. III. Kinnise hoolekande puhul märgitakse peale selle asutiste ja neis leiduvate kohtade arv. Lahtise hoolekande kuld näidatakse eraldi iga abiandmise viisi ja hoolealuste liigi kohta kogusummana aastal ja toetuse alam-, keskmine ning ülemäär arvatud rahas ühe isiku kohta kuus. Kinnisel hoolekandel tuuakse iga abiandmise viisi puhul vastavate asutiste kuld rühmitatult tähtsamate tarviduste (personaal, naajapidamine, õppejõud jne.) järgi; ühtlasi näidatakse asutiste peamisi tuluallikaid (riigilt, omavalitsusilt, seltskonnalt, oma majapidamisest jne.).

Aruanded võimaldavad selgitada hoolealuste isikute üldarvu riigis, nende koostist soo ja vanuse järgi, hoolealla kuuluvuse ligemaid põhjusi ja hoolekande kulusid. Selgitamata jäävad mitmed hoolekandeküsimusega ligemaks ja põhjalikumaks tutvumiseks vajalised küsimused, näiteks, hoolealuste tööala (endine ja käesolev), ühiskondlik kiht, usk, rahvus, tööjõu kaotuse määr, tervislik seisund jne. Nende küsimuste käsitamiseks peaks Statistika keskbüroo koguma andmeid eraldi, kuna

käesolevaks kasutatavad aruanded ei sisalda selliseid; suurem osa nimetatud andmeist leidub hoolealuste registreerimiskaartidel hoolekande asutisist.

Materjalist leitud mõningaid puudusi. Aruanded puuduvad mõnelt omavalitsuselt (Nõmme, Järva) osaliselt ja paljudelt eraorganisatsioonidelt täiesti; viimaste hulgas on hoolekandes võrdlemisi laialdaselt tegevaid. Ainult üksikud omavalitsused on esitanud kokkuvõtte erahoolekande kohta (Narva, Viljandi, Pärnu l.) oma piirkonnas. Mõnes hinnas osutub hoolealuste % elanikkude arvust ebasuhtavalt kõrgeks, mille põhjuseks võiks pidada kas hoolealuste arvestamist aasta jooksul korraldust või vastavaid andmeid võimaldava arvepidamise puudulikkust. Aruandis tihti aasta lõpu — 31. III. — arv ei võetud järgmise aasta algul — 1. IV. — arvuga. Hoolealuste vanuses põhjuse järgi selgub ebahääpsusi, näiteks, üle 60 a. raskade rühmas loiane alla 60 a. vanuseid, laste hulgas üle 20 aastaseid. Lahtisel hoolekandel tegelikult ühe isiku kohta antud abi rahalise viitartuse keskmise määra arvutamise näib tegevat raskusi, kuna tihti see arv puudub või on nähtavalt ebahääpsu — suurem ülemmäärast või väiksem alamäärast. Asutiste kuld pole igakord tasakaalus vastavate tuludega, mõned juhtumil need on suuremad näidatud tuludest. Saamuti pole igakord arvatud õiget asutisist viihitud aastane arv (kinniste või poolkinniste asutiste kuld aruandis), mis eriti vajaline kuld võrdlusealuseks (eelpool nimetatud juhtnõures hoolekande statistika korraldamise kohta leitud ligemaid seletusi arvamisi viisi kohta). Hoolekannet vajavate isikute arvu, mis tihtis edaspidise hoolekandekava hindamisel, on toodud ainult üksikud aruanded. Hoolealuste liiki mõnes aruandes pole üldse näidatud, mõnes on toodud puudulikult. Kokkuvõttes, käesolev materjal võimaldab hoolekandest ligikaudse üldpildi, järeldusid aga tuleb olla ettevaatlik ja oodata andmeid lisaks ning kontrolliks tulevat aruandeaastailt. Ülevalles on käsitatud peamiselt 1928/29 a. andmeid, tuues 1927/28 a. arve vaid võrdluseks. Kus pole nimetatud aastat, tuleb mõista 1928/29.

1. Hoolealuste arv.

Nombre des assistés.

Hoolealuste arv pole teada Järva maavalitsuselt (peale valdade, kust aruanded olemas), Kuressaare, Põltsamaa ja Tartu linna emade ja laste nõuandepunktilt ning mitmelt eraorganisatsioonilt. Aruannete kokkuvõtte järgi oli hoolealuseid 1928/29 a. üldse 53 300 (tab. 1). Eraldi võimaldus koguda andmeid umb. 5 300 kohta (omavalitsuste — 3 800 ja era — 1 500), kellega kokku ulatub abisaanute arv 58 600. Elanikkude üldarvust 1. I. 1929 a. teeb see 5%. 1927/28 a. oli aruannete järgi hoolealuseid 47 291. Sel aastal on andmed, peale 1928/29 a. ulatuse, veel Tartu l. emade ja laste nõuandepunktilt ja paarilt eraorganisatsioonilt, kus 1928/29 a. võis olla umb. 2 500 hoolealust. Liites selle arvu 1928/29 a. aruannete kogusummaga saab mõlemal aastal peaaegu võrreldavad arvud. Juurekasv ulatub

Hoolekaste üleriikl arv 1927/28 ja 1928/29 a. — Nombre des assistés et la forme de l'assistance en 1927/28 et 1928/29.

	Abisaanud aasta jooksul			Rügi — État			Linnade — Villes			Maade — Arrondissem.			Eraorganisaits.			Üldse — Total		
	Assistés pendant l'année			Rügi — État			Linnade — Villes			Maade — Arrondissem.			Eraorganisaits.			Üldse — Total		
	Par l'Etat	Maalis	Par les aut.	Abisaanud 1. IV.	Tuli juure 31. III.	Abisaanid 31. III.	Abisaanid 31. III.	Abisaanid 31. III.	Abisaanid 31. III.	Abisaanid 31. III.	Abisaanid 31. III.	Abisaanid 31. III.	Abisaanid 31. III.	Abisaanid 31. III.	Abisaanid 31. III.	Abisaanid 31. III.	Abisaanid 31. III.	Abisaanid 31. III.
Emade ja laste nõuandepunktid	3642	3370	272	3081	3650	1821	2049	1921	765	2615	556	1	271	272	22	266	290	18
Abitarvajate kodud	745	2631	1303	1296	2629	3030	9127	4606	4176	9759	632	3546	4450	4003	8993	4471	1007	1622
Võõraste perekonda paigutamise teel	90	823	344	366	938	66	216	128	68	276	66	87	132	94	383	58	11	8
Arstiabi andmise teel ravilates	1189	3077	1846	1291	78	4324	502	1341	1455	361	141	161	1070	970	252	91	6	72
Muul teel	1110	476	685	130	1260	—	41	434	423	32	11	282	333	236	399	117	113	37
Teatamata viisil	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku — Total	2043	36658	20022	15613	3181	40589	1216	833	519	1524	314	11979	8043	6925	11807	1116	937	6276
Lasteõimed	115	115	—	—	—	—	50	65	52	63	13	—	—	—	—	—	—	—
Rinnalaste ja emade kodud	752	1766	—	14	766	—	1023	510	524	1009	—	75	209	164	180	105	—	—
Lastele	110	1877	1533	944	123	2000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Laste sanatooriumid	110	110	—	91	67	43	24	158	246	242	—	26	26	—	—	—	—	—
Laste suvekodu	191	470	444	26	632	1283	165	26	161	16	—	—	—	—	—	—	—	—
Laste kodud	125	1473	1109	364	172	1770	96	29	26	99	3	842	267	252	857	161	144	488
Pimedate kodud	68	—	—	—	—	—	68	55	13	4	9	—	—	—	—	—	—	—
Vigastatuste kodud	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kurikaduvuete laste kodud	276	—	—	276	206	70	53	223	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nõrgaandisustikkude kodud	103	204	—	204	307	82	21	15	88	6	—	135	69	39	165	80	—	—
Järvallidide asutised	41	—	—	53	94	—	1749	652	599	1802	53	2063	518	473	2108	45	283	39
Vanasid ja vigaste kodud	4982	2401	2651	319	5301	—	1481	541	523	1502	41	854	241	252	693	38	54	23
Sellest: täielisel ülalp. osalisel	3170	2025	1145	271	3201	—	288	88	79	300	12	1209	227	221	1215	6	229	13
Töönaised	1113	64	52	12	161	386	108	3	5	100	2	50	11	1	11	0	148	13
Muud asutised	1777	9185	5654	3631	1478	12441	1072	725	633	1534	102	3862	1792	1671	3963	21	2542	989
Kokku — Total	3820	44820	25678	19143	4660	53300	2263	1558	1142	2678	416	13641	9836	8396	11879	7395	6319	12825
Üldse — Gr. Total	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Andmed puuduvad Järva maaklitsuseil, Tartu, Kuresaare ning Põltsamaa emade ja laste nõuandepunktil ning mitmel eraorganisatsioonil. 2) Andmed puuduvad Järva maaklitsuseil, suseil ja Kure saare ning Põltsamaa emade ja laste nõuandepunktil ning mitmel eraorganisatsioonil. 3) Riigi kurtummeade kool.

Abisaanite ligid 1928/29 a. — Personnes assistées suivant les causes ayant nécessité l'assistance 1928/29.

Uude — Grand total	%			Lahtine hoolekanne Secours sans hospitalisation								Kinnine või poolkinnine hoolekanne Hospitalisation complète ou incomplète							Kokku — Total									
	Lahtisel Sec. sans hospitalisation	Kinnisel või poolkinnisel Hospitalisation compl. ou incompl.	Kokku — Total	Kinniseid ja laste nõuande punk- tide — Stations de consultation pour mères et enfants	Abitarvitajate kodus Secours à la maison	Võrresse perek. pärgul. teel Asistés dans les familles privées	Arstihandmise teel ravi- laas	Muul teel Autre secours	Teadmata viisil Mode de secours inconnu	Kokku — Total	Lasestõimeis	Hindlaseid ja emade kodudes Asistés pour les mères et enfants	Lasesteades d'artels d'enfants	Saandatornuimide Sanatoriums pour les enfants	Lasete suvekõnnikuid Colonies d'été pour les enf.	Lasetskodudes Maisons d'enfants	Pimedate kodudes Asstés des aveugles	Kurkaiduvisit. laste kodudes Asstés des enfants, laste kodudes		Nõrgamõistust. kodudes Asstés des aliénés	Invaliidide asutised Blanchissem. pour les invalides	Tabel. Halp. Eureihen teil. Vanade ja vigaste kodudes — Hais. des vieillards et infirm.	Kokku — Total	Muude asut. kaudu Autres établissements	Kokku — Total			
426	1,2	—	0,9	285	22	117	2	426	2	426	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	337	
775	2,1	—	1,6	680	94	—	1	775	1	775	410	440	110	214	1344	4	276	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	434
586	0,7	3,3	1,2	142	68	4	7	249	7	249	381	440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	220
1285	2,2	4,3	2,6	19	746	29	9	804	1	804	410	440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	276
9788	18,7	28,8	20,9	—	6089	401	147	105	6835	6835	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
341	0,8	2,2	0,7	12	88	5	10	121	10	121	381	440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	220
286	0,0	0,2	0,6	7	7	3	—	—	10	10	381	440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	276
241	0,3	1,1	0,5	—	94	13	15	2	124	124	381	440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	117
2971	6,0	7,7	6,6	2	222	18	2	9	249	249	381	440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	780
581	1,0	1,8	1,1	—	184	28	2	117	347	347	381	440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	184
249	0,3	1,5	0,5	—	212	16	3	—	101	101	381	440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	146
4186	9,9	5,8	9,0	—	3086	14	449	34	8588	8588	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
17476	37,1	55,8	36,8	—	12532	101	263	268	13524	13524	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
4011	10,9	0,5	8,6	—	1945	7	1724	286	3961	3961	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
504	1,4	—	1,1	—	406	4	77	16	503	503	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
404	1,0	—	0,9	—	353	18	4	—	370	370	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
109	0,3	—	0,2	—	105	2	2	—	105	105	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
6	0,0	0,0	0,0	—	6	—	—	—	6	6	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
552	1,1	0,6	1,2	—	489	7	41	5	6	6	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
86	0,2	0,1	0,2	—	73	2	2	1	78	78	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
796	1,8	1,3	1,6	—	564	7	23	10	604	604	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
1215	3,1	0,7	2,6	—	1087	8	20	39	139	139	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
294	0,4	1,5	0,6	—	95	2	9	—	139	139	381	440	085	795	1344	276	304	2	63	10	6	6	2	2	2	6	2483	
6610	10,7	18,1	12,4	2810	953	28	174	341	52	4358	113	1315	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2252
53300	100,0	100,0	100,0	39500	30305	988	4354	1260	5240	859	115	766	2000	110	1263	68	276	307	94	3252	2054	5306	336	1244	—	—	—	—

Kokku — Total

2.

Pour la traduction française s'adresser
à la page 514.

- Sünnituseabi vajavad naised (arsti, im-
maemanda, sünnituseasutise)
- Kuni 6 k. lapsi rinnaga toltvad emad
(väljaspool asutisi) ja kuni 9 kuud rase-
dad naised, kes vajavad arstirohke ja
toetavaid
- Enamgi alla 6 k. lapsed ja alla 6 k. laste
emad, kui lapsed nende juures
- Lapsed 6 kuud kuni 3 a. vanuseni
- Kehtiselt ja vanusest (erred) lapsed
(sõdurite, vigiteenijate, mahajätetud, peu-
misel 3—20 a.)
- Vigaste lapsed
- Kurkaiduvisit. laste kodudes 7—17 a.
- Nakkushaigete lapsed alla 17 a.
- Nõrgamõistust. laste kodudes
- Vaimuhaiged
- Langemõistet
- Pimedad
- Kurkummad
- Alajäseid töövõimetud, haiged ja vigu-
sed alla 60 a.
- Raugad üle 60 a.
- Ajatiseid töövõimetud, haiged ja haavatud
- Ajatiseid töövõimetud, haigete ja ha-
vaute perekonnad
- Vangistatud isikute perekonnad
- Looduslikke õnnetusi kannat. isikud
- Tõdemajja võimiseid kuuluvad isikud
- Eesti kodanikud välismaal
- Kodakondsuse isikud
- Välismaalased
- Muul teel abisaavad, kes vsjavad veel
hoolekannet
- Muud abitarvitajad, kes eespool tähen-
damata
- Mitted põhisel abisaajad
- Abisaaja liik teadmata

8,5 tuh. ehk 18%. 55 800 hoolealusest 1928/29 a. said abi lahtiselt 78% ja kinniselt või poolkinniselt 22% ehk 3½ korda väiksem arv, kui lahtiselt. Võrreldes arvuga aasta algul tuli aasta jooksul hoolealuseid juure 66,7%, lahkus hoolealt 57,3%, aasta lõpuks oli 109,4%, juurekasv 9,4%. Lahtisel hoolekandel tuli juure 72,5%, lahkus 61,0%, aasta lõpul 110,6%, juurekasv 10,6%. Kinnisel või poolkinnisel—tuli juure 50,2%, jäi ära 44,2%, oli aasta lõpul 106,0%, juurekasv 6,0%. Seega on abisaanute arvu liikumine ja juurekasv aasta jooksul lahtisel hoolekandel suurem, kui kinnisel. Liikumist lahtisel hoolekandel suurendab ajutist ja ühekordist abisaanute arv. 1927/28 a. tuli aasta jooksul juure 54,3%, lahkus 44,2%; juurekasv 10,5%, seega märksa suurem, kui järgneval aastal.

2. Hoolealla kuuluvuse põhjused.

Causes de l'admission à l'assistance.

ta jooksul abisaanud isiku kohta, teadmatuid 12,4% (tab. 2). Lääkide alajaotusi on ainult üksikuis aruandeks, mistõttu pole esitatud neist kokkuvõtet. Tabel 2 nomenklatuuris on toodud abisaanute liigid ühes numbritega, mis neil ministeeriumi vastavais juhtinööres ja missugusega märgitakse liik aruandelehtedel. Kuna aruandeks andmed puuduvad mitme emade ja laste nõuandepunkti hoolealuste kohta, peab vastavais liiges (võimalapsed, raskead emad) abisaanute arv olema protsendiliselt tunduvalt suurem.

Suurim arv hoolealuseist on raugad—üle 60 aastased, keda üldse 17 176 (36,8%). Teisel kohal esinevad puudustkannatavad kehaliselt ja vaimliselt terved lapsed (peamiselt sõdurite, riigiteenijate ning mahajäetud 3—20 a. vanuseni) — 9 768 (20,9%). Alaliselt töövõimetuid, haigeid ja vigaseid, alla 60 a. vanuseid on 4 186 (9,6%). Ajutiselt töövõimetuid, haigeid ja haavatuid, kes vajavad abi laenuks või toetuseks on 4 011 (8,6%). Nõrgamõistuslike, vaimuhaigete ja langetõbiste arv ulatub 2 971 (6,6%). Viimast kolme liiki lahus pole näidatud riiklikul hoolekandel tervishoiu asutis viibinute kohta, mistõttu toome ka üldarvu ühise. Lapsi 6 kuust kuni 3 a. vanuseni on 1 238 (2,6%). Teistes liikides hoolealuste arv kõigul 1% ümber. Mitmel põhjusel abisaanute arv tõuseb 294 (0,6%). Raukadest on lahtisel hoolekandel 78,7%, kinnisel — 21,3%. Puudustkannatavaist kehaliselt ja vaimliselt terveist lastest (liik 5)—lahtisel—70,0%, kinnisel—30,0%. Nõrgamõistuslikest, vaimuhaigetest ja langetõbisteist — lahtisel — 73,8%, kinnisel — 26,2%.

3. Hoolealuste sugu.

Sexe des assistés.

Sugu on aruandeks toodud hoolealuste koostise kohta 31. III, täh. aruandeaasta lõpuks. Hoolealuseid seks momendiks oli 34 973, neist sugu teada 34 829, teadmatuid 0,4%. Mehi on nimetatud hoolealuste arvus 12 863 ehk 36,8% ja naisi 21 966 ehk 63,1%. Lahtisel hoole-

Abitarvanud isikute eritus liikide järgi aitab selgitada hoolealla kuuluvuse ligemaid põhjusi. Abitarvitajate liik on teada 46 690 aas-

kandel on naiste % kõrgem — 64,3%, kui kinnisel — 58,7%. Vaadeldes hoolealuste sugu nende liikide järgi selgub, et raukadest on üle ¾ naisi (77,7%), kehaliselt ja vaimliselt terveist lastest (liik 5) on natuke üle poole poisse—51,2%. Alaliselt töövõimetuist naisi 64,5% ja ajutiselt töövõimetuist — 65,6%. Langetõbiste, nõrgamõistuslike ja vaimuhaigete hulgas on naisi vähe üle poole — 53,1%. Võrrelda hoolealuste soolist vahekorda vastavate elanikkude arvude alusel võimaldub 1922 a. rahvalugemise andmeil. 1000 kohta tuleb hoolealuseid mehi 25 ja naisi 37, seega naiste hulgas hoolealuseid ligi 1½ korda rohkem, kui mceste. 1000 kohta rauke mehi tuleb 6, naisi 17; kehaliselt ja vaimliselt terveid lapsi (liik 5) poisse tuleb 6, tüdrukuid 5; vaimuhaiged —, langetõbiseid ja nõrgamõistuslike nii mehi kui naisi 2.

4. Hoolealuste vanus.

Age des assistés.

Vanus on toodud aruandeks samuti hoolealuste arvu kohta aruandeaasta lõpul — 31. III. Niinematud momendiks oli andmeid 35 000 hoolealuse vanuse kohta, mis suurem vastavast üldarvust 180 võrra — mõnes aruandes on arvestatud aasta jooksul üldse hooleall olnute vanus. Emade ja laste nõuandepunktidelt osa andmete puudumise tõttu on suhtarvud nooremale vanuserühmale kohta liiga madalad. Vanuse määramisel on vähe ebatäpsusi, millised protsendiliselt aga pole väga suured.

Suuremal arvul on hoolealuste hulgas üle 60 a. — 14 334 ehk 41,0%. Täieeaseid 21 — 60 a. on 6 926 ehk 19,8%. Alaeaseid üldse 13 749 ehk 39,2%: alla 1 aastaseid 883 ehk 2,5%; 1 — 2 a. — 1 434 ehk 4,1%; 3 — 7 a. — 5 197 ehk 14,8%; 8 — 16 a. — 5 494 ehk 15,7%; 17 — 20 a. — 741 ehk 2,1%. Kehaliselt ja vaimliselt terved lapsed (liik 5) on peamiselt 8—16 a.—3 958 ehk 61,1% ja 3 — 7 a. — 2 159 ehk 33,3%. Nii alaliselt, kui ajutiselt töövõimetud on peamiselt 21 — 60 a., samuti nõrgamõistuslikud, vaimuhaiged ja langetõbised. Võrreldes elanikkude arvuga vastavast vanuserühmast 1922 a. rahvalugemise andmeil tuleb 1 000 kohta üle 60 a. hoolealuseid 120; 21 — 60 a. — 12; alaeaseid üldse — 188, neist 17 — 20 a. — 9, 8 — 16 a. — 28, 3 — 7 a. — 69, 1 — 2 a. — 39 ja alla 1 aastaseid — 43.

5. Hoolekande kulud.

Dépenses pour l'assistance.

Hoolekande kulud on teada kõigi selpool aruandete põhjal arvestatud hoolealuste kohta, peale Nõrme linna kinnise või poolkinnise hoolekande kulude mõlemal aastal ja riigi kulude lahtisel hoolekandel hoolealuseile arstiabi andmiseks ravilais 1927/28 a.

Kulude üldsumma aruannete järgi tõuseb (tab. 4) 1928/29 a. 4 087,5 tuh. kr. Arvates siia juure Nõrme linnalt puuduvaid kulusid umb. 26 tuh. kr tõuseb summa 4 113,5 tuh. kr., mis vastab hoolealuste arvule 53,3 tuh. Juurelisatud ligikaudse hoolealuste arvu—5,3 tuh. kohta pole võimalik tuua vastavat kulusummat.

3.

	Sugu—Sexe				Kuni 1 a.	1-2 a.	3-7 a.	8-16 a.	17-20 a.	21-60 a.	Üle 60 a.	Mõists d'un an					60 a. Plus de			
	Mehed	Naised	Hombres	Femmes								%	1-2 a.	3-7 a.	8-16 a.	17-20 a.		21-60 a.	Üle 60 a.	1-2 a.
1. Sünnituseabi vajavad naised (arsti, ümmaamaanda, sünnituseasutise)—Femmes assistées en couches	—	28	—	100,0	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	82,1	—
2. Kuni 6 k. lapse tootvad emad (väljaspool asutisi) ja 9 kuud vanused naised, kes vajavad arstirohke ja toidaineid—Mères allaitant ses enfants au-dessous de 6 mois et mères avant l'accouchement secourues en médicaments et denrées alimentaires	237	328	41,9	55,1	115	280	14	10	25	6	20,3	20,3	40,6	2,5	1,8	4,4	—	—	4,4	1,1
3. Enamata alla 6 k. lapsed ja alla 6 k. laste emad, kui lapsed nende juures—Enfants au-dessous de 6 m. ou mères des enfants seuls	40	126	24,1	75,9	51	28	1	18	214	—	—	16,3	8,9	0,3	0,3	5,8	—	—	68,4	—
4. Lapsed 6 k. kuni 3 a. vanuseni—Enfants de 6 mois — 3 ans	365	447	45,0	55,0	180	550	—	—	—	—	—	23,8	72,9	3,3	—	—	—	—	—	—
5. Kohalised ja valmisel tevel lapsed (sõdurite, riigiteenijate, mahajäetud, peamiselt 3-20 a.)—Enfants physiquement et moralement sains princip. des militaires et employés et les enfants abandonnés de 3-20 ans	3 811	3 151	51,2	46,8	33	97	2 159	8 958	224	2	6	0,5	1,5	33,3	61,1	3,5	—	—	0,0	0,1
6. Vigased lapsed—Enfants infirmes	98	31	55,1	44,9	—	1	16	36	13	—	—	—	1,5	26,5	52,9	19,1	—	—	—	—
7. Kurikaldumusiega lapsed 7-17 a.—Enfants délinquants (de 7-17 ans)	208	20	91,2	8,8	—	—	—	213	15	—	—	—	—	—	93,4	6,6	—	—	—	—
8. Nakkushaiged lapsed alla 17 a.—Enfants malades contagieux, au dessous de 17 ans	48	70	36,1	61,9	—	3	23	80	2	—	—	—	2,6	20,2	75,4	1,8	—	—	—	—
9. Mõrgamütsitusküü—Faites d'esprit	1080	1164	46,9	53,1	—	1	—	80	68	250	134	—	0,2	—	14,8	12,5	—	—	47,5	24,7
10. Valmubaiged—Aliénés	—	—	—	—	—	1	—	4	9	254	54	—	0,3	—	1,2	2,8	—	—	78,9	16,8
11. Langedõbised—Épileptiques	—	—	—	—	—	—	1	5	62	12	—	—	—	—	1,1	5,6	10,1	—	69,7	13,5
12. Pimesad—Aveugles	217	264	45,1	54,9	—	—	19	25	208	229	—	—	—	—	—	—	—	—	43,2	47,9
13. Kurttunnad—Sourd-muets	111	108	50,7	49,3	—	2	96	26	60	35	—	—	—	—	0,9	43,3	11,9	—	27,4	16,0
14. Alaliselt töövõimetus, haiged ja vigased alla 60 a.—Incapables au travail malades et infirmes incurables moins de 60 ans	949	1 721	35,5	64,5	—	4	27	95	2 438	99	—	—	—	—	0,1	1,0	3,6	—	91,6	3,7
15. Rauged üle 60 a.—Vétérans au-dessus de 60 ans	2 878	40 302	22,3	77,7	—	16	42	8	155	12 060	—	—	—	—	0,1	0,3	0,1	—	1,2	98,3
16. Ajutiselt töövõimetus, haiged ja haavatud—Incapables au travail temporairement, malades et blessés curables	414	789	34,4	65,6	2	1	16	36	41	1 029	76	—	—	—	0,2	1,3	3,0	—	85,5	6,5
17. Ajut. töövõimetus, haigete ja haavatute perekonnad—Membres de famille de ces personnes (p. 40)	187	241	43,7	56,3	4	10	66	147	15	176	10	—	—	—	1,0	2,9	15,4	34,4	3,5	41,1
18. Vanglastatud isikute perek.—Membres de famille des prisonniers	101	130	45,7	54,3	7	22	63	77	3	37	9	—	—	—	3,2	10,1	23,9	35,3	1,4	17,0
19. Looduslikke õnnetusi kannatanud isikud—Personnes ayant souffert de séismes	1	2	33,3	66,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20. Tõbmaija võtmisele kuuluvad isikud—Pers. désignées pour les maisons de travail	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21. Eesil kodanikud välismaal—Sujets éstoniens à l'étranger	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22. Kodakondsuse isikud—Personnes sans sujetéon	147	223	39,7	60,3	6	21	86	72	7	108	91	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23. Välismaalased—Étrangers	19	40	20,3	79,8	—	—	4	16	1	17	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24. Muul teel abinavad, kes vajavad veel hooldekannet—Pers. secourues ayant épaulé ment un autre source d'assistance	242	272	47,1	52,9	—	5	11	39	8	188	263	—	—	—	1,0	2,1	7,9	1,5	36,6	51,2
25. Muud abitarvitajad, kes espool tihendamata—Autres assistés non indiqués précédem.	84	173	18,4	81,6	—	—	7	19	20	386	25	—	—	—	1,5	4,1	4,4	—	84,5	5,5
26. Mitmel põhjusel abivajavad—Assistés aux causes multiples	81	32	40,8	59,2	1	17	51	93	104	218	—	—	—	—	0,1	1,1	3,5	6,3	74,2	14,8
27. Teadmata põhjusel—Cause d'assistance inconnu	2 150	2 318	48,2	51,8	485	578	2 417	454	26	190	374	—	—	—	10,7	12,8	53,4	10,0	0,6	4,2
Kokku—Total	12 863	21 966	36,9	63,1	883	1 434	5 197	5 494	741	6 926	14 334	—	—	—	2,5	4,1	14,8	15,7	2,1	19,8

- Sünnituseabi vajavad naised (arsti, ümmaamaanda, sünnituseasutise)—Femmes assistées en couches
- Kuni 6 k. lapse tootvad emad (väljaspool asutisi) ja 9 kuud vanused naised, kes vajavad arstirohke ja toidaineid—Mères allaitant ses enfants au-dessous de 6 mois et mères avant l'accouchement secourues en médicaments et denrées alimentaires
- Enamata alla 6 k. lapsed ja alla 6 k. laste emad, kui lapsed nende juures—Enfants au-dessous de 6 m. ou mères des enfants seuls
- Lapsed 6 k. kuni 3 a. vanuseni—Enfants de 6 mois — 3 ans
- Kohalised ja valmisel tevel lapsed (sõdurite, riigiteenijate, mahajäetud, peamiselt 3-20 a.)—Enfants physiquement et moralement sains princip. des militaires et employés et les enfants abandonnés de 3-20 ans
- Vigased lapsed—Enfants infirmes
- Kurikaldumusiega lapsed 7-17 a.—Enfants délinquants (de 7-17 ans)
- Nakkushaiged lapsed alla 17 a.—Enfants malades contagieux, au dessous de 17 ans
- Mõrgamütsitusküü—Faites d'esprit
- Valmubaiged—Aliénés
- Langedõbised—Épileptiques
- Pimesad—Aveugles
- Kurtunnad—Sourd-muets
- Alaliselt töövõimetus, haiged ja vigased alla 60 a.—Incapables au travail malades et infirmes incurables moins de 60 ans
- Rauged üle 60 a.—Vétérans au-dessus de 60 ans
- Ajutiselt töövõimetus, haiged ja haavatud—Incapables au travail temporairement, malades et blessés curables
- Ajut. töövõimetus, haigete ja haavatute perekonnad—Membres de famille de ces personnes (p. 40)
- Vanglastatud isikute perek.—Membres de famille des prisonniers
- Looduslikke õnnetusi kannatanud isikud—Personnes ayant souffert de séismes
- Tõbmaija võtmisele kuuluvad isikud—Pers. désignées pour les maisons de travail
- Eesil kodanikud välismaal—Sujets éstoniens à l'étranger
- Kodakondsuse isikud—Personnes sans sujetéon
- Välismaalased—Étrangers
- Muul teel abinavad, kes vajavad veel hooldekannet—Pers. secourues ayant épaulé ment un autre source d'assistance
- Muud abitarvitajad, kes espool tihendamata—Autres assistés non indiqués précédem.
- Mitmel põhjusel abivajavad—Assistés aux causes multiples
- Teadmata põhjusel—Cause d'assistance inconnu

Võrdeliselt hoolealuste arvuga aga peaks kõigile 58,0 tuh. hoolealusele kulutatud summa ulatuna 4525 tuh. kr. Eelpool nimetatud 4087,5 tuh. kr langeb lahtisele hoolekandele 45,0% ja kinnisele või poolkinnisele 54,0%. Riik on kulutanud hoolekandeks aruannete järgi 1292,0 tuh. kr, linnad 1544,0 tuh. kr, maad 975,0 tuh. kr ja eraorganisatsioonid 275,0 tuh. kr. Peale selle toetab riik omavalitsusi ja eraorganisatsioone ning kannab hoolealuste ülalpidamise kulusid omavalitsuste ja era hoolekandeesutisise, kui

nende cest hoolekanne seaduse järgi kuulub riigile. Neid kulusid pole toodud riiklikus üldsummas, kuna need arvestatud omavalits. ja eraorg. poolt. 1 elaniku kohta riigis tuleb hoolekandekulu kuni 4 kr. 1927/28 a. kulus hoolekandeks üldse aruannete järgi 3406,0 tuh. kr. Ühtlustades mõlema vaadeldava aasta kulusid ulatuselt, kuivõrt see võimalik, selgub kuni 4% juurekasv viimasel aastal, võrreldes eelnevaga.

Üleriiklikud Hoolekande kulud 1927/28 ja 1928/29 a. Kr. ¹⁾—Dépenses totales pour l'assistance publique en 1927/28 et 1928/29.

4.	1928/29					1927/28				
	Riigi	Linnade	Maade	Eraorgan.	Kokku	État	Villes	Arrond.	Organ. privées	Total
Lahtisel hoolekandel — Secours sans hospitalisation.										
Emade ja laste nõuande punktides—Stations de consultation pour mères et enfants	—	21 374	13	6 329	27 716	—	27 998	16	2 254	30 188
Abitarvitajate kodus—Secours à la maison	77 634	503 910	348 418	47 845	977 807	42 805	460 832	366 641	20 955	891 263
Võõrasse perekonda paigut. teel—Assistés dans les familles privées	12 222	16 448	21 498	1 457	54 625	9 979	13 827	18 651	1 241	43 698
Arstlabi andmise teel—Secours médical en hôpitaux	578 883	127 983	49 266	8 777	764 909	—	133 058	65 490	5 224	201 772
Muul teel—Autre secours	—	3 810	22 931	8 160	34 901	—	10 595	22 171	8 689	41 455
Teadmata—Mode de secours inconnu	—	3 591	—	—	3 591	—	4 032	—	—	4 032
Kokku—Total	668 739	677 116	445 126	72 568	1 863 549	52 784	650 242	470 969	38 393	1 212 388
Kiunisel ja poolkiunisel hoolekandel — Hospitalisation complète ou incomplète.										
Rinnalaste ja emade kodudes—Asiles pour les mères et enfants	166 112	—	—	469	166 581	154 082	—	—	—	154 082
Lasteasutades—Jardins d'enfants	—	98 158	3 943	4 844	101 945	—	91 333	8 421	5 368	105 122
Lastesanaatoriumides—Sanatoriums pour les enfants	53 104	—	—	—	53 104	14 687	—	—	—	14 687
Lastesuvekoloniides—Colonies d'été pour les enfants	13 722	21 185	1 434	29 997	66 338	32 527	951	—	11 452	44 930
Lastekodudes—Maisons d'enfants	62 344	349 597	140 529	47 993	601 423	105 083	397 797	105 426	25 202	635 508
Pimedate kodudes—Asiles des aveugles	37 870	—	—	—	37 870	33 796	—	—	—	33 796
Vigastelaste kodudes—As. des enf. infirmes	—	—	—	—	—	25 998	—	—	—	25 998
Kurikalduvustega lastekodudes—Asiles des enfants délinquants	145 955	—	—	—	145 955	147 500	—	—	—	147 500
Nõrgamõistuslike kodudes—Asiles des aliénés	8 3340	—	59 776	—	143 116	83 193	—	32 372	13 234	128 799
Invalidide asutisise.—Établissements pour les invalides	11 263	—	—	36 710	47 973	52 869	—	188	—	53 057
Vanade ja vigaste kodudes—Maisons des vieillards et infirmes	—	400 112	322 858	59 028	781 996	—	412 827	280 323	78 294	771 444
Mais asutisise — Autres établissements	49 224	3 462	1 523	23 447	77 656	45 758	2 940	6 775	25 621	81 100
Kokku—Total	623 894	867 51	530 063	202 488	2 223 959	695 493	905 854	483 505	159 171	2 194 023
Üldse kokku—Gr. total	1 292 633	1 544 630	975 189	275 056	4 087 508	748 277	1 556 096	964 474	197 564	3 406 411

6. Riiklik hoolekanne.

Activité de l'État.

Riik täidab Hoolekandeseaduse järgi temale kuuluvaid ülesandeid osalt otsekohese hoolekande teel, osalt paigutades oma hoolealuseid omavalitsuste ja era hoolekandeesutisisesse ja kandes nende ülalpidamise kulu. Otsekoheselt riiklikul hoolekandel oli 1928/29 a. jooksul 3 820 isikut, kellele kulus 1 292 633 kr. Lahtisel hoolekandel oli 2 043 isikut ehk 53,5%, milleks kulus 668 739 kr ehk 51,5%. Kinnisele või poolkinnisele — kuulus 1 777 hoolealust ehk 46,5%, kellele kulutati 623 894 kr ehk 48,5%. Lahtisel hoolekandel said abi oma kodus elades 745 isikut, 77,8 tuh. kr. Kodus abisaanust on ligi pooled 6 kuust kuni 3 a. vanused lapsed, keda oli

aasta algul 129, tuli juure 204, seega aasta jooksul 333; lahkus 116 ja jäi 31. III. 1929 a. 217, juurekasv 88 last. Nende ülalpidamiseks kulus riigil 25 492 kr, abi kuus ulatus 5,75 kr kuni 20 kr. Üle poole kodus abisaanust olid langetõbised, nõrgamõistuslikud ja vaimuhaiged, üldse 371 isikut. Nende ülalpidamiseks kulus 48 268 kr. Toetus kuus ulatus langetõbiseil 10 kr kuni 20 kr, vaimuhaiged 5 kr — 30 kr ja nõrgamõistuslikel 6 kr — 18 kr. Aasta algul oli neid 238, aasta lõpuks tõusis arv 350 peale, seega 112 isiku võrra. Võõrais perekonnas ülalpidamisel oli riigil 99 hoolealust, kellele kulus 12,0 tuh. kr. Kasvatada on antud 6 kuust kuni 3 a. lapsi 8, mis läks maksma 807 kr, kulu kuus ulatus 10 kr

¹⁾ Hoolekande kulud on teada kõigi tab. 1 toodud hoolealuste kohta peale Nõmme linna (v. märkus tab. 1) ja riigil lahtisel hoolekandel hoolealusele arstilabi andmise kulude.

kuni 20 kr. Peamiselt oli paigutatud võõr-
raisse perekonnisse vaimuhaigeid, langetõbi-
seid ja nõrgamõistuslikke, üldse 91 isikut,
vastavast kulud ulatusid 11 415 kr; kuus 4 kr
kuni 25 kr. Arv kasvas aasta jooksul 46 pealt
81, seega 35 võrra.

Arstiabi ravilais on riik annud
1199 isikule, milleks kulutas 578,9 tuh. kr.
Arstiabi saanuist on kõik nõrgamõistuslikud,
vaimuhaigeid või langetõbised, nende arv oli
aasta algul 778, aasta lõpul — 31. III. 1929 a. —
847, juurekasv 69 võrra. Ravitavaist oli (tab.
5) vaimuhaigemaja „Seevaldis“ aasta jooksul
808, „Jämejalal“ — 187, „Pilgusel“ — 67 ja

Tartu ülikooli närvikliinikus — 137. Peale
selle oli riigi kulul paigutatud nõrgamõistus-
likke, vaimuhaigeid ja langetõbiseid omava-
litsuste ning era hoolekandeaustisisesse aasta
jooksul üldse 561, missugune arv ulatus aasta
algul 375 ja lõpul 479 — juurekasv 104. Nende
üalpidamise kuludeks maksis riik aasta jook-
sul 129 904 kr. Hoolealuseist viibisid vanade-
kodudes 369, Sindi varjupaigas — 169 ja
„Naini“ nõrgamõistuslikkude kodus — 23.
(Need arvud on tab. 1 toodud mitte riikliku
lahtise, vaid omaval. ja eraorg. kinnise hoole-
kande all. „Võisiku“ on 1927/28 a. nõrgamõis-
tuslikkude ja 1928/29 a. vanadekodude hulgas.)

Vaimuhaigete, nõrgamõistuslikkude ja langetõbiste arv riiklikul hoolekandel 1928/29 a.
Nombre des aliénés et épileptiques assistés aux frais de l'Etat en 1928/29.

5.	Aasta jooksul üldse <i>Pendant de l'année</i>	1. IV.	Juure- tulnud <i>Entrés</i>	Ärajäänud <i>Radiés</i>	31. III.	+ -	Kulu aastas kr. <i>Dépenses en kr.</i>
Seevaldi vaimuhaigemajas	808	555	253	234	574	19	377 806
Jämejala	187	141	46	31	156	15	112 123
Pilguse	67	49	19	9	58	9	21 724
Tartu ülikooli närvikliinikus	137	33	104	78	59	26	27 140
Kavasuu vanadekodus	49	33	16	8	41	8	11 596
Erastvere	147	106	41	34	113	7	33 939
Võisiku	68	39	29	2	66	27	14 488
Sindi varjupaigas	169	110	59	25	144	34	39 290
Eivere vanadekodus	12	12	—	1	11	— 1	2 816
„Naini“ nõrgam. kodus	23	15	8	1	22	7	5 716
Narva linna vanadekodus	7	5	2	2	5	0	1 272
Tartu	57	51	6	8	49	— 2	18 262
Tallinna	23	—	23	1	22	22	1 467
Valga	5	3	2	—	5	2	712
Paide	1	1	—	—	1	0	246
Abitarvitajate kodus	371	238	133	21	350	112	48 268
Võõrats perek. üalp.	91	46	45	10	81	35	11 415
Rinnalaste ja emade kodudes	7	4	3	6	1	— 3	...
Üdriku nõrgamõistusl. kodus	163	82	21	15	88	6	39 340
Kokku—Total	2 332	1 523	809	486	1 846	323	851 810

Kinnist ja poolkinnist hoole-
kannet teostab riik 16 mitmesuguse hoole-
kandeaustise kaudu. Peale selle kannab 3 su-
vekolonii üalpidamise kulud, kuna tegelikult
juhivad neid omavalitsused (Tallinnas 2, Tar-
tus 1).

Rinnalaste kodusid on riigil 4:
Nõmmel, Tartus, Narvas ja Kuressaares. Ü-
ldine kohtade arv kodudes ulatub 1928/29 a. 309.
Hoolekandeaustiseid oli aasta jooksul 752; aasta
algul 294 ja lõpul — 31. III. 1929 a. — 331, juu-
rekasv 37 lapse võrra. 1927/28 a. oli kodudes
üldse 703 last; aasta algul — 1. IV. 1927 a.
— 299. Hoolealuseiks olid peamiselt lap-
sed 6 kuust kuni 3 a. vanuseni — üldse 410,
ehk 55% ja emata, alla kuue kuused lap-
sed ning emad, kes rinnalaste ja emade-
kodudes toidavad oma kuni 6 kuuseid
lapsi rinnaga (nende lapsi eraldi ei är-
vestata) — 317, ehk 42%. Vaimuhaigeid oli
kodudes aasta jooksul 7. Rinnalaste ja emade
kodude kulud ulatusid 166 112 kr, milles era-

korralisi 1543 kr. Aastane kodudes viibinute
arv (hoolealuste aasta jooksul asutisises viibi-
mise päevade koguarv jagatud aasta päevade
arvuga) tõuseb 84. Ühe aastase kodus viibinu
kohta tuleb korralisi kulusid 1957 kr (5,8 kr
päevas), sellest personaali palkaks kulub 787
kr, hoolealuste üalpidamiseks 568 kr ja ma-
japidamise kuludeks 558 kr. (Eraldi toome
aruandeis esitatud kulturühmadest vaid suure-
mad, peale siin loendatute on aruandeis veel
õppe- ja muud kulud.)

Laste sanatooriume on riigil 1 —
Tahevas, 50 kohaga. Hoolealuseid tiisikuse-
haigeid lapsi viibis sanatooriumis aasta jook-
sul 110; aasta algul 19, lõpul 43, juurekasv
24 haiget. 1. IV. 1927 a. ulatus laste arv 8.
Lapsed on 3—16-aastased. Kulused oli riigil
sanatooriumi üalpidamiseks 53 104 kr, milles
erakorralisi 8 267 kr. Aastane asutisises viibi-
nute arv võrdus 43, neist oli omal kulul 9.
Ühe aasta jooksul sanatooriumis viibinu kohta
tuleb korralisi kulusid 1 043 kr, (2,8 kr päe-
vas), sellest personaali palkadeks 354 kr, hai-

gete ülalpidamiseks 436 kr ja majapidamiseks 235 kr.

Laste suvekoloniisid peab riik ülal 2 (peale selle, nagu tähendatud eelpool, kannab 3 suvekoloniid kulud, kuna tegelikult need on omavalitsuste juhtimisel). Neis 2 koloniis oli kohti 185. Hoolealuseid, kelleks kehaliselt ja vaimliselt terved lapsed (liik 5), oli umb. 2 suvekuu jooksul, mil koloniid tegevad, üldse 191, vanuselt 3—16 a. Aastane viibinute arv tõusis 20. Koloniide kulud ulatusid 13 722 kr, mis teeb 1 aasta jooksul viibinu kohta 686 kr (1,8 kr päevas), sellest kulus personaali palkadeks 147 kr, laste ülalpidamiseks 407 kr, õppekuludeks, millised siin seltsivad teiste kuldudega, 15 kr ja koloniide majapidamiseks 41 kr.

Laste kodused on riigil 1, Vaivaras, 125 koha ja samapalju aasta jooksul viibinuga; aasta algul oli lapsi 96, lõpul 99, juurekasv 3 lapse võrra. Hoolealuste hulgas oli kaitseväelaste ja riigiteenijate lapsi 99 ning muid terveid lapsi 26. Laste vanus ulatus 3—20 a., peamiselt olid 8—16 aastased. Kulu läks kodu ülalpidamiseks 63 304 kr. Aastane asutises viibinute arv tõusis 97, neist 1 kohta tuli kulu 655 kr (1,8 kr päevas), milles personaali palgaks 166 kr, laste ülalpidamiseks 312 kr, õppekuludeks 17 kr ja majapidamiseks 149 kr.

Kurikalduvustega laste kodusid peab riik ülal 3: Harkus, Saksis ja Koloveres, 220 koha ja 276 hoolealusega aastas; aasta algul ulatus hoolealuste arv 206 ja lõpul 223, juurekasv 17 võrra. Eelneva aasta algul — 1. IV. 1927 oli hoolealuseid 287. Arvus 31. III — 223 — oli poisse 204 ja tüdrukuid 19; vanuselt 8—16 a. 208 ja 17—20 a. 15. Kodude ülalpidamine läks maksma riigil 145 955 kr, milles erakorralisi kulusid 3 466 kr. Aastane kodudes viibinute arv võrdus 201, kulu 1 kohta tuli korraliselt 710 kr (1,8 kr päevas), sellest palkadeks personaalile 322 kr, hoolealuste ülalpidamiseks 249 kr, õppekuludeks 28 kr, majapidamiseks 77 kr.

Pimedate kodusid peab riik ülal 2, Tartus (neist teine koolkodu, töötavad mõlemad koos), 60 koha ja 68 aasta jooksul viibinuga; aasta algul oli hoolealuseid kodudes 55, lõpul — 31. III. 1929 a. — 64, juurekasv 9 võrra. Eelneva aasta algul — 1. IV. 1927 a. — oli kodudes pimedaid 41. Kulu läks kodude ülalpidamiseks 37 870 kr. Aastane viibinute arv võrdus 53, kulutati 1 viibinu kohta 715 kr (2,0 kr päevas), sellest personaali palkadeks 298 kr, pimedate ülalpidamiseks 244 kr, õppekuludeks 78 kr ja majapidamiseks 82 kr.

Nõrgamõistuslike kodused on riigil 1, Udrikus, 80 kohaga. Aasta jooksul oli kodus 108 nõrgamõistuslikku; algul 82,

lõpul 88, 1. IV. 1927 a. 74. Nimetatud 88 nõrgamõistuslikust oli $\frac{2}{3}$ mehi ja $\frac{1}{3}$ naisi. Hoolealuste vanus ulatus 8—16 a. 60, 17—20 a. 15 ja 21—60 a. 13 isikul. Kulused oli asutisel 83 340 kr. Aasta jooksul viibinuid oli 85, kellest 1 kohta tuli kulu üldse 980 kr (2,7 kr päevas), selles personaali palkadeks 208 kr, nõrgamõistuslike ülealpidamiseks 185 kr, õppekuludeks 8 kr ja majapidamiseks 568 kr.

Kokkuvõttes oli riigi hoolekandel, arvatud ühes omaval. ja era asutises viibinud, aasta jooksul 2 332 nõrgamõistuslikku, langetõbist ja vaimuhaiget; aasta algul 1 523, tuli aastas juure 809, jäi ära 486, aasta lõpul oli 1 846, juurekasv 323. Nende ülalpidamiseks ühes ravimiskuludega tervishoiuasutises kulus riigil 851 810 kr (arvamata 7 rinnalaste ja emade kodudes viibinut, kelle kohta kulud eraldi pole teada).

Sõjainvaliidide asutisena peab riik ülal ühiselumaja Tallinnas, 40 koha ja 41 invaliidiga aasta jooksul. 1. IV. 1927 a. oli asutises invaliide 86, 1. IV. 1928 a. — 27 ja 31. III. 1929 a. — 19, nende arv seega kahaneb alatasa. Kulused oli aastas 11 263 kr. Aastane asutises viibinute arv võrdus 23; 1 kohta tuli kulu üldse 490 kr (1,8 kr päevas), selles personaalile 168 kr, invaliidide ülalpidamiseks 257 kr ja majapidamiseks 50 kr.

Riigi kurttummade kool (tabelis toodud muude asutiste all) asub Porkunis (endine Vändra), 120 koha ja 111 hoolealusega aastas; 1. IV. 1927 oli asutises 108 kurttumma, missugune arv püsis ka 1. IV. 1928 a., kuna 31. III. 1929 a. langes 106 peale. Viimasteist oli mehi 66 ja naisi 40. Vanuselt oli 8—16 a. 79, 17—20 a. 25 ja 21—60 a. 2. Kooli kulud ulatusid 49 224 kr. Aastane asutises viibinute arv võrdus 70, neist 1 peale langes kulusid üldse 708 kr (1,8 kr päevas), sellest personaalile 430 kr, hoolealuste ülalpidamiseks 181 kr, õppekuludeks 6 kr ja majapidamiseks 81 kr. Peale selle töötas 1927/28 a. riigi viigastelaste kodu, Tahevas, 50 kohaga ja 17 vigase lapsega. Kodu likvideeriti 1. I. 1928 a.

Riiklike hoolekandeaasutiste kulusid kaetakse otsekohe riigi summadest 90,0%, saadakse asutiste oma majapidamisist 8,4% ja hoolealuste või nende omaksete tagasimaksumedest 0,2%; muul teel väiksemal määral.

7. Omavalitsuste hoolekand.

Activité des administrations locales.

Omavalitsuste hoolekande kohta 1928/29 a. puuduvad andmed: Järva maavalitsuselt (valdade aruanded on saadud) ja Tartu, Kuressaare ning Põltsamaa linna emade ja laste nõuandepunktilt. Peale selle puudub aruanne Nõmme linna kinnise või poolkinnise hoolekande kulude kohta.

1928/29 a. oli omavalitsuste hoolekandel aruannete järgi (tab. 6) 44 820 isikut. Arvanud juure 3 800, kes teada ligikaudseil andmeil, nagu tegime üleriikliku arvu määramiselgi, tõuseb omavalitsuste hoolealuste arv 48 620. Liites toodud 44 820 hoolealusega Tartu l. emade ja laste nõuandepunktilt abisaanuid umb. 2 450, saab 47 270 isikut. See arv on ligikaudu võrreldav ulatuselt 1927/28 a., mil oli aruannete järgi omavalitsusil hoolealuseid 39 723, juurekasv seega 7 547 ehk 19% võrra.

Omavalitsuste hoolekande kulud ulatuvad aruannete järgi (tab. 7) 2 519,8 tuh. *kr.* Arvanud kulud neile hoolealuseile, kelle kohta puuduvad aruanded, umb. 80 tuh. *kr.*, tõuseb eelpool nimetatud summa ümmarguselt 2 600 tuh. *kr.* 1927/28 a. kulusumma saab võrreldavaks järgneva aasta kuludega liites viimase aruannete kokkuvõttega Tartu l. emade ja laste nõuandepunkti kulud umb. 7 tuh. *kr.*, millega kokkuvõtte summa tõuseb 2 526,8 tuh. *kr.* 2 460,8 tuh. *kr.* vastu 1927/28 a.; juurekasv ligi 3%. Mõlemal aastal tuleks arvata juure aruannete kokkuvõtteile (tab. 7) Nõmme linna kinnise hoolekande kulusid (umb. 26 tuh. *kr.* 1928/29 a.) saaks kulusumma, mis vastaks (tab. 6) toodud hoolealuste arvule.

Toodud hoolealuste üldarvust 48,8 tuh. kuulub linnade hoole alla 28,8 tuh. ja maade — 19,8 tuh. ehk umbes vahekorras 3:2. Hoolealuste arvu võrdluseks üksikute linnade ja maade vahel on toodud nende arv % vastavast elanikkude arvust. Linnades on võetud aluseks elanikkude arv 1. I. vastaval aruande-aastal, maades kasutatud 1922 a. rahvalugemise andmeid. Elanikkude üleriiklikust arvust kuulub omavalitsuste hoole alla 4%. Abi saab vastavalt omavalitsusilt linnaelanikkudest 7,7% ja maaelanikkudest 2,4%. Hoolealuste % linnades kõigub väga laias vahemikus, mõnes linnas on ebaloomulikult suur (Võrus, näit., 1928/29 a. 23,7%). Hoolekande kulu 1 elaniku kohta ulatub linnades 4,8 *kr.* (puudub osa kuludest Kurressaarelt, Nõmmelt, Põltsamaalt ja Tartult, mis aga ei tõsta toodud arvu kuigi tunduvalt) ja maades 1,3 *kr.* (Järva maavalitsusel arvestamata). Kuludes 1 elaniku kohta pole kõikumine nii suur, kui oli hoolealuste arvus. Samuti pole märgata ühtlust hoolealuste arvu ja kulude suuruse vahel 1 elaniku kohta.

Lahtisel hoolekandel oli linnades aasta jooksul aruannete järgi 20 tuh. isikut, kellele kulus 677 tuh. *kr.* Arvates juure puuduvaid emade ja laste nõuandepunktide hoolealuseid umb. 3 tuh. tõuseb toodud arv 23 tuh. ja vastavad kulud umb. 687 tuh. 1. IV. 1927 a. oli linnade lahtisel hoolekandel 12 270 isikut. 1. IV. 1928 a. oli hoolealuseid 11 979,

aasta jooksul tuli juure 67% ja jäi ära 58% arvust aasta algul, juurekasv 1 118 isikut ehk 9%. Emade ja laste nõuandepunktide kohta on hiljuti ilmunud pikem ülevaade*), mistõttu ei peatu siin neil pikemalt.

Kodus abisaanuid oli linnades 13 935, kellele anti abi 503,8 tuh. *kr.* Nende hulgas oli kehaliselt ja vaimliselt terveid lapsi (liik 5) 2 792; alla 6 kuuseid lapsi (mahajäetud, leitud) ja nimetatud vanuses laste emasid, kui lapsed nende juures, 297; alaliselt töövõimeid, haigeid ja vigaseid 1 532; rauke 4 991; ajutiselt töövõimeid 1 441, kodakondsuseta isikuid 378; muul teel (pensioni, abiraha jne.) toetust saavaid, kes vajavad lisaks hoolekandelist abi, 387; teisi väiksemal arvul.

Võõrasse perekonda ülalpidamisele oli paigutatud omavalitsuste kulul 344 hoolealust, peamiselt Tallinnas (312), milleks kulus 16,4 tuh. *kr.* Nende hulgas oli vaimliselt ja kehaliselt terveid lapsi (liik 5) 265, muid hoolealuseid ainult üksikuid. Arstiabi ravilais on võimaldatud 1 846 hoolealusele, milleks kulus 128,8 tuh. *kr.* Arstiabi saanuist oli ajutiselt abivajavaid haigeid ja haavatuid 862, alaliselt töövõimeid haigeid ja vigaseid 298, rauke 169, sünnituseabi vajavaid naisi (liik 1) 113.

Kinnisel või poolkinnisel hoolekandel oli linnades aasta jooksul 5 654 isikut, kellele kulus aruannete järgi 868 tuh. krooni, ühes Nõmmega umb. 894 tuh. *kr.* 1927/28 a. oli hoolealuseid 4 245 ja kulus neile 906 tuh. *kr.* (Nõmmeta). 1. IV. 1927 a. oli hoolealuseid 2 852. 1. IV. 1928 a. — 3 862, viimase aasta jooksul tuli juure 46% ja lahkus 43% hoolealuseist aasta algul; juurekasv 3% (121 isikut).

Lastesõimeid töötas 1. Tallinnas, 70 koha ja 115 lapsega aasta jooksul. Linnade hoolekandel oli lapsi üldse 17 lasteaias (neist osa suvised), kus umb. 1 650 kohta, aasta jooksul 1 533 lapsega; nende ülalpidamiseks kulus (peale Nõmme) 93,2 tuh. *kr.*, milles erakorralisi kulusid 1,8 tuh. *kr.* 1. IV. 1927 a. oli lapsi 292; 1. IV. 1928 a. — 1 023, tuli juure aasta jooksul 510, jäi ära 524. 1 aasta jooksul lasteaias viibinu kohta (arvestamata Tallinna ja Võru l.) tuli korralist kulu 23,5 *kr.* kuni 49,5 *kr.* (0,1 *kr.* päevas); suurim summa sellest läks personaali palkadeks — 17,0 *kr.* kuni 26,8 *kr.* Õppekulud ulatusid 0,8 *kr.* kuni 3,3 *kr.* Laste suvekoloniisid töötas 5, 444 lapsega. Koloniide kulud ulatusid 21,2 tuh. *kr.* Lastekodusid oli linnade ülalpidamisel 11, neis kohti 750. Aasta jooksul oli kodudes 1 109 last, kelle ülalpidamiseks kulus 349,8 tuh. *kr.*, selles erakorralist kulu 5,1

*) Dr. E. Lasberg, Rahvastik ja tervishoid Eestis, 1930 a. lhk. 213.

Linnade ja maade hooldearv 1927/28 ja 1928/29 a. 1) - Nombre des assistés par les villes et arrondissements en 1927/28 et 1928/29.

Aasta jooksul hooldearv - Assistés pendant l'année

6.

Table with columns for cities (Linnad/Villes), districts (Maad/Arrond.), and various categories of care (Lahtisel, Kinnisel, etc.). Rows list cities like Tallinn, Haapsalu, Kuressaare, Narva, Nõmme, Paide, Paldiski, Petseri, Pärnu, Põltsamaa, Rakvere, Tapu, Tartu, Tõrva, Türi, Valga, Viljandi, Võru and their respective counts for 1928/29 and 1927/28. A 'Kokku-Total' row is provided for each year.

1) V. märkas tab. 1.

7.	Lahtisel hoolekandel Secours sans hospitalisation										Kinnisel või poolkinnisel hoolekandel Hospitalisation complète ou incomplète									
	Üldse — Gr. total	1 elan. kohta kr Pour 1 habitant en kr	Emade ja laste nõuande punkt.—Stat. de consul. pour mères et enfants	Abitarvajatate kodus Secouris à la maison	Võõrasse perek. peigul teel.—Assésés dans les familles privées	Arstiaabandmise teel ravilas Secours médical en hôpital	Muul teel Autre secours	Teadmata viisil Mode de secours inconnu	Kokku — Total	Lastetööd Jardins d'enfants	Laste sauekolon. Colonies d'été pour les enf.	Laste kodudes Maisons d'enfants	Nõrgamõistust. kodudes Asiles des aînés	Invaliidide asutistes Établissements pour les invalides	Vanade kodudes Maisons des vieillards et infirmes	Muus asutistes Autres établissements	Kokku — Total			
1928/29																				
LINNAD — VILLES.	1 544 630	4,61	21 374	503 910	16 448	127 983	3 810	3 591	677 116	93 159	21 185	349 597	—	—	400 112	3 462	867 514			
Tallinn	748 132	5,66	14 760	207 996	12 366	70 748	—	—	305 870	67 736	20 163	199 513	—	—	154 860	—	442 262			
Haapsalu	13 422	3,07	—	4 493	—	—	—	—	4 493	—	—	—	—	—	5 467	3 462	8 929			
Kuressaare	25 801	7,44	—	11 017	—	—	—	—	11 017	—	7 591	—	—	7 190	—	14 784				
Narva	117 455	4,38	1 243	34 717	1 423	9 551	—	—	46 934	—	34 705	—	—	35 756	—	70 521				
Nõmme	21 977	1,61	150	20 018	180	1 629	—	—	21 977	—	—	—	—	—	—	—				
Paide	11 006	3,21	—	2 067	84	—	—	—	2 151	2 899	—	—	—	6 456	—	8 855				
Paldiski	1 381	1,18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 381	—	1 381				
Petseri	2 244	0,60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	—	96				
Pärnu	132 257	6,10	—	39 070	—	424	1 724	—	2 148	—	—	—	—	1 381	—	1 381				
Põltsamaa	4 920	1,69	—	—	—	7 133	147	—	46 950	9 994	1 032	22 978	—	51 903	—	85 907				
Rakvere	33 928	2,63	—	21 497	1 171	2 915	—	3 591	3 591	—	—	—	—	1 329	—	1 329				
Tapa	3 248	0,88	—	2 323	—	377	548	—	25 583	—	—	—	—	8 345	—	8 345				
Tartu	234 893	3,62	—	80 758	—	24 022	—	—	3 248	—	—	—	—	—	—	—				
Tõrva	3 529	1,40	—	3 008	—	380	141	—	104 780	—	53 584	—	—	76 029	—	129 013				
Türi	8 162	2,55	384	2 193	468	222	—	—	3 529	—	—	—	—	—	—	—				
Valga	56 549	3,88	—	17 304	860	4 063	514	—	3 267	—	—	—	—	4 895	—	4 895				
Viljandi	94 932	6,63	4 187	47 837	—	5 645	—	—	22 301	5 254	—	—	—	13 177	—	34 248				
Võru	31 294	5,47	650	9 552	396	874	736	—	57 069	2 876	—	—	—	19 041	—	37 263				
Kokku—Total	2 519 819	2,26	21 387	852 328	40 946	177 249	26 741	3 591	1 122 242	97 101	22 619	490 126	59 776	—	722 970	4 985	1 397 577			
1927/28																				
LINNAD — VILLES.	1 556 096	4,78	27 898	460 832	13 827	133 058	10 595	4 032	650 242	91 333	951	397 797	—	—	412 827	2 046	905 854			
Tallinn	802 628	6,21	14 097	210 415	10 874	77 079	—	—	320 965	67 196	—	230 557	—	—	174 910	—	481 663			
Haapsalu	15 563	3,51	—	7 016	—	—	—	—	7 016	—	—	—	—	6 001	2 946	8 547				
Kuressaare	29 224	8,67	—	7 038	—	—	6 278	—	13 310	—	8 035	—	—	7 873	—	15 903				
Narva	110 542	4,09	628	19 034	1 595	18 036	—	—	39 891	—	35 307	—	—	32 344	—	70 651				
Nõmme	9 863	0,82	—	6 532	120	3 211	—	—	9 863	—	—	—	—	—	—	—				
Paide	12 433	3,62	—	2 340	37	—	—	—	2 377	2 742	—	—	—	7 314	—	10 056				
Paldiski	2 719	2,34	—	—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	2 419	—	2 419				
Petseri	1 385	0,37	—	—	—	—	—	—	1 239	—	—	—	—	96	—	96				
Pärnu	116 300	5,31	—	39 771	—	7 341	3 883	—	47 475	9 306	951	17 591	—	40 977	—	68 325				
Põltsamaa	5 419	1,84	—	—	—	—	—	—	4 032	—	—	—	—	1 387	—	1 387				
Rakvere	27 827	2,25	—	14 337	900	1 026	—	—	16 865	—	—	—	—	10 962	—	10 962				
Tapa	2 874	0,91	—	2 370	—	—	—	—	2 874	—	—	—	—	—	—	—				
Tartu	238 209	3,90	8 387	83 732	—	14 103	—	—	106 222	—	57 801	—	—	74 186	—	131 987				
Tõrva	2 778	1,05	—	2 323	—	456	—	—	2 779	—	—	—	—	—	—	—				
Türi	4 447	1,47	—	3 013	570	747	117	—	4 447	—	—	—	—	—	—	—				
Valga	53 412	3,65	—	14 262	228	1 809	585	—	16 884	3 845	—	—	—	17 813	—	36 528				
Viljandi	84 479	6,08	4 320	26 745	—	6 919	—	—	37 984	2 373	—	—	—	25 429	—	46 495				
Võru	36 049	6,05	471	12 804	—	1 729	1 209	—	15 713	5 871	—	—	—	14 459	—	20 330				
Kokku—Total	2 460 570	2,13	27 914	827 473	32 478	196 548	32 766	4 032	1 121 211	99 754	951	503 223	32 372	188	693 150	9 721	1 339 359			
MAAD — ARRONDIS.	904 474	1,09	16	366 641	18 651	63 490	22 171	—	470 969	8 421	—	105 426	32 372	188	280 323	6 775	433 505			
Viru	104 167	0,91	—	57 301	2 471	5 825	—	—	65 597	—	—	9 816	—	—	28 754	—	38 570			
Järva	38 000	0,69	—	25 129	1 295	1 874	2 532	—	30 830	—	—	260	—	6 910	—	7 170				
Harju	87 259	0,91	16	49 807	1 852	2 564	4 104	—	52 143	—	19 434	—	—	15 082	—	35 116				
Lääne	51 175	0,71	—	21 574	5 182	1 472	254	—	28 482	—	—	—	—	23 693	—	22 693				
Saare	30 006	0,56	—	11 267	2 189	1 046	1 105	—	15 607	—	—	8 824	—	5 575	—	14 399				
Pärnu	142 446	1,89	—	45 658	1 657	7 253	7 544	—	62 112	3 421	—	9 911	32 372	29 633	4 947	30 334				
Viljandi	106 980	1,58	—	34 231	350	4 700	3 017	—	42 328	—	—	12 423	—	50 208	1 828	64 652				
Tartu	151 318	1,20	—	58 149	3 242	11 070	3 020	—	76 090	5 000	—	20 536	—	49 692	—	75 223				
Valga	33 367	1,10	—	9 793	208	710	—	—	10 711	—	—	—	—	22 656	—	22 656				
Võru	126 931	1,63	—	53 560	—	884	—	—	54 244	—	—	—	—	48 470	—	72 687				
Petseri	32 825	0,56	—	6 372	205	25 692	556	—	32 825	—	—	—	—	—	—	—				

tuh. kr (Nõmmeta). Aasta algul oli lapsed 842, lõpul 857. Arvamata 3 kodu Tallinnas läks 1 aasta jooksul kodus viibinu maksma korraliselt 262,7 kr kuni 421,0 kr aastas (0,7 kr kuni 1,2 kr päevas), sellest personaali palkadeks kulus 1 a. j. viibinu kohta umb. 50 kr, laste ülalpidamiseks 130 kr kuni 260 kr, õppekuludeks 1,5 kr kuni 9,1 kr, majapidamiseks 56,5 kr kuni 111,3 kr.

Vanadekodused oli linnadel 27, umb. 1700 kohaga. Peale selle Pärnus 2 hoolealuste maja 50 kohaga. Kodudes oli aasta jooksul 2401 hoolealust, neile kulus 400,1 tuh. kr, milles erakorralisi kulusid 29 tuh. kr (Nõmmeta). Aasta algul oli hoolealuseid 1749, lõpul — 1802, 1. IV. 1927 a. — 1539. Hoolealused on peamiselt (%) täielisel ülalpidamisel. 1 aasta jooksul kodus viibinu kohta tuli kulu korraliselt 109 kr kuni 306 kr aastas (0,3 kr kuni 0,8 kr päevas), sellest personaali palkadeks kuni 62 kr, hoolealuste ülalpidamiseks kuni 200 kr ja majapidamiseks kuni 92 kr, muuks otstarbeks vähemal määral.

Lahtisel hoolekandel maades oli aruannete järgi aasta jooksul 15 613 isikut, kellele kulus 445,1 tuh. kr. 1928 a. 1. IV. oli abisaajaid 9 337, tuli aasta jooksul juure 67%,

lahkus 60%, juurekasv 7% (692 isikut). Kodus abisaanuid oli maades 12 996, kulus neile 348,4 tuh. kr. Seega teostub maade lahtine hoolekanne peamiselt abiandmise teel hoolealuste kodus. Kodus abisaanute hulgas oli rauke 7 299, alalisi töövõimetuid 1 460, ajutisi töövõimetuid 425, terveid lapsi (liik 5) 2 214, lapsi 6 kuust kuni 3 a. vanuseni 101, kurtumme 61, pimedaid 130, nõrgamõistuslikke, vaimuhaiged ja langetõbiseid 223. Võõrasse perekonda ülalpidamisele oli maade poolt paigutatud 479 isikut, milleks kulus 24,5 tuh. kr. Umbes pooled nimetatuid on kehaliselt ja vaimliselt terved lapsed (liik 5), peamiselt 3—16 a. vanuseni, peale nende oli rauke 161, kõiki muid ainult üksikute kaupa.

Arstiabi ravilais on võimaldatud 1 231 isikule, kulutades selleks 49,3 tuh. kr. Arstiabi saanuist on ajutiselt töövõimetuid, haiged ja haavatuid 840, alaliselt töövõime- teid 142, rauke 83, lapsi 54.

Kinnisel hoolekandel maades oli 3 531 isikut, kellele kulus 530,1 tuh. kr. Aasta algul oli hoolealuseid 2 542, tuli juure 39%, lahkus 29%, juurekasv 10% (254 isikut). Maade hoolealuseid oli 6 lasteaias, 280 kohaga, aasta jooksul 344 last, kulusumma

Linnade ja maade sissetulekud kinnise ja poolkinnise hoolekande alal 1928/29 a. 1)
Recettes de villes et arrondissements pour les besoins d'assistance en 1928/29.

8.	Saldo 1. IV. 1928		Kkr.										Saldo 31. III. 1929 a.		%					
	Right De l'Etat	Onavaltusult Des admin. local.	Onavaltusult Des admin. local.	Korjandusist ja an- neunist.—Collections et donations	Hoolekande-asutiste majapid.—Entret. des maisons d'assis.	Hoolealuste tagasi- maksused.—Paiem. des assistés	Muud—Autres	Teadmata Inconnu	Kokku—Total	Right De l'Etat	Onavaltusult Des admin. local.	Korjand. ja annet. Collections et donat- ions	Hoolekande-asutiste majapid.—Entret. des maisons d'assis.	Hoolealuste tagasi- maksused.—Paiem. des assistés	Muud—Autres					
LINNAD—VILLES.	—	157297	658207	10	24 780	11 493	14 623	1 405	867 815	300	18,1	75,9	0,0	2,8	1,3	1,7				
Tallinn	83 127	337807	—	—	7 898	7 255	6 175	—	442 262	—	18,8	76,4	—	1,8	1,6	1,4				
Haapsalu	400	7 864	—	10	120	690	338	—	8 929	—	4,5	82,5	0,1	1,3	7,8	3,8				
Kuressaare	—	13 809	—	—	634	338	3	—	14 784	—	—	93,4	—	4,3	2,3	0,0				
Narva	11 341	51 809	—	—	2 556	155	4 574	—	70 521	—	16,1	73,6	—	3,6	0,2	6,5				
Nõmme	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Paide	346	8 126	—	—	383	—	—	—	8 855	—	3,9	91,8	—	4,8	—	—				
Paldiski	—	1 381	—	—	—	—	—	—	1 381	—	—	100,0	—	—	—	—				
Petseri	20	—	—	—	—	—	—	76	96	—	20,8	—	—	—	—	—				
Pärnu	14 957	66 532	—	—	2 906	1 514	—	—	85 909	—	17,4	77,4	—	3,4	1,8	—				
Põltsamaa	—	—	—	—	—	—	—	1 329	1 329	—	—	—	—	—	—	—				
Rakvere	—	8 175	—	—	—	—	170	—	8 345	—	—	98,0	—	—	2,0	—				
Tapa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Tartu	39 080	83 694	—	—	4 595	—	2 263	—	129 612	—	30,1	64,6	—	3,6	1,7	—				
Tõrva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Türi	3 000	1 895	—	—	—	—	—	—	4 895	—	61,3	38,7	—	—	—	—				
Valga	1 798	31 399	—	—	—	458	897	—	34 550	300	5,2	91,7	—	—	1,3	2,6				
Viljandi	1 350	29 312	—	—	5 688	707	205	—	37 262	—	3,6	78,7	—	15,3	1,9	0,5				
Võru	1 900	16 818	—	—	—	367	—	—	19 085	—	10,0	88,1	—	1,9	—	—				
MAAD—ARROND.	27 589	128753	323879	6 048	42 053	37 759	20 716	—	587 699	57 636	24,3	61,1	11,4	8,1	7,1	3,9				
Viru	5 750	9 710	35 726	5 872	5 166	237	801	—	63 262	17 314	21,1	77,7	12,8	11,2	0,5	1,7				
Järva	20	—	10 484	—	—	—	—	—	10 504	58	—	100,4	—	—	—	—				
Harju	2 271	920	32 919	—	240	—	—	—	36 350	7 557	3,2	114,3	—	—	—	—				
Lääne	1 000	—	20 188	—	5 355	—	—	—	26 524	—	—	75,0	—	—	—	—				
Saare	—	2 170	14 466	—	3 065	—	—	—	19 721	—	11,0	73,4	—	15,0	—	—				
Pärnu	11 343	62 005	51 214	60	19 927	1 178	6 338	—	152 065	16 507	45,7	37,8	0,0	14,7	0,9	4,7				
Viljandi	5 974	23 682	41 866	116	4 161	512	5 270	—	81 381	13 481	34,9	61,4	0,2	6,1	0,7	7,8				
Tartu	654	19 740	65 321	—	5 018	116	—	—	90 849	536	21,9	72,3	—	5,6	0,1	—				
Valga	538	7 701	19 562	—	—	84	—	—	28 260	1 347	28,6	74,1	—	—	0,3	—				
Võru	44	2 825	31 953	—	—	35 632	8 309	—	78 763	836	3,6	41,0	—	45,7	10,7	—				
Petseri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Kokku—Total	27 589	286050	982086	6 058	67 733	49 252	35 341	1 405	1 455 514	57 936	20,5	70,3	0,4	4,8	3,5	2,5				

1) Vaata märkus tab. 4.

ulatus 3,0 tuh. *kr*, selles erakorralisi 0,0 tuh. *kr*. Laste suvekoloniisid töötas 1, 100 koha ja 26 lapsega. Lastekodusid oli maade ülalpidamisel 7, kus kohti 390; aasta jooksul viibis kodudes 364 last, kulus 140,0 tuh. *kr*, selles erakorralisi kulusid 21,0 tuh. *kr*. 1 aasta jooksul kodus viibinu kohta tuli korralisi kulusid 309 *kr* kuni 527 *kr* (0,8 *kr* kuni 1,4 *kr* päevas), sellest personaali palkadeks 48,0 *kr* — 129,4 *kr*, laste ülalpidamiseks 118,4 *kr* — 180,8 *kr*, õppekuludeks 2,0 *kr* — 8,4 *kr* ja majapidamiseks 31,4 *kr* — 234,4 *kr*.

Nõrgamõistuslike kodu asub Pärnumaal, Sindis, 160 kohaga. Aasta jooksul oli hoolealuseid seal 198, kulud ulatusid 59,0 tuh. *kr*, milles erakorralisi 13,0 tuh. *kr*. 1 aasta jooksul viibinu kohta tuli korralist kulu 233 *kr* (0,8 *kr* päevas).

Vanadekodusid on maades 11, kus umb. 600 kohta. Valdade vaestemaju oli umbes 275, kus kohti 1750. Vanadekodudes ja vaestemajades kokku (arvamata Järva maavalitsuse 2 vanadekodu) oli aasta jooksul hoolealuseid 2581, nende ülalpidamiseks kulutati 322,0 tuh. *kr*, milles erakorralisi 45,0 tuh. *kr*. Aasta algul oli hoolealuseid 2063, lõpul — 2108, 1. IV. 1927 a. — 1903. Osa hoolealuseid elab vanadekodudes omal kulul, saa-

des hoolekande korras vaid korteri. Üldse on vanadekodude hoolealuseist üle poole (14:11) osalisel ülalpidamisel. Kulusumma 1 aasta jooksul asutises viibinu kohta tõuseb 31 *kr* kuni 391 *kr* (0,1 *kr* kuni 1,1 *kr* päevas), millest suurim summa läheb hoolealuste ülalpidamiseks.

Omavalitsuste tulud kinnise või poolkinnise hoolekande alal on toodud aruandeis samul aruandjail kui kuludki — puuduvad Nõmmelt ja Järva maavalitsuselt. Tulu oli omavalitsusil protsentides kuludest riigilt 20,0%, oma summadega kaeti 70,0%, korjandusist, loteriidest, pidudest ja annetustest saadi 0,4%, hoolekandeesutiste majapidamisest 4,8%, hoolealuste või nende omaksete poolt tagasimaksudest 3,0%. Riigilt saadi linnades 18,1%, maades 24,0% kuludest. Oma summadega kaeti kuludest linnades 75,0%, maades 61,0%. Riigilt saadud toetused olid määratud erakorraliste väljaminekute katteks — asutiste ehitamiseks ja varustamiseks sisseseadega.

Kuna andmeid pole küllaldaselt põhjalikumaks ülevaateks, jääb toomata siin kokkuvõtte eraldi erahoolekande kohta. Materjal nende eraorganisatsioonide ja -asutiste kohta, kelle aruanded sisalduvad eelpool toodud tabelis, on Riigi statistika keskbüroo arhiivis.

Tab. 6. Riigiraudteed jaunis 1930 a. — Chemins de fer en juin 1930.

1. Tähtsamad andmed piirkondade järgi — Données principales d'après les districts du réseau.

	Tühikoovale rong- km arv (1000) Trains-km des tr. littéraires (1000)	Reisija- km (1000) Voyageurs- km (1000)		Iste kohalike kasu- mise % des pla- ces occupées	Tühjade vankrite % vankerkm. üldarvust % des wagons à mar- chandises non char- gés au nombre total des wagons à mar- chandises	Laaditud kauba- vag. keskmine telje koorem*) Poids moyen par essieu d'un wagon chargé		Kaubarongi keskmine bruttokaal (ton.üldveos) Poids moy. brut d'un train à marchand. (traf.tot.ton)	Kiirkauba- rongi kesk- mine bruttokaal (ton.üldveos) Poids moy. brut d'un train rapi- de pour marchand. (traf.tot.ton)	Kaubarongi keskmine nettokaal (ton.tulutoo- vas veos) Poids moy. net de train pour march. (traf. luc- ral.ton)	Kaubarongi kesk- mine teljege arv. - Nombre moy. d'essieux pour un train de march.
		Üld- arv Total	III kl. III			Üld- veost Traf. total	Maksul- veost Trafic payé				
Auru- ja mootorronges	235	21 289	20 031	43,1	26,32	5,31	4,39	509	369	245	61,84
Sel.: Paidiski—Keila auru-moot.	7	214	213	23,4	35,29	4,45	4,27	—	—	—	—
Haapsalu—Keila	19	1 471	1 405	32,7	19,28	2,52	2,45	—	156	—	—
Keila-Tallinn	12	1 064	1 639	67,8	24,32	4,02	3,79	—	275	—	—
Tallinn—Tapa	45	5 249	4 862	48,7	28,99	5,56	4,86	695	535	352	83,30
Tapa—Narva	48	3 644	3 427	40,2	36,34	6,00	4,83	390	382	189	44,10
Sel.: Tapa—Kohtla	—	—	—	—	37,96	6,45	5,02	420	457	205	44,67
Tapa—Tartu auru-moot.	40	4 485	4 092	45,6	9,30	5,09	3,85	466	357	199	62,00
Tartu—Valga	39	3 249	3 068	40,7	10,80	4,11	3,03	483	375	187	67,13
Valga—Irboska	26	1 343	1 311	34,0	30,99	4,93	4,29	385	—	171	45,33
Elektrironges: Tallinn-Pääsküla	30	3 657	3 657	52,8	—	—	—	—	—	—	—
Kokku — Total	285	24 926	23 688	44,3	26,32	5,31	4,39	509	369	245	61,84
Mais—Mai 1930 a.	272	16 767	15 815	37,1	31,52	6,05	5,31	521	432	335	59,30
Juunis—Juin 1929 a.	278	24 801	23 552	48,3	30,31	5,33	4,53	478	379	212	64,66
1/IV.—30. VI. 1930 a.	785	62 516	59 299	42,8	29,62	5,79	5,05	526	408	271	61,61
1/I.—30. VI. 1930 a.	1 522	108 826	102 708	40,8	30,39	5,93	5,15	529	414	271	61,73
Sellest:											
Tallinn—Türi	35	2 706	2 465	60,3	11,81	2,29	2,07	292	—	136	118,66
Türi—Mõisaküla	28	982	899	43,7	34,43	3,87	2,93	144	49	—	55,45
Mõisaküla—Pärnu	17	541	501	42,0	43,29	4,77	4,37	183	—	82	74,62
Lüva—Väina	3	117	117	43,2	16,66	1,30	1,00	—	—	—	—
Lehe—Papijõdu	18	722	655	40,3	23,63	3,25	2,58	179	—	65	71,07
Türi—Tamsalu	12	465	443	51,7	27,65	3,85	2,56	115	—	30	50,00
Riisela—Orajõe	3	53	53	34,4	42,64	4,36	2,92	95	—	30	42,50
Mõisaküla—Valga	9	293	270	47,2	42,58	3,78	3,44	189	—	74	86,09
Valga—Mõniste	7	143	142	38,2	42,58	3,61	3,14	70	—	24	35,00
Sonda—Mustvee	8	210	206	53,0	44,41	2,94	2,85	116	—	98	61,32
Kokku — Total	135	6 232	5 751	49,8	30,19	3,15	2,64	192	—	78	79,51
Mais—Mai 1930 a.	143	4 124	3 739	35,1	33,52	3,74	3,42	208	—	99	84,23
Juunis—Juin 1929 a.	151	7 142	6 552	57,3	32,85	3,63	3,19	163	—	75	69,58
1/IV.—30. VI. 1930 a.	409	16 050	14 583	44,2	31,77	3,48	3,12	203	—	83	85,52
1/I.—30. VI. 1930 a.	770	28 504	25 701	40,7	30,60	3,53	3,09	199	—	81	83,16

a) Lalaroopalised teed — Voie large

b) Kitsaroopalised teed — Voie étroite

Lalaroopalised teed — Voie large				Kitsaroopalised teed — Voie étroite			
juunis		1/IV-30/VI 1930	1/I-30/VI 1930	juunis		1/IV-30/VI 1930	1/I-30/VI 1930
1930	1929			1930	1929		

2. Kaubavedu (1000) — Transport des marchandises (1000).

Kõigi saadetiste kaal—poids: Ton	125	175	454	895	81	73	240	434
Tn-km	15 137	17 805	53 699	103 655	5 488	6 318	17 586	29 879
Sellest maksulised saadetised—Dont les marchan- dises payables:	104	149	392	778	70	63	212	378
Tn-km	12 510	15 122	46 795	90 020	4 777	5 541	15 704	26 146
Sellest: erakaubad—Dont marchandises privées:	91	140	345	631	67	60	205	365
Tn-km	10 307	13 446	38 656	75 821	4 600	5 398	15 249	25 496

3. Pagasivedu — Transport des bagages

Kaal — poids (tuh. tn.)	0,7	0,7	1,8	3,1	0,3	0,4	0,9	1,6
tn-km (tuh.)	73	64	202	333	22	28	70	117

4. Reisijate vedu (1000) — Transport des voyageurs (1000).

Reisijate üldarv — Nombre total de voyageurs	600	614	1 522	2 631	140	161	379	705
Sellest välisühendus—Communic. avec l'étranger	5	5	12	25	1	1	3	6
Dont kohalik liikumine — Mouvement local	595	609	1 510	2 606	139	160	376	699
Sellest: I klassis	0,1	0,02	0,2	0,5	—	—	—	—
II	9	9	23	45	6	6	17	34
III	591	605	1 499	2 587	134	155	362	671
Reisija-km üldarv—Voyageurs-km.	24 926	24 802	62 516	108 826	6 232	7 142	16 050	28 504
Sellest Elektrirongid — Trains électriques	3 657	3 111	9 760	17 643	—	—	—	—
Dont Mootorvagunid — Wagons à moteur	—	—	—	—	—	—	—	—
Reisijaid ühe tee-km peale—Voyageurs par km exp.	37	37	93	161	11	13	28	50
Keskmine sõidukaugus — Parcours moyen	41,5	40,4	41,1	41,4	44	44,21	42,3	40,4
Magamiskaartide üldarv—Cart. pour voy. üls vend.	3	4	10	19	0,85	1	2	4,3
Jaamaesise-piletite üldarv—Tickets d'entrée vendus	18	18	46	76	0,4	0,7	1	1,7

5. Veerevikoosseisu kasutamine (1000) — Exploitation du matériel roulant (1000).

Rong-km üldarv — Trains-km.	275	291	812	1 562	151	168	439	806
Sellest reisironges — Dont trains de voyageurs	198	200	562	1 092	97	104	292	577
Telg-km üldarv — Essieux-km.	10 142	9 771	28 373	51 893	8 635	8 448	24 100	40 877
Sellest Vaguniteg-km — Voitures à voyageurs	4 512	3 933	11 439	20 917	2 323	2 197	6 739	13 110
Dont Vankriteg-km — Wagons à marchand.	5 630	5 838	16 934	30 976	6 312	6 251	17 361	27 767
Kesk. tlg. arv rong — Moyen. des essieux par train	36,88	33,52	34,94	39,82	60,32	50,24	55,98	51,30
Sellest Aurureisironges — Trains de voyageurs	28,82	26,36	27,00	24,84	43,35	42,87	44,08	40,69
Dont Elektrironges — Trains électriques	9,05	9,11	9,09	8,90	—	—	—	—
Dont Kaubaronges — Trains de marchand.	61,69	64,66	68,34	63,62	72,80	69,58	75,38	73,32
Kesk. kaubar. brutto-kaal maksulisele veost ¹⁾	395	404	439	423	152	156	176	176

*1) Keskmine telje koorem kitsaroopalisel teel on arvestatud paart telje peale. 1) Poids moyen d'un train de march.

Tab. 2. VALISKAUBANDUS MUUDE RIIKIDEGA JUULIS 1930 a.—COMMERCE EXTÉRIEUR avec les AUTRES PAYS en JUILLET 1930.

Rahvusvaheline statistiliste territooriumide numeratsioon	Sissevedu Importation		Väljavedu Exportation		Nomenclature internationale des territoires statistiques	Sissevedu Importation		Väljavedu Exportation	
	ton	kr	ton	kr		ton	kr	ton	kr
77. Abessiinia— <i>Abysinie</i>	0,1	186	—	—	107. Kanaari saared— <i>Iles Canaries</i>	—	—	14,1	4 920
168. Argentina— <i>Argentine</i>	1,5	1 650	74,8	14 285	172. Kolumbia— <i>Colombie</i>	0,4	310	—	—
182. Austraalia— <i>Australie</i>	382,5	97 322	—	—	15. Kreeka— <i>Grèce</i>	12,2	16 879	19,4	10 337
6. Austria— <i>Autriche</i>	6,5	32 889	3,9	19 172	111. Kuuba— <i>Cuba</i>	56,6	65 636	5,5	1 200
7. Belgia-Luksemburgi majand. liit <i>Belgo-luxembourgeoise, Union Econ.</i>	123,5	181 634	*)	*)	22. Leedu— <i>Lithuanie</i>	177,5	9 870	111,7	135 022
170. Brasiilia— <i>Bresil</i>	3,2	3 800	—	—	93. Lõuna-Aafrika ühend. riigid— <i>Union Sud-Africaine</i>	22,1	11 091	0,0	108
8. Bulgaaria— <i>Bulgarie</i>	10,3	19 831	—	—	34. Lõunaaafrika— <i>Yongostavie</i>	—	—	0,5	5 097
178. Briti-Guajaana— <i>Guyane britann.</i>	—	—	4,0	800	146. Mehhiko— <i>Mexique</i>	19,0	3 794	—	—
93-104. Briti-Ida-Aafrika— <i>Afrique d'Est britannique</i>	9,0	2 928	—	—	147. Nicaragua— <i>Nicaragua</i>	0,1	196	—	—
150-153. Briti-Kesk-Ameerika— <i>Amerique Centrale britannique</i>	—	—	2,2	450	23. Norra— <i>Norvège</i>	19,4	18 671	278,5	93 543
85-88. Briti-Lõuna-Aafrika— <i>Afrique d'Ouest britannique</i>	6,4	5 400	—	—	148. Panama— <i>Panama</i>	—	—	7,8	2 662
68. Briti-Malaia— <i>Malaisie britannique</i>	0,3	928	14,0	2 846	175. Peruu— <i>Pérou</i>	0,0	120	5,1	1 011
76. Egiptus— <i>Egypte</i>	1,8	2 770	—	—	26. Poola-Danzig— <i>Pologne-Danzig</i>	*)	*)	388,9	123 028
173. Ecuador— <i>Ecuador</i>	1,5	1 800	—	—	27. Portugal— <i>Portugal</i>	5,1	2 713	—	—
47. Formosa— <i>Formose</i>	10,1	4 698	—	—	14. Prantsuse— <i>France</i>	*)	*)	4 997,9	243 664
143. Guatemala— <i>Guatemala</i>	2,6	4 970	—	—	109. Prantsuse Alžeeria— <i>Algerie franç.</i>	0,1	190	—	—
144. Haiti— <i>Haiti</i>	—	—	4,4	1 538	80. Prantsuse-Maroko— <i>Maroc franç.</i>	2,8	634	—	—
36. Helveetsia— <i>Suisse</i>	7,5	89 628	—	—	52. Pärsia— <i>Persie</i>	0,0	5	—	—
40. Hiina— <i>Chine</i>	6,0	12 865	115,7	31 562	28. Rumeenia— <i>Roumanie</i>	—	—	0,5	7 011
11. Hispaania— <i>Espagne</i>	34,3	11 127	—	—	149. Salvador— <i>Salvador</i>	0,7	969	10,8	2 100
28. Hollandi— <i>Pays-Bas</i>	782,0	155 491	*)	*)	53. Saiti— <i>Siam</i>	0,5	200	—	—
72. Hollandi-India— <i>Indes néerland. artses</i>	9,1	12 065	32,9	6 500	13. Soome— <i>Finlande</i>	460,3	170 519	*)	*)
65. India— <i>Inde</i>	427,2	171 249	17,4	4 988	9. Taani— <i>Danemark</i>	298,4	146 720	*)	*)
19. Itaalia— <i>Italie</i>	18,6	22 949	—	—	62. Tšailon— <i>Ceylon</i>	1,3	2 018	—	—
45. Jaapan— <i>Japon</i>	1,2	3 895	—	—	171. Tšiili— <i>Chili</i>	—	—	4,2	1 273
154. Jamaica— <i>Jamaïque</i>	0,6	876	—	—	56. Türgi— <i>Turquie</i>	30,8	20 183	26,8	18 534
186. Kanada— <i>Canada</i>	826,8	151 832	0,1	500	16. Ungari— <i>Hongrie</i>	0,8	4 406	0,4	5 854
					176. Urugval— <i>Uruguay</i>	—	—	12,6	2 425
					185. Üks-Meremaa— <i>Nouvel-Zelande</i>	14,4	14 750	87,5	6 000
					177. Venezuela— <i>Venezuela</i>	*)	*)	1,7	578
					184. Ühendriigid— <i>Etats Unis</i>	*)	*)	43,9	83 806
					Muud riigid— <i>Autres pays</i>	—	—	0,5	580

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus juulis 1930 a.
Commerce extérieur des principaux articles en juillet 1930.

Järjek. nr. üksikainete nomenklat.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur <i>Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie</i>	ton	kr.	Järjek. nr. üksikainete nomenklat.	Kr.—couronne d'Estonie, égale 100/248 gramme de l'or pur (100 marks antérieurs)	ton	kr.
1		2	3	4		5	6
SISSEVEDU — IMPORTATION							
II. Toidu ja maitseained, joogid							
2. Tera- ja jahvatatud vill		16 118,4	2 465 231	232	Ölikroogid	—	—
11 Rukis		8 355,8	1 079 776	233	Soojatangud	—	—
Sel.: Saksa		4 828,3	420 061	236	Muu loomatoit ern.	0,0	10
N. S. V. L.		2 084,0	181 309	III. Toor- ja poolvalmisained			
12 Nisu		1 689,3	146 067	5. Loomariigilained, peale rasvade	24 594,5	2 246 121	
Sel.: Kanada		2 366,8	416 666	237-241	Loomanahad kuivalt soolatud	105,2	233 661
Ühendriigid		744,7	131 073	Sel.: Hiina	9,9	17 081	
13 Oder		410,6	72 269	India	5,3	11 709	
14 Kaer		178,6	18 926	237-241	Loomanahad märjalt soolatud	4,6	5 372
16 Mais		152,3	15 230	243-257	Karussnahad	73,0	82 100
21 Nisujahu		564,2	1 106	307	Humalad	0,0	127 873
Sel.: inglise		303,3	75 819	9. Seenned, taimed ja nende osad	124,0	155 969	
Frantsuse		109,5	27 367	274, 275	Linaseenned	0,1	28
26 Manna		47,8	12 799	278	Pilevalliheseenned	5,8	1 651
Sel.: Rootsi		27,4	7 356	281	Kopra	—	—
Saksa		10,5	2 704	285	Risikheinaseenned	1,6	2 334
27 Herkulo ehk kaeratangud		15,1	2 898	305, 306	Tubak lehtedes, kasvudes	89,6	128 508
30 Riis		194,5	49 855	Sel.: Ühendriigid	30,1	26 430	
Sel.: India		158,3	40 535	Taani	15,9	25 500	
3. Ala- ja juurvili		166,2	71 365	Bulgaaria	10,3	19 831	
35 Herned		0,6	250	307	Humalad	6,0	6 923
59 Apelsinid ja mandariinid		2,3	1 017	11. Paberitoorained	107,6	21 806	
60 Sidrunid		35,5	11 355	346	Paberimass kuiv	—	—
62 Banaanid		—	—	347	Paberimass märj	—	—
69-75 Puuvilli ja marjaõõ kuivatatud		118,6	56 882	348	Tselluloos kuiv	107,6	21 806
349		—	—	349	Tselluloos märj	—	—
5. Kala, kalasaadused ja vähid		1 933,5	493 271	12. Tekstiiltoorained	653,9	797 478	
112 Heeringad		1 926,0	491 291	352	Puuvill toores	381,7	563 207
6. Muud toidu- ja maitseained ning joogid		5 610,0	785 011	357	Sel.: Ühendriigid	328,8	558 300
167 Kohv toores, ubades		10,5	17 147	357	Egiptuse	1,7	2 750
172, 175 Kakao ubades ja pulbris		15,0	14 311	Kanep	13,5	6 040	
176 Tee igasugune		1,8	5 739	Sel.: India	11,5	4 650	
178, 179 Suhkur peenike ja rafinaad		4 197,8	695 622	Läti	2,0	1 390	
Sel.: Poola-Danzig		4 064,5	670 648	Džaut	248,7	112 884	
Tšehhoslovakia		90,7	15 918	Vill värvimata	31,5	81 265	
205, 206 Sool		1 367,0	25 976	Sel.: Saksa	17,7	85 000	
207 Kunstvõi		1,2	954	Inglise	6,3	23 000	
213, 217, 221-224 Väinad ja veinid		3,1	6 081	13. Ärtsid ja metallid töötlemata (metallimurd)	123,8	18 106	
7. Loomasööd		14,8	656	876 Malm toores	118,0	11 882	
231 Klidid igasugused (loomatoit)		—	—	397, 398 Vabrik. ja ehit. tarvitav savi	10 505,1	175 268	
					313,3	9 713	

*) v. tab. 1.

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus juulis 1930 a. (järg).
Commerce extérieur des principaux articles en juillet 1930 (suite).

Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Besti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr	Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Kr.-couronne d'Estonie, égale 100/248 grammes de l'or pur (100 marks antérieurs)	ton	kr
1		2	3	4		5	6
SISSEVEDU--IMPORTATION.							
447	Kivistisi	9 962,5	148 597	792	Vasktraat isoleer-la 0,5-12,5 mm Inglisina	2,9 0,1	4 190 200
	Sel.: Inglise	7 343,8	116 711	794, 795			
	Poola-Danzig	2 483,0	29 407				
15.	Keemiatööstuse toorained	6 607,4	678 780	21.	Põllumajandusemasinad ja riistad (silia ka pilmatalit. sissevead)	173,5	159 509
a)	õlid, rasvad, vaigud, kummi toorelt	2 453,3	424 408	809	Traktorid	5,0	7 450
462	Loomaraviv tehniliseks tarbeks	255,4	12 498	810, 811	Viljapeksugarnituurid jõumasi- naga ja ilma	90,4	80 350
473	Palmiteraõli	239,9	15 840	817, 818	Nitdumasinad	25,6	17 232
474	Kookosõli	1,1	765	820	Adrad	0,4	295
	Sel.: Hollandi	1,1	765	825	Vikadid	0,3	843
481	Kakaovõi	7,9	15 300	830-833	Separaatorid ja m. pilmanduse masinad	5,9	23 934
483	Natta toores	378,3	24 505	835	Põllutöõmasinate osad	13,5	8 166
	Sel.: N.S.V.I.	350,3	27 320				
	Poola-Danzig	25,0	1 950	22.	Jõu- ja töõmasinad	232,6	333 581
484	Masuit	119,7	11 674	836	Aurumasinad ja lokomobiliid		
485	Petrooleum	495,6	70 798	837	Plahvatusjõumasinad	18,4	35 961
	Sel.: N.S.V.I.	272,7	35 720	841	Veskite sissevead	9,5	9 511
	Ühendriigid	123,9	17 900	849	Kudumismasinad	3,3	5 868
487	Bensin	747,9	137 643	850	Omblus- ja pilutusmasinad ja nende osad	0,3	2 153
	Sel.: N.S.V.I.	339,1	61 373	842-848,	Igasugused töõmasinad ja abi- nõud rauast, malnis*, terasest	97,6	145 615
	Inglise	240,0	43 920	851-864	Masinat ja aparateid osad	40,2	99 393
493	Paraffin	1,0	400	865			
495	Määrdeõli ern.	282,7	68 975	23.	Metallikaup	572,6	398 468
	Sel.: N.S.L.V.	117,7	26 520		Rauast ja terasest taotud, pressit. ja valatud kaup ern.	42,7	19 550
	Ühendriigid	70,3	18 927	870	Raud- ja terastorud ja nende ühendusjaod	96,7	37 204
498	Kiviseetõrv	95,7	11 958	881, 885	Raudtraatselad ja -needid	4,4	2 102
518	Kampoi	20,6	24 116	875, 877-8	Mun treitud, poleeritud, lihvitud raud- ja teraskaup igasugune	149,8	90 235
	Sel.: Ühendriigid	20,6	6 892	880, 886	Raudplekk-kaup ern. lihtne	58,7	60 422
		4 027,5	237 015	887, 889	Okasraat	81,0	17 667
b)	Väetisained			892	Raud- ja terastraatikaup ern.	17,2	9 195
535	Tiilisalpeeter			895	Noakaup igasugune	1,7	10 181
537	Väikehappu ammoniaak			901-903	Ern. käsitöõriistad	8,3	15 356
541	Superfosfaat	3 101,8	168 815	906-908, 911	Vaskkaup igasugune	7,3	34 004
542	Toomassilak jahvatatud	16,5	800	920	Alumiiniumkaup ern.	1,4	5 839
546, 547	Kaalisoolad	655,1	60 000	24.	Elektrimasinad- aparaadid ja tarbeasjad	47,0	165 724
c)	Muud keemiatööstuse toorained	126,7	17 357		El-dünamod, -mootorid, trans- formaatorid	2,8	13 734
549	Väikehappu toores, tükilides	121,9	12 825	924, 925	El-lambid metalliõidiga	0,5	17 418
		5 409,5	3 817 136	932	El-kaablid metallpantseriga	20,0	16 690
				934	El-juhed isoleeritud	8,5	21 730
				935	Radioaparaadid, -osad ja -tarb.	1,1	20 253
				943			
16.	Nahad töõletud ja nahakaup	7,9	115 600	25.	Instrumentid, aparaadid (peale elektripar.) ja laskeriistad	14,9	127 239
556-568	Suured parknahad	2,7	24 015		Arstiriistad, -aparaadid ja -tarbed	1,0	15 704
569-576	Tõõletud peenesord. nahad	5,5	59 887	958-986	Kellad	0,6	10 560
580	Masinariihmad	1,0	8 233	973-980	Muusikariistad	4,7	34 542
17.	Puutöõstusesaadused	184,4	72 322	981-984	Laskeriistad	0,9	7 532
600-604	Aami- ja puusepatõõ	154,2	42 206	26.	Transportabinõud	110,9	290 697
609-612	Tisleri- ja treinilitõõ	2,6	9 577		Veesõiduriistad	5 rgt. 5 tk. 27 tk.	515 77 805
18.	Paberitöõstusesaadused	323,7	235 720	999	Sõiduautod		
624	Puupapp viirvimata	101,9	21 062	1002	Veoaotode raamid ühes moo- tori ja ratastega	1 tk.	600
	Sel.: Soome	96,5	14 843	1008	Jalgrattad	477 tk.	28 941
638	Paberostpaber	15,4	34 628	27.	Keraamika ja muud mineraalkaubad	621,8	178 773
636, 637, 650	Kirjutuse ja trükipaber	61,5	42 337		Kääd, tahud loomulikud	1,8	1 290
648	Tapetid ja bordüürid	28,4	21 515	1025	Tulekindlad kivid ja tahvid (samottkivid)	449,3	32 745
19.	Tekstiilitöõstusesaadused	134,5	804 230	1038	Fajanskaup	17,9	13 743
667-670	Puuvillanitt ja -lõng	162,46	162 446	1051-1053	Portselankaup	8,7	11 061
671-676	Puuvillariie	42,3	143 513	1056-1073	Tahvelklaas ja klaaskaup	92,6	85 160
	Sel.: Saksa	33,6	95 388				
	Poola-Danzig	4,6	12 500	28.	Keemiatöõstusesaadused	742,5	483 675
	Inglise	1,8	15 194		Albumin	10,1	7 600
686, 750	Sukad, sokid	1,5	40 227	1108	Pehmest kummist asjad ühend. kludainetega	21,1	81 781
687, 708, 751	Muud kujutud tõõd ern.	0,4	8 789	1110, 1114	Veoaotode massiiv-kummiõidid		20 415
689-701	Villane lõng	10,9	95 627	1146	Kummist jalanõud	4,3	
702, 703	Villane riie kangas	6,3	89 916	1165	Pesuosoda	75,0	8 255
	Sel.: Saksa	2,1	31 025	1168	Kaustiksooda puhastamata	80,3	20 872
	Prantsuse	1,3	23 485	1231	Sõhape (vedel)	4,0	2 440
	Inglise	0,9	10 900	1308-1311	Lõhna- ja kosmeetikaained	1,6	31 595
713, 715	Siid- ja kunstsiidniti ja -lõng	10,1	89 052	1323-1328	Parkimisekstraktid	54,3	26 753
716-719				1336-1344	Mineraalvärvid	223,5	41 976
721, 731	Siidriie	0,5	39 857	1348	Alisariivvärvid ern.	5,1	28 425
747, 748	Kõied ja nõõrid	9,4	10 360	1355	Saapamääre	2,5	5 230
749	Kalavõrgud	0,7	7 378	1356	Trüktmüst		
762-767	Peakatted igasugused	0,9	36 047	1360	Pronkspulber	0,4	1 860
20.	Metallid	2 237,8	400 509	1363	Linoleum	10,9	11 359
768-772	Latt-, sordi- ja vormraud igasug.	1 311,4	1 311 748	29.	Muud eraldi nimetatamata kaubad	5,5	51 089
	Sel.: Belgia	888,8	100 936	1394-1396	Kirjutusematerjal ern.	2,1	14 621
	Saksa	376,7	41 275				
	Taani	28,4	3 050				
773, 774	Lehtraud ja raudplekk	718,4	170 452				
781-783	Sel.: Inglise	287,4	79 798				
	Belgia	186,3	28 800				
	Rootsi	198,6	42 193				
775-780	Teras	42,1	13 399				
	Sel.: Saksa	26,1	5 768				
	Rootsi	12,3	5 982				
784, 785	Raud- ja terastraat 1-5 mm	126,7	22 806				
789-790	Vask	14,0	22 940				
	Sel.: Saksa	9,3	15 170				
	Rootsi	4,7	7 770				

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus juulis 1930 a. (järg).
 Commerce extérieur des principaux articles en juillet 1930 (suite).

Järjek. nr. üksikainete nomenklät.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr	Järjek. nr. üksikainete nomenklät.	Kr.—couronne d'Estonie, égale 100/248 gramme de l'or pur (100 marks antérieurs)	ton	kr
1		2	3	4		5	6
VÄLJAVEDU—EXPORTATION							
I. Elusloomad.							
1	Hobused (arv)	19	4 022	13.	Artsid ja metallid töötlemata (metallimurd)	460,7	23 925
2	Tetsed (väljaarvatud vasikad)	15	3 975		Vanaraud	436,6	13 641
5	Sead, põrsad (arv)	—	—	385,386	Sel.: Poola-Danzig	388,1	11 291
II. Toidu- ja maitseained, joogid							
3.	Ala- ja juurvili	2 964,3	5 576 908		Saksa	98,5	2 850
37	Kartul toores	184,3	4 919		Vanavask	13,5	8 580
58	Õunad	182,9	4 590		Sel.: Saksa	8,0	3 700
76	Peekon	2 467,6	5 448 245		Rootsi	7,0	3 080
77	Sel.: Inglise	22,6	27 905	14.	Mineraalid peale artside	448,4	2 273
78	Sealiha värake ja soolatud	—	—	408,407	Kips	—	—
79	Sealiha suitset (singid küljed)	—	—	408	Lubi kustutamata	—	—
81	Loomaliha	67,9	44 132	15.	Keemlatööstuse toorained	40,7	22 470
81	Sel.: Soome	67,1	43 596	a)	Õlid, rasvad valgud, kummi toorelt	29,7	4 916
95	Kohupiim	11,9	11 115	497	Põlevkiviõli	0,7	50
96	Või	2 135,2	5 103 135	IV. Valmissaadused.			
	Sel.: Saksa	1 740,9	4 160 784	16.	Nahad töötletud ja nahakaup	0,7	6 050
	Inglise	394,2	942 243	566,567	Suured parknahad	0,6	3 377
99	Munad	3 384 800 tk	253 445	17.	Puutööstusesaadused	909,3	275 091
5. Kala, kalasaadused ja vähid							
100—105	Värsked kalad	137,7	79 379	593	Vineer	591,4	130 470
116—120	Kalakonservid	131,6	71 596		Sel.: Inglise	489,7	106 000
		0,5	350	594	Saksa	49,8	11 200
8. Muud toidu- ja maitseained ning joogid							
127	Kartulijahu	52,1	29 125	598	Vineerist tootl põhjad	200,0	102 500
187	Sokolaad	35,0	6 997		Sel.: Saksa	106,0	58 350
210	Teraleib, pain normal	11,7	19 250	609,610	Prantsuse	40,5	24 150
		4,2	1 578		Tikutraat	—	—
III. Toor- ja poolvalmisained							
8.	Loomariigilained, peale rasvade	38 140,1	2 352 226	608	Üksed	—	—
237—241	Loomanahad kuivalt soolatud	63,7	108 755	607,610	Niidirullid	64,6	19 900
	Sel.: Läti	—	—		Sel.: Inglise	62,4	18 500
237—241	Loomanahad märjalt soolatud	53,3	93 885	18.	Paberitööstusesaadused	2 139,3	527 012
	Sel.: Ühendriigid	43,3	89 306	634	Pakkimis-paber	164,6	56 193
	Rootsi	7,8	3 379	635	Rotatsioonipaber	1 245,4	258 405
243—257	Karusnahad	0,3	5 500	636,637	Kirjutuse- ja trükipaber	726,5	203 941
260	Jõhvid	—	—	19.	Tekstilitööstusesaadused	544,2	1 546 133
270	Sooled	1,3	1 740	664,665	Puuvillavatt	9,7	18 067
9.	Seemned, taimed ja nende osad	—	—	667—670	Puuvillanitt ja lõng	124,0	461 625
274, 275	Linaseemned	—	—		Sel.: Taani	36,1	107 597
		—	—		Saksa	30,8	126 531
10.	Metsamaterjal	34 617,7	1 572 217	671—676	Poola-Danzig	30,8	97 623
310—319, 325	Palgid, prussid, pakud, latid	56 299 kj	51 952		Puuvillarite	114,0	428 869
321	Liitrid	—	—		Sel.: Rootsi	52,7	190 425
322	Propsid	946 745 „	315 992		Taanu	35,2	118 323
320, 326—329	Kuuse- ja männilauad ja -plangud	7 080,61 st.	1 209 653	696	Norra	18,5	62 298
	Sel.: Inglise	4 660,93 „	789 334		Pakkimis- ja kotiriite	240,4	365 580
	Hollandi	1 473,97 „	251 045		Sel.: Taani	166,5	253 277
	Prantsuse	909,00 „	156 484	702,703	Inglise	69,5	105 604
338	Krohvimispeerud	—	—		Villane riie	12,6	188 546
		—	—		Sel.: N.S.V.L.	8,3	134 102
		—	—		Läti	1,3	16 302
11.	Paberitoorained	2 159,2	420 367	27.	Keraamika ja muud mineraalkaubad	2 532,5	93 256
349	Tselluloos	2 159,2	420 367	1016	Tsement	2 236,9	84 911
	Sel.: Inglise	1 826,3	359 794		Sel.: Läti	1 228,5	44 363
	Läti	201,8	36 697	1034	Soome	1 008,4	40 548
12.	Tekstilitoorained	349,6	202 219		Telliskivid vaapamata	279,4	2 624
354	Lina	236,8	178 980	28.	Keemlatööstusesaadused	81,1	59 340
	Sel.: Inglise	177,3	136 415		Kaselin	44,2	35 115
	Soome	59,2	42 430	1318	Tuletikud	36,0	16 500
355	Takud	4,8	1 450				

Tab. 4. Tollimatte läbikäik juulis 1930 a. — Activité des bureaux douaniers en juillet 1930.

	Tallinn	Valga	Pärnu	Narva	Loksa	Haap- salu	Kures- saare	Kunda	Paldiski	Kokku Total
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ton { Sissevedu—Importation	35 453	2 207	2 617	5 450	—	13	214	168	—	46 122
{ Väljavedu—Exportation	23 688	157	19 120	2 012	2 217	3	1 269	2 351	2 571	47 388
Ülaabikäik—Total de l'importation et de l'export.	59 141	2 364	15 737	7 462	2217	16	1 433	2 519	2 571	93 510
1 000 kr { Sissevedu—Importation	7 778	390	228	100	—	1	24	22	—	8 543
{ Väljavedu—Exportation	9 309	71	758	185	43	—	32	89	56	10 543
Ülaabikäik—Total de l'importation et de l'export.	17 087	461	986	285	43	1	56	111	56	19 086

Tab. 7. TALLINNA SADAMA TEGEVUS AUGUSTIS ja JUULIS 1930 a. — MOUVEMENT DU PORT DE TALLINN EN AOUT ET JUILLET 1930.

	Üldse Grand total				Rootsimaalt-le De-vers Suède				Saksamaalt-le De-vers Allemagne				Soomemaalt-le De-vers Finlande				Laevadega veetud Transport de	
	AV Nombre	Maht Ton. net	Neist laaditult *)		AV Maht Ton. net	Neist laaditult		AV Maht Ton. net	Neist laaditult		AV Maht Ton. net	Neist laaditult		AV Maht Ton. net	Neist laaditult	Reisijaid (arv) Voyag. (nombre)	Kaupu (tonnides) Marchés (tonnes)	
			AV	Maht Ton. n.		AV	Maht Ton. n.		AV	Maht Ton. n.		AV	Maht Ton. n.					AV
I. SAABUNUD LAEVAD — VALISSÖIT — I. ENTRÉES — LONG COURS																		
Eesti	47	19 034	19	8 600	11	2 441	10	2 436	1	241	—	—	10	3 478	—	—	12 919	
Inglise	8	36 342	5	5 784	1	12 010	—	—	—	—	—	—	1	9 034	—	—	549	
Läti	1	948	1	948	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	340	
Norra	2	1 051	1	386	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	332	
Poola	1	344	1	344	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	208	
Panama	1	102	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Persia	1	116	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Prantsuse	3	7 735	1	813	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	
Rootsi	8	2 584	7	2 073	7	1 816	6	1 325	—	—	—	—	—	—	—	—	121	
Saksa	47	36 775	35	2 817	1	4 932	—	—	25	15 935	21	12 251	13	8 808	6	3 376	685	
Soome	58	21 719	30	28 529	—	—	—	—	5	6 405	2	2 562	52	15 203	28	5 967	13 805	
Taani	2	1 646	2	1 646	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	439	
Tšehhoslovakkia	1	69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	103	
Ungari	2	681	—	—	—	—	—	—	1	129	—	—	—	—	—	—	—	
Kokku—Total	184	129 123	102	51 740	20	21 249	16	3 761	32	22 770	23	14 113	76	36 523	34	9 343	5 758	
RANNASÖIT — CABOTAGE.																		
Rannasõit—Petit cabot. August 1929	226 325	14 969 16 626	202 292	11 134 14 422	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10 962 14 835	
II. VALJUNUD LAEVAD — VALISSÖIT — II. SORTIES — LONG COURS.																		
Eesti	52	15 024	23	6 478	9	2 292	7	2 013	—	—	—	—	26	1 905	9	141	358	
Inglise	9	37 356	6	6 098	2	18 648	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9 641	
Norra	2	1 197	1	811	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 848	
Poola	2	833	2	833	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 728	
Panama	1	102	—	—	—	—	—	—	1	102	—	—	—	—	—	—	215	
Persia	2	232	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Prantsuse	3	7 735	2	1 649	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	349	
Rootsi	7	2 326	4	1 008	4	1 003	4	1 008	—	—	—	—	1	79	—	—	121	
Saksa	51	35 562	33	19 402	—	—	—	—	21	12 911	19	11 849	23	18 295	10	5 351	4 283	
Soome	57	21 499	26	10 428	—	—	—	—	5	6 405	5	6 205	51	15 004	21	3 723	2 099	
Taani	2	1 646	2	1 646	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	687	
Tšehhoslovakkia	3	226	—	—	—	—	—	—	1	58	—	—	—	—	—	—	—	
Ungari	4	681	1	129	—	—	—	—	4	681	1	129	—	—	—	—	2	
Kokku—Total	195	125 019	100	48 777	15	21 948	11	3 021	32	20 157	25	18 383	101	35 283	40	9 215	6 349	
RANNASÖIT — CABOTAGE.																		
Rannasõit—Petit cabot. August 1929	205 318	17 780 19 301	112 119	10 464 8 895	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 550 1 695	
I. SAABUNUD LAEVAD — I. ENTRÉES — LONG COURS.																		
Eesti	42	16 090	20	7 156	7	1 897	7	1 697	2	452	1	169	11	3 784	—	—	515	
Hollandi	1	92	1	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	106	
Inglise	8	20 059	7	8 049	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	470	
Läti	1	519	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 144	
N.S.V.L.	3	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Norra	5	2 537	4	1 726	—	—	—	—	—	—	—	—	1	811	—	—	1 399	
Poola	3	843	2	836	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	551	
Panama	2	167	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	
Persia	1	116	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Prantsuse	2	3 582	2	3 582	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Rootsi	5	2 161	4	1 599	4	1 332	3	770	—	—	—	—	—	—	—	—	2 289	
Saksa	53	41 705	41	21 918	1	10 054	—	—	28	16 034	24	12 290	14	9 744	8	4 541	1 492	
Soome	66	19 613	31	6 759	2	228	2	228	4	5 124	1	1 231	60	14 261	28	5 250	19 104	
Taani	4	2 345	3	1 627	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	913	
Tšehhoslovakkia	4	120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	135	
Ungari	1	129	—	—	—	—	—	—	1	129	—	—	—	—	—	—	—	
Kokku—Total	201	110 121	115	53 341	14	13 511	12	2 895	35	21 739	26	13 740	86	28 600	36	9 791	6 491	
RANNASÖIT — CABOTAGE																		
Rannasõit—Petit cabot. Juuli 1929	272 261	16 183 14 044	239 232	11 732 11 507	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13 902 10 731	
II. VALJUNUD LAEVAD — VALISSÖIT — II. SORTIES — LONG COURS																		
Eesti	44	17 160	17	5 873	5	1 409	4	1 220	—	—	—	—	20	2 682	4	32	434	
Hollandi	1	92	1	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	92	—	6 324	
Inglise	6	18 670	4	6 306	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	452	
Läti	1	519	1	519	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 023	
N.S.V.L.	3	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	331	
Norra	4	1 726	—	—	1	399	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Poola	4	1 332	2	833	—	—	—	—	—	—	—	—	2	354	1	344	3	
Panama	2	167	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Persia	2	3 582	1	813	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Prantsuse	6	2 399	5	1 570	5	1 570	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	121	
Rootsi	49	38 585	25	15 011	—	—	—	—	20	12 969	19	12 192	24	14 180	3	5 151	880	
Saksa	62	19 535	30	9 827	—	—	—	—	4	5 124	4	5 124	57	14 246	25	4 538	5 486	
Soome	5	3 137	4	3 042	—	—	—	—	—	—	—	—	1	95	—	—	1 117	
Taani	5	342	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	26	—	—	3	
Tšehhoslovakkia	1	129	—	—	—	—	—	—	1	129	—	—	—	—	—	—	8	
Ungari	1	129	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kokku—Total	195	107 428	89	43 794	11	3 378	9	2 790	27	18 389	23	17 316	109	31 675	33	6 429	6 257	
RANNASÖIT — CABOTAGE																		
Rannasõit—Petit cabot. Juuli 1929	285 279	19 427 19 928	111 106	8 626 10 093	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 591 1 710	

*) Avec cargaison.

Tab. 8. ESTI PANGA ARISEIS 30 juulil ja 31 juulil 1930 a. (1000 kr.).
 Bilans de la Banque d'Estonie le 30 juin et 31 juillet 1930 (1000 kr.).

	1000 kr.		%	
	31. VII.	30. VI.	31. VII.	30. VI.
Aktiva — Actif				
Kattevara — Réserve:	23 329	22 597	35,9	35,4
a) kuid rahas ja kangides — or monnayé et or non monnayé	6 526	6 516	10,0	10,3
b) välisraha — devises étrangères nettes	16 803	16 081	25,9	25,2
Vahetuseraha — Pièces de monnaie d'appoint est.	1 755	1 776	2,7	2,7
Sisseveetud — Effets intérieurs escomptés	14 017	13 781	21,5	21,6
a) kaubaveetud — commerciaux	12 160	11 596	18,7	18,6
b) põllumajandus — agricoles	1 841	1 889	2,8	3,0
c) metsatööstus — relatifs au commerce de bois	10	26	0,0	0,0
Laenu — Prêts et avances:				
valitsusele — à l'Etat	10843	11 744	16,7	18,4
teistele — divers	1 853	1 852	2,9	2,9
Kinnis- ja vallasvara — Propriétés immobilières et matériel.	13 234	12 146	20,3	19,0
Muud aktiivid — Autres actifs	65 032	63 596	100	100
Passiva — Passif				
Põhikapital — Capital	5 000	5 000	7,7	7,8
Tagavarakapital — Fonds de réserve	4 394	4 394	6,8	6,9
Jooksvad kohustused — Exigibilités courantes:				
A. Pangatähed liikvel — Billets en circulation	48 065	46 543	73,9	72,9
B. Jooksvad arved — Dépôts à vue et comptes cour.	31 897	30 176	49,1	47,3
n) valitsusele — Etat	16 168	16 367	24,9	25,6
b) pankade — banques	9 401	10 127	14,5	15,9
c) teistele — divers	4 959	3 790	7,6	5,9
Muud passiivid — Passifs divers	1 808	2 450	2,8	3,8
	7 578	7 959	11,6	12,4
	65 032	63 596	100	100

Kattevara vahetõrki jooksvate kohustustega 31.VII.48,54%. —
 Proportion de la réserve par rapport aux exigibilités courantes: 48,54%.

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laenu
 K.r. 0523 136,91

Hinnamuutused 1930 a. augustis eelmise kuuga võrreldes:
 Elumaksumusindeksid

	Odavnenud:		Kallinenud:	
	Juuli	Aug.	Juuli	Aug.
Nisujahu . . .	32,0	31,5sent kg	Rukkijahu . . .	10,4 11,0sent kg
Kapsad, värsk. . .	35	10	Hapud kapsad . . .	15 35
Porgandid . . .	30	10	Või, meierei . . .	222 223
Peedid . . .	20	15	„ kõõgi . . .	188 200
Kaalikad . . .	15	10	Lambaliha . . .	113 115
Sibulad . . .	95	25	Vasikalihha . . .	62 75
Hapukoos . . .	143	140	Kartulid . . .	51 70 „20 li
Sarasv sulatat. . .	158	150		
„ sulatamata . . .	143	140		
Loomaliha . . .	96	93		
Seapekk . . .	134	125		
Teevorst . . .	140	135		
Rõimed, värsk. . .	33	23		
Kilud, värsk. . .	30	19		
Haugid . . .	75	48		
Suurmüügitideksid				
	Odavnenud:		Kallinenud:	
	Juuli	Aug.	Juuli	Aug.
Võli	2,98	2,19kr kg	Juust	1,55 1,60kr kg
Loomaliha . . .	0,53	0,51	Munad	25,87 26,55 „kas
Suhkur	31,18	27,50 „ kv	Sealiha	0,90 0,94 „ kgt
Raud, sordi . . .	14,50	14,38	Rukis	9,31 9,88 „ kv
Vaskpl., pun. . .	186	153	Rukkijahu . . .	11,01 11,85
„ valge	184	128	Oder, õlle . . .	13,00 21,87
Petrooleum . . .	20,58	20,00	Käer	10,25 11,13
Kivisüsi, auru . .	27,50	26,75 „ m-t	Heeringad . . .	39,00 51,00 „ tina
			Seatina	56,50 57,50 „ kv

Tab. 27.—28. ELUMAKSUMUS- ja SUURMÜÜGIINDEKSID (geom. kesk.)
 Nombres-indices du coût de la vie et nombres-indices des prix de gros (moyenne géom.)

	Keskmiselt aastaa		1930 a.			
	Moyenne annuelle		Juuni	Juuli	Aug.	Aug. 1929
	1928	1929				
A. (1913 = 100)						
1. Toitlus — Alimentation	120	126	101	103	99	127
2. Korter — Logement	52	52	52	52	52	52
3. Kütte ja valgustus — Chauffage et éclair.	83	95	96	96	96	97
Puud — Bois	83	103	98	98	98	107
Elekter — Electricité	43	43	43	43	43	43
Petrooleum — Pétrole	86	86	98	98	98	83
Tuletkud — Allumettes	109	109	130	130	130	130
4. Riieus — Habillement	150	150	150	150	150	150
Riie — Stoffe	120	120	120	120	120	120
Õmblemine — Couture	150	150	150	150	150	150
Pesu — Linge	155	155	155	155	155	155
Jalatsid — Chaussures	187	187	187	187	187	187
5. Puhasus — Hygiène et nettoyage	100	100	100	100	100	100
Seep — Savon	111	111	109	109	109	109
Saun — Bain	71	71	73	73	73	73
Habemeajamine — Barbe	105	105	105	105	105	105
Juukseõigus — Coupe de cheveux	121	121	121	121	121	121
6. Reisid, liikumine, post — Voyages etc.	78	78	83	83	83	83
Tall — Nõmme pil. hind — Chem. de fer	79	79	94	94	94	79
Tramm — Tramway	70	70	70	70	70	70
Postitariif — Tarif postal	86	86	86	86	86	86
7. Haridus — Instruction	94	94	94	94	94	94
8. Lõbustus — Divertissements	143	143	143	143	143	143
Teater — Théâtre	56	56	56	56	56	56
Kino — Cinéma	46	46	46	46	46	46
Tubak — Tabac	174	174	174	174	174	174
Alkohol — Alcool	151	151	153	153	153	153
9. Muud kulud — Autres dépenses	97	100	98	98	98	100
Üldindeks — N.-ind. général du coût de la vie	112	117	102	104	101	117
B. (1922 = 100)						
Toitlus — Alimentation	125	131	105	107	103	132
Korter — Logement	227	227	227	227	227	227
Kütte ja valgustus — Chauffage et éclair.	93	106	107	107	107	109
Riieus — Habillement	107	107	107	107	107	107
Puhasus — Hygiène et nettoyage	107	107	107	107	107	107
Reisid, liikumine, post — Voyages etc.	140	140	149	149	149	140
Haridus — Instruction	141	141	141	141	141	141
Lõbustus — Divertissements	132	132	132	132	132	132
Muud kulud — Autres dépenses	129	133	130	130	129	133
Üldindeks — N.-ind. général	125	131	115	116	113	131
Tab. 28. a) SUURMÜÜGIINDEKSID (õrdkaalustamata keskml.) Nombres-indices des prix de gros (moyennes non pondérées).						
A. (1913 = 100).						
Sisseveetavad ained — Articles d'importation						
Toiduained — Denrées aliment.	108	102	87	87	88	104
Sellest koloniaalikaubad — Dont denrées coloniales	82	81	75	74	74	83
Sõõdaained — Denrées fourragères	185	162	113	113	138	160
Tööstusesaadused — Matières premières et produits industriels	87	92	89	85	86	92
Kokku sisseveetav. ained — Gr. total	106	104	91	90	92	104
Väljaveetavad ained — Articles d'exportation						
Toiduained — Denrées aliment.	128	120	94	96	95	131
Tööstusesaadused — Matières premières et produits industriels	139	133	126	127	127	132
Lina — Lin	228	174	133	138	139	173
Kokku väljaveetav. ained — Gr. total	141	135	112	113	113	135
Üldindeks — Nombre-indices général	121	117	100	100	101	117
Sellest toiduained — Dont denrées alimentaires	117	113	90	91	91	115
Tööstusesaadused — Dont matières prem. et prod. industr.	111	110	105	104	103	109
B. (1922 = 100).						
Sisseveetavad ained — Articles d'imp.	98	95	84	83	85	96
Väljaveetavad — d'export.	119	114	94	95	95	114
Üldindeks — N.-ind. général	107	104	89	88	89	104
c) PÕLLUMAJANDUSESAAJUSTE HINDADE VÕRDKAALUSTATUD INDEKSID Nombres-indices pondérés des prix des produits agricoles.						
Sisseveetavad ained — Articles d'imp.	159	140	109	106	111	141
Väljaveetavad — d'export.	152	139	103	109	104	136
Üldindeks — N.-ind. général agricole	155	139	105	108	106	138

TÄHTSAMAD ARTIKLID JA ÜLEVAATED „EESTI STATISTIKAS“.

METODOLOOGIA.

Põllumajanduslik üleskirjutus 1929 a.	Nr. 88(3),	lhk. 133—141
Rahvusvaheline majandusstatistika meetodite ühtlustamise konventsioon	87(2),	69—75
Rahvusvahelised mõjud statistika korraldamisel	76(3),	161—170
Statistika iseseisvuse ajal	75(2),	65—72
Rahva suhtimise statistikaline Eestis	75(2),	73—81
IV Eesti-Läti statistika konverents	94(9),	481—485
Väliskaubanduse arvestamise põhimõtted	27(6),	1—24

RAHVUSVAHELISED ANDMED.

Rukki- ja nisukasvatuse ja kaubanduse maailmas	Nr. 100(8),	lhk. 169—175
Balti riikide väliskaubandus 1924—29 a.	93(2),	57—69
Väitja ja sisseränd ilmas 1920—24 a.	57(12),	5—10
Võrdlusandmeid Balti riikidest 1920—26 a.	72(11),	629—633
Paigalolu väliriikides 1914—25 a.	55(10),	1—4

RAHVASTIK.

Talundite rahvastik 1928 a.	Nr. 104(7)-105(8),	421—428
Eestlaste arv Venes (N. S. V. L.)	101(4),	lhk. 193—197
Eesti laste füüsiline arengimine 1926—27 a.	84(11),	621—629
Vastandinute pikkus, kaal ja peamõõdud Tallinnas 1928-27 a.	82(9),	525—531
Sündivus, surevus, abieluluvus ja abielulahutused 1928 a.	94(9),	486—491
Sama 1927 a.	85(12),	693—713
Abielulahutused 1923—28	90(5),	279—285
Surmapõhjused 1927 a.	87(2),	101—112
Sama 1926 a.	84(3),	102—104, 126—133
Rahvaarvu kasv Eestis 1921—25a.	55(10),	5—8
Linnade ja aleвите rahvastik	101(4),	204—207
Rahvalihklemine üle piiri 1929 a.	89(2),	70—74
Väljaränd 1929 a.	103(6),	389—341
Väljaränd Eestist 1924-25 a.	57(12),	1—5
Eesti sõdurite pikkus 1924 a.	69(8),	431—445

HARIDUS.

Üldhariduslik rahvuskoolid 1927/28 õ.a. (Nr. 92(7)-93(8))	lhk. 407—419
Õpilaste töökoormatus	83(10), 565—577
Õpetajate seminarid 1923—27 a.	78(5), 298—302
Õppeasutused 1922—27 a.	76(8), 200—210
Merikoolid 1923—27	74(3), 30—342
Aig- ja keskkoolid 1928/29 õ.a.	99(2), 75—99
Aig- ja keskkoolid 1927/28 õ.a.	88(3), 142—162
Lasteaiad 1923—29 a.	103(6), 329—358
Tartu lüükool 1926—28 a.	89(4), 232—240
Ülikooli õppejõud, üllõpilaskond ja majandus 1922—26 a.	60(5), 281—288
Tallinna Tehnikum 1926—28 a.	89(4), 240—242
Kirjandus, ajakirjandus ja kirjandusturg 1924—26 a.	68(7), 393—401
Avalikud raamatukogud 1926 ja 1927/28 a.	91(6), 358—367

TÖÖ JA PALGAD.

Tööispalkade rahvusvaheline võrdlus	Nr. 103(6),	lhk. 359
Tööpõleva pikkus tööst. 1928 a. II poolaastal	92(7—93(8)),	406
Sama I poolaastal	86(1),	36—41
Paigalolu tööstuses 1929 a.	102(5),	253—268
Tööolud 1922—27 a.	75(2),	138—140
Toodang ja tööjõud suuritööstuses	100(3),	129—148
Suur- ja kesktööstus ettevõtete tööjõud		
1. VII 1927 a.	71(10),	608—610
Töötaolu ja tööhõlpsuse tegevus 1929 a.	101(4),	198—202
Sama 1927—28 a.	89(4),	216—219
Töökaitse 1929 a.	104(7)-105(8),	396—403
Sama 1928 a.	92(7)-93(8),	399—405
Kollektiivlepingud 1. VII 1927 a.	71(10),	589—590
Straihtid tööstuses 1929 a.	88(1),	37—39
Töötõingimused suuritööstuses 1925 a.		
I poolal	41(8),	42—46
Hädaabihõid 1928/29 a. talvel	94(9),	503—508
Hädaabikassad ja nende liikmed 1921—27 a.	80(7),	418—421
Tööõnnetused 1927 a.	94(9),	509—512
Maa- ja linnatööliste tootlusolud	87(2),	76—80
Paigalolu tööstuses 1928 a.	90(5),	290—304
Sama 1926—27 a.	80(7),	402—417
Põlitustööliste palgad 1927 a.	71(10),	578—577
Tööstustööliste palgaolud 1914—26 a.	59(14),	3—12
Tööliste majanduslik seisukord Tallinnas ja Narvas (Büdzetiline üring)	48(8),	1—108

TERVISHOID.

Haiשמajad ravitavad haigused	Nr. 104(7)-105(8),	415—421
Andmeid laste tervishoiust	87(2),	51—53
Kaitseväe tervishoid 1925—27 a.	82(6),	513—524
Rahva terviselise seisukord 1919—27 a.	75(2),	141—142
Surmapõhjused 1927 a.	87(2),	101—112
Rinnavalaste surevus 1926 a.	81(8),	460—470
Nakkushaigused 1925-26 a.	67(6),	351—353
Leepna 1919—28 a.	84(11),	680—632
Vähktõbi 1919—25 a.	78(12),	684—690

KURITEGEVUS JA ÕNNETUSED.

Õnnetused inimestega 1923—29 a.	Nr. 104(7)-105(8),	427—432
Kohtute tegevus 1920—29 a.	103(6),	lhk. 313—326
Tulekahjud 1929 a.	101(4),	208—213
Süüdimõistetute koosseis 1924—26 a.	74(1),	19—28
Enesetapp 1927 a.	81(8),	488—490
Kuri- ja süüteo ning seaduste ja määruste rikkumised 1924—26 a.	71(10),	555—573
Süütegevus 1927 ja 1928 a.	96(11),	640—654
Kuritegevus 1919—1924 a.	53(8),	1—7
Tulekahjud 1924—26 a.	70(9),	512—517

TÖÖSTUS.

Keskütööstusettevõt. 5—19 töötajaga 1928 a.	Nr. 101(4),	lhk. 318—226
Ürgtootva tööst. toodangu väärtus 1927 a.	91(6),	336—339
Toodang ja tööjõud suuritööstuses 1927 a.	87(2),	84—100
Kiitteenete tarvitus tööstuses 1928 a.	104(7)-105(8),	411—414
Sama 1925 a.	67(6),	347—349
Jõumasinaid ja mehaaniline jõud tööstuses 1925 a.	69(8),	446—453
Eesti tööstussaaduste turud 1923—26 a.	70(9),	498—502

VALISKAUBANDUS.

Metsasaadused meie väliskaubanduses 1920—28 a.	Nr. 88(3),	lhk. 165—175
Väliskaubandus 1919—27 a.	75(2),	101—109
Tollimaks ja väliskaubandus tollitariifi kohaselt 1928 a.	95(10),	578—589
Eesti tööstussaaduste väljavedu 1927 ja 1928 a.	95(10),	554—557
Põllumajandus- ja tööstusained väliskaubanduses 1924—28 a.	94(9),	495—497

HINNAD.

Elumaksuruss Eesti linnades 1922—29	Nr. 90(5),	lhk. 285—289
Elusloomade hinnad laatalel 1928 a.	89(4),	229—231
Suurmõõdi ja elumaksumuse indeksid 1913—28	77(4),	261—269
Toiduainete võrdlev maksim. 1922—27 a.	68(7),	389—392
Põllumajandussaaduste hindade indeksid	65(4),	219—220
Elumaksumus (elukallidus)	36(5),	1—93.1

TRANSPORT JA SIDE.

Tähtsamate kaupade vedu raudteel 1923/29 a.	Nr. 98(1),	lhk. 1—22
Raudteede tegevus 1928/29 a.	97(12),	685—714
Välis- ja rannasõit ning kauba- ja reisijatevedu 1929 a.	104(7)-105(8),	378—395
Välis- ja rannasõit ja kauba- ning reisijate vedu 1928 a.	92(7)-93(8),	429—445
Kaubaalavastik 1. I. 1929 a.	94(9),	516—521
Siseveetee tegevus 1929 a.	104(7)-105(8),	433—435
Sama 1928 a.	94(9),	513—515
Laevasõit ja kaubavedu veeteel 1925 a.	56(11),	1—13
Post, telegraaf, telefon, raadio 1928/29 a.	90(11),	613—639
Autobussiliinid 1922—29 a.	103(6),	342—344
Mootorsõidukid 1. I. 1930 a.	104(7)-105(8),	408—410
Maanteede pikkus	69(8),	467

KINDLUSTUS.

Kindlustuseelseltsid 1928 a.	Nr. 103(6),	lhk. 345—358
Haiguskindlustus 1927 ja 1928 a.	95(10),	567—574

KREDIIT JA KAPITAL.

Asunikudede antud riiklikud laenud ja toetus 1921—1928 a.	Nr. 94(9),	lhk. 524—525
Pikalaenu pank 1928 a.	89(4),	243
Aktsiaseltside ja osatühisuste äriseltsid 1927 ja 1928 a.	88(3),	176—185
Frappankade tulud ja kulud 1928 a.	100(3),	149—156
Pankade tulud ja kulud 1927 a.	86(1),	28—35
Maapanga tegevus 1926-27 a.	71(10),	586—587

RAHANDUS.

Raharingvool 1919—29 a.	Nr. 95(10),	lhk. 558—566
Meie riigimajandus nettoarvudes ja üldine maksukoormatus	88(1),	43—50
Riigi tulud ja kulud 1918—27	79(6),	362—366
Maavalitsuste tulud ja kulud 1. I 1927—31. III 1928 a.	95(10),	545—453
Linnade ja alevite tulud ja kulud	103(6),	157—168
Maksubilans 1928 a.	92(7)-93(8),	420—426
Eesti maksubilans 1924—26	86(5),	239—256
Fühaskasumaks 1928 a.	96(11),	655—661
Tulumaks 1928 a.	102(5),	269—281

ÜRISTEGEVUS.

Tarvitajate ja majandusühingud 1926 a.	Nr. 78(12),	lhk. 725—727
--	-------------	--------------

PÖLLUMAJANDUS.

Viljasaagid 1929 a.	Nr. 96(11), lhk. 662—664
Maapidamine ja viljade kasvupinnad 1929 a.	95(10), " 590—593
Riigimaa suurus ja kruntide arv 1. I. 29 a.	89(4), " 220—224
Kanapidamise tasuvus 1929 a.	101(4), " 214—217
Kunstvetiste tarvitamine 1928/29 a.	99(2), " 100—103
Loomade arv ja koosseis 1929 a.	95(10), " 594—598
Lambapidamine 1926 a.	64(3), " 149—150
Sulgloomapidamine 1926 a.	65(4), " 180—181
Kontrollkarpade aastatoodang 1925 a.	54(9), " 5—7
Sulgloomapidamine 1925 a.	51(6), " 12—10
Talumajanduse tasuvus 1928/29 a. (eelkookvöte)	97(12), " 720—726

MAAREFORM.

Põllumajanduse erakorraline krediteerimine 1928 ja 1929 a.	Nr. 97(12), lhk. 727—731
Maaparanduse seisukord	96(11), " 685—686
Riigi metsamajandus 1928/29 a.	98(1), " 23—29
Riigi metsamajandus 1927/28 m/a.	94(9), " 498—502

Põllumajandustoodangu väärtus 1922—26a. Nr. 67(6), lhk. 319—321

Põllumajandus- ja tööstusainete väliskaubandus 1923—26	67(6), " 322—330
Põllumajandussaaduste hindade indeksid	65(4), " 219—220
Põllutööriistade ja masinate arv ning väärtus talundis 1925 a.	61(16), " 6—10
Maakorraldus 1927 ja 1928 a.	94(9), " 522—524
Maareformi teostamine 1919—26 a.	76(3), " 171—175

VARIA.

Pandimajade tegevus 1929 a.	Nr. 104(7)-105(6), 404—408
Kinnisvara oksjonid 1927-29 a.	102(5), lhk. 286—288
Suvitajad suvituskohades 1920—29 a.	102(5), " 281—280
Sportistatistika 1920—30 a.	101(4), " 221—285
Korteriolud Tallinnas ja Tartus	92(7)-93(8), " 385—398
Leitudised 1922-28 a.	94(9), " 492—494
Alkoholi toodang ja tarvitamine 1920—27 a.	78(5), " 291—293
Riigiteenijate palgaolud 1927/28 a.	84(11), " 633—649
Riigiteenijate arv ja selle vähendamisprobleem	76(3), " 211—218
Ühingud ja seltsid 1926—28	91(6), " 354—358

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO ERIVALJAANDED.

LHK A. EESTI DEMOGRAAFIA

Vihk I. Haridus Eestis I.	Lhk. 288+136, 1924.	Kr. 6—
" Haridus Eestis (üh. väljaanne)	" 300, 1934.	" 3.50
" IV. Rahvastik ja tervishoid	" 306, 1933.	" 8—

EESTI MAJANDUS

Vihk II. Eesti sadamad, veeteed, kaubalaevastik ja laevasõit	Lhk. 102, 1925.	Kr. 2.50
" III. Raudtee, post, telegraaf ja telefon Eestis	" 64, 1925.	" 2—
" V. Tööstus Eestis	" 80, 1926.	" 2.50
" VI. Riigiraudteed 1924 a.	" 35, 1926.	" 2—
" VIII. Väliskaubandus 1926 a.	IV+106, 1927	" 3.25
" IX. Aktiiselseltside, osühisuste ja ühisteg. asut. äriseisud 1. I. 1926 (kuldollanssid)	" 32+34, 1927.	" 2—
" X. Väliskaubandus 1927 a.	" 106, 1928.	" 3.25
" XI. Väliskaubandus 1928 a.	" 120, 1928.	" 3.50
" XI. Väliskaubandus 1929 a.	" 152, 1929.	" 5—

EESTI PÖLLUMAJANDUS

Vihk III. Loomapidamine Eestis 1924	Lhk. 17+105, 1925.	Kr. 1.50
" IV. Eesti põllumajandus 1925 a.	" 3+201, 1926.	" 3—
" V. Eesti põllumajandus 1926 a.	VIII+254, 1927.	" 3—
" VI. Eesti põllumajandus 1927 a.	VIII+207, 1928.	" 2.75
" VII. Eesti põllumajandus 1928 a.	VIII+218, 1929.	" 2.75
" VII. Eesti põllumajandus 1929 a.	VIII+264, 1929.	" 3.50
Lhk B. 1. I. Üldrahvalgemise eelkookvöötted	" 78, 1923.	" 2—
2. Sugemed vigaste laste kohta Eestis	" 164, 1929.	" 3.75
3. II. Riigikogu valimised	" 78, 1923.	" 3—
4. Eesti väliskaubandus 1921—1922	" 60+38, 1923.	" 2.50
5. 1922 a. Üldrahvalgemise andmed		
Vihk I. Rahva demograafiline koosseis ja korteriolud Eestis	Lhk. 88, 1925.	Kr. 2—
" II. Üleriikline kookvöte (tab.)	" 8+188, 1924.	" 4—
" III. Rahva tööala ja ühiskondline kihitus	" 88+84, 1925.	" 3—
" IV. Viru maakond	" 24+52, 1924.	" 2—
" V. Järva maakond	" 52+60, 1923.	" 3—
" VI. Harju maakond ja Tallinn	" 40+56, 1924.	" 3—
" VII. a) Lääne maakond	" 20+56, 1924.	" 2—
" b) Saare maakond	" 20+56, 1924.	" 2—
" VIII. Pärnu maakond	" 40+34, 1924.	" 3.50
" IX. Viljandi maakond	" 36+34, 1924.	" 3.50
" X. Tartu ja Valga maakonnad	" 40+92, 1924.	" 3—
" XI. Võru ja Petseri maakonnad	" 30+46, 1927.	" 3—
6. 1922 a. Üldrahvalgemise andmete läbitöötam. plaan ja tabelite sisu	" 48, 1923.	" 1—
7. Asumaa majapidamised Eestis 1919—23 a.	" 46+60, 1924.	" 3.50
8. 1929 a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmed, vihk I.	XI+235, 1929.	" 7.50
8. 1925 a. Põllumajandusliku üleskirjutuse andmed	" 4+210, 1926.	" 3.75
9. Statistiline album, v. I. Mea ja rahv. (38 dia- ja kart. värv.)	" 1925.	" 6—
" II. Majandus. (24 ")	" 1926.	" 6—
" III. Põllumajandus. (112 lhk. (joonised, fotod ja tekst)	" 1925.	" 7.50
10. III. Riigikogu valimised	" 48, 1927.	" 1.75
11. Karjamajandus ja karjasaaduste turg välismaal ja Eestis.	" 72, 1925.	" 1.75
12. IV. Riigikogu valimised	" 52, 1929.	" 1.75

LHK F. EESTI STATISTIKA KUUKIRI:

1922 a. Nr. Nr. 1—11 hind kokku	Kr. 10—	1926 a. Nr. Nr. 46—61 hind kokku	Kr. 15—	1930 Nr. 98—104 a Kr. 1.50
1923 " " 12—21	" 15—	1927 " " 62—73	" 15—	
1924 " " 22—33	" 15—	1928 " " 74—85	" 15—	
1925 " " 34—45	" 15—	1929 " " 86—97	" 15—	